

Opening door de voorzitter, Bas Eenhoorn. (vrijdag 11 mei)

Vrienden en vriendinnen, hartelijk welkom in Noordwijkerhout binnen het gebied van de kamercentrale Leiden. Geweldig plezierig dat u er allemaal bent, iedereen, prominenten, ereleden, gezagdragers uit deze gemeente of uit deze provincie of een andere provincies en andere gemeenten, allemaal van harte welkom.

En ook onze gasten van andere partijen, van maatschappelijke organisaties die vanavond aanwezig zijn en ook uiteraard onze internationale gasten, een grote groep uit dit del van Europa en uit Centraal- en Oost Europa.

We zijn heel blij dat u er allemaal bent om met z'n allen een aantal zaken te doen, met z'n allen te praten, met z'n allen de liberale strijd, als ik het zo mag zeggen, nog eens op te voeren want we hebben een zwaar jaar voor de boeg.

Allereerst zou ik u willen voorstellen om een telegram te verzenden.

Sommigen denken dat dat vandaag aan de dag niet meer hoeft, die zijn daar wat relativerend over, dat mag want wij zijn een verdraagzame partij en we zullen dat niet tegenhouden als daar wat kritiek op is maar we doen het toch.

Het telegram aan Hare Majesteit de Koningin, nog steeds aan het Paleis Den Bosch in Den Haag en het telegram luidt als volgt: "de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie op vrijdag 11 en zaterdag 12 mei 2001 te Noordwijkerhout in de jaarlijkse Algemene Vergadering bijeen betuigt trouw en aanhankelijkheid aan uwe Majesteit en haar huis".

Op het ogenblik, dames en heren vrienden en vriendinnen van de VVD, lijkt het wel of er buitengewoon aan de VVD gelieerde filosofen opstaan, je kunt de krant niet opslaan tegenwoordig of er is weer een VVD filosoof, het is eigenlijk wel zo veilig om onze bekendste VVD filosoof uit de 17^e eeuw aan te halen vandaag de dag en die zei: "de mens is gedoemd een rusteloos bestaan te leiden", dat was Thomas Hobbs toen hij schreef wat volgens hem het drijven van de mens is. De mens is voor alles een individu, schreef hij, gericht op zelfbehoud en zelfontplooiing en tussen mensen is geen natuurlijke hiërarchie, ieder is gelijkwaardig.

Waarom al de huidige filosofen aan de VVD gelieerd zo ingewikkeld doen weet ik niet maar Hobbs zei het al in de 17^e eeuw en ik denk dat we die er maar het best bij kunnen halen.

En die gelijkwaardigheid van mensen en opkomen voor het zelfbehoud, opkomen voor die ontplooiing dat zag ik onlangs toch weer toen ik de sticker

plaquette mocht uitdelen aan een wethouder van over de 70 in Gouda die voor de oorlog als twaalf jarige jongen aan het werk moest, landarbeider moest zijn omdat ze thuis geen centen hadden, en zijn vriendjes en vriendinnetjes naar de school zag gaan van het voortgezet onderwijs en hij op een gegeven moment in aanraking kwam, heel jong nog, met de Partij van de Vrijheid, en naar een vergadering ging, gefinancierd door een rijke boer uit de omgeving die ook zorgde dat iedereen een gratis kopje koffie en een sapje had, en vanaf dat moment is die lid gebleven, later van de VVD.

Is opgeklommen, heeft zichzelf ontplooit, is raadslid geworden in Oosterbeek en later wethouder in Gouda en we hebben hem dus geëerd met de plaquette, onze vrijwilligerplaquette zou je kunnen zeggen, en we hebben gezien dat er binnen de VVD mensen zijn die in moeilijke omstandigheden zichzelf ontplooiën die de ruimte willen, die ruimte willen voor zichzelf en ruimte voor hun omgeving.

Wij komen uit heel heel verschillende achtergronden, zoals deze man vanaf zijn twaalfde gevochten heeft om in de maatschappij wat voor te stellen om voor zijn medemens een belangrijke zaak te kunnen doen.

Zo zijn er ook anderen die vanuit een heel andere achtergrond belangrijk zijn geweest voor de maatschappij en die niet vanaf hun twaalfde als landarbeider hoefde te beginnen maar die voor de VVD bijvoorbeeld buitengewoon belangrijk zijn geweest.

Mag ik, terugkijkend op het afgelopen jaar, Reinier Braams noemen. Op 2 januari het afgelopen jaar overleed Reinier Braams. Hij was 12 jaar lid van de Tweede Kamer maar was daarvoor al heel actief in de lokale politiek in Utrecht als raadslid. En velen van u weet nog wel de bescheiden man die, laten we zeggen, vanuit zijn hoogleraars professie zaken die buitengewoon ingewikkeld lagen op een eenvoudige wijze kon vertellen. Onderwerpen die te maken hadden met waar hij zelf mee bezig was, de moleculaire biofysica, maar ook later in de Kamer over milieuzaken die in die tijd nog behoorlijk technisch lagen allemaal, wist hij op een hele goede wijze te brengen. hij heeft denk ik in de Kamer, op de manier waarop hij zich opstelde, net zoals de wethouder uit Gouda die ik net noemde, laten zien dat het vooral een geesteshouding is, dat als je liberaal bent dat het niets te maken heeft met waar je vandaan komt, niets te maken heeft met hoe je opgevoed bent, of je kansen had in het begin, maar vooral hoe je zelf in elkaar zit, of je zelf kansen hebt genomen en of je zelf datgene wat in jou ligt, je talenten, heb gebruikt. Dat gold voor die wethouder uit Gouda en dat geldt in het bijzonder ook voor doctor Reinier Braams die ons ontviel.

Mag een ogenblik van u vragen om daarbij stil te staan.

Mevrouw Braams, we stellen het erg op prijs dat u er bent, dat u hierheen heeft willen komen om bij het gedenken van uw man aanwezig te zijn en u weet wij zullen aan hem terugdenken.

We hebben veel geschriften van hem in de Liberale Reveille waar hij veel in heeft gepubliceerd, hij is een van onze grote mensen in de VVD, fijn dat u er bent.

Vrienden en vriendinnen in de VVD, we hebben nog een aantal punten die we nog eens zouden willen bespreken met z'n allen, één van de punten is onze financiën. U weet we zijn nog net niet aan dat fantastische getal dat we nodig hebben om op een voortreffelijke wijze alles te kunnen doen wat er straks voor de verkiezingen nodig is. De Tweede Kamer heeft weliswaar een belangrijk besluit genomen ingestemd hoop ik straks zullen ze ook doen, ze hebben ook het voorzetje ook gedaan in de commissies, en straks zullen ze dat ook doen mag ik aannemen ook in de Eerste Kamer met het voorstel van het kabinet om wat meer geld aan politieke partijen te geven.

Wij als VVD waren wat terughoudend maar met enige tegenzin zullen we dat toch accepteren.

Neemt niet weg, dat blijft staan, dat de verantwoordelijkheid bij ons ligt, bij onszelf. En wij zijn, zoals u weet en niet iedereen is het daar helemaal mee eens, het pad opgeslagen van sponsering maar het zal toch voornamelijk van onszelf moeten komen, wij moeten in actie, wij moeten zorgen dat er geld komt. En één van de dingen, dat hebt u gemerkt, dat is dat wij dachten wij gaan is een machtiging ronddelen, die hebt u allemaal ontvangen, zo'n mooi formulier wat u kunt invullen en zo in de loop van de avond halen we dat formulier weer op.

Dan staat uw handtekening eronder, dan hebt u een bedrag ingevuld of aangekruist welk bedrag u denkt dat u mogelijkerwijs ondanks de neergaande beurs zou kunnen missen en wij gaan ervan uit dat dat helpt om een aantal zaken op een goede manier te financieren.

Ik weet bijvoorbeeld dat Hans Dijkstal al manmoedig zijn pen heeft gepakt en heeft ingevuld, zal ik eens in jouw richting komen of jij die machtiging bij je hebt.

De heer Hans Dijkstal; het is een rib uit mijn lijf maar nu ik hier toch sta, ik zou het prettig vinden als jij ook nog iets aan het werven van leden doet.

De heer Bas Eenhoorn; heel goed, Hans heeft volstrekt gelijk het gaat natuurlijk erom dat wij zorgen dat de kas gespekt blijft en beter wordt voor het verkiezingsjaar en het is wat brutaal van ons om zomaar aan u te vragen zo'n machtiging in te vullen maar het is nog belangrijker dat uw vrienden, kennissen, collega's lid worden van de VVD.

We hebben iets verloren het afgelopen jaar, we hadden iets willen winnen dus we zijn er nog niet helemaal, Hans jou uitdaging ligt daar en ook voor mezelf, nieuwe leden zorg ervoor.

Dan zijn er een paar elementen die we nog zouden moeten oppakken waar ik wat aandacht aan zou willen geven en dat is het debat. Behalve financiën is er ook iets over het debat in onze partij.

We hebben georganiseerd studiedagen, themadagen, gespreksgroepen, we zijn het land in geweest over onderwerpen als ruimtelijke inrichting van Nederland, biotechnologie, vrijwillige levensbeëindiging, onderwijs, homoseksualiteit, zorg, de nota 'Kiezen voor keuze', de bestuurlijke vernieuwingsvragen met de bestuurdersvereniging, jeugdzorg en jeugdbeleid met de organisatie vrouwen in de VVD, we gaan binnenkort praten over Europa en de veiligheid en we hebben gesproken met alles wat er met e government en met e business te maken heeft en wat dat voor effect heeft op de politiek en omgekeerd, we hebben het gehad over de marktordening en het privatiseren, ik weet niet waar we het niet over gehad hebben.

Een partij als de onze is altijd in debat, niet zomaar maar uiteraard met de bedoeling om ons beter te wapenen, sterker argumenten te hebben om de maatschappij liberaler te maken.

Maar wie zegt dat wij niet debatteren, dat er bij ons geen discussie is in de VVD die kijkt niet en hoort niet, bij ons bruist het en ik denk dat het zo zullen houden en straks het resultaat van de commissie voor het verkiezingsprogramma, onder leiding van Piet Korteweg, ook daar zullen we op een fikse manier over debatteren want wij laten ons wat dat betreft niet zomaar iets aanleunen, wij zijn echt in debat.

Dames en heren, vrienden en vriendinnen van de VVD, wat wij willen is ruimte maken voor mensen. Wij willen dat er meer keuzevrijheid komt. Keuzevrijheid op tal van terreinen, dat is onze opdracht.

Maar om dat goed te kunnen doen hebben we goede mensen nodig en moeten we die keuzes ook inderdaad voor kunnen leggen in die zin dat de opdracht van een politieke partij is om naast kandidaten te stellen voor

vertegenwoordigende lichamen er ook voor te zorgen dat er keuzes kunnen worden gemaakt, politieke keuzes door de kiezers thuis.

Ik kijk even om mij heen of de leden van het kabinet, voorzover van VVD huize, ondertussen al binnen zouden kunnen komen want we hadden bedacht dat ze, ze moesten namelijk even kennis maken met een paar van Koninklijke bloedde die binnenkort gaan trouwen, daarna zouden ze hier spoorslagsgewijs naar toe komen, ik weet niet... zij komen nog niet? Ok dan gaan wij door, de gedachte was namelijk om ze even binnen te halen en hen een keuzevrijheid te bieden maar dan komen ze later en sluiten ze zich wel aan en dan maken we er straks, ook met de bewindslieden, nog een feestje van.

Waar het om gaat, dames en heren, is dat wij ruimte voor mensen bieden, ruimte voor mensen om daadwerkelijk te kiezen, om een keuze te hebben om hun eigen leven in te richten in verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat er daadwerkelijk, op die thema's die ik zo straks noemde, een keus is in de zorg, in het onderwijs als het erom gaat wat je wilt met je inkomen dat er zoveel mogelijk eigen keus is.

Die keuzevrijheid die kan inderdaad niet zonder verantwoordelijkheid, dat weten we allemaal, maar om die keuzevrijheid te bevechten is het nodig dat wij met sterke mensen en met een sterk programma tevoorschijn komen en dat is de opgave die wij in het komende jaar met z'n allen hebben te doen, in afdelingen, kamercentrales en ook in het Hoofdbestuur moeten wij ervoor zorgen dat dat echt voor elkaar komt.

U moe ervoor zorgen dat hier mensen komen, dat wij ervoor staan dat er goede programma's zijn die helder zijn, die duidelijk zijn, waar een betrokkenheid uitklinkt en wat vooral ook heel betrouwbaar moet zijn.

Wij moeten daar voor zorgen dat die elementen op een goede wijze naar voren komen. Wij moeten zorgen dat we mensen vinden die luisteren naar datgene wat er in de maatschappij aan de hand is, die mensen centraal stellen, het profiel voor onze volksvertegenwoordigers geef ik op deze wijze aan, open, betrokken, luisterend naar mensen, betrouwbaar, en ik wil het in deze tijd ook nog eens zeggen, verdraagzaam.

Ik denk dat die mensen die wij zoeken, die programma's maken waar wij ook mee de boer op kunnen, dat betekend dat we daardoor ruimte voor mensen kunnen scheppen.

En dan hebben we nog een hele weg te gaan in het komende jaar want de maatschappij wordt wel liberaler maar als je om je heen kijkt dan valt op dat

op heel veel plekken nog geen liberalen zitten om te zorgen dat die liberalere maatschappij ontstaat.

Onlangs, ik geloof vorige week ja ik weet wel zeker vorige week, was er een foto in de dagbladen die nog al scherp op mijn netvlies kwam.

Een foto met een groot aantal, dertien, socialistische regeringsleiders die op het socialistische partijcongres in Duitsland waren, dertien.

Als wij een VVD congres hebben met internationale gasten, zoals vandaag en morgen, dan is er één liberale regeringsleider, morgen spreekt Guy Verhofstadt, en dan zijn wij in West Europa uitgeteld.

Vrienden en vriendinnen in de VVD, beste liberale makkers, volgend jaar in 2002 moeten wij ervoor zorgen met z'n allen dat er meer liberale regeringsleiders in Europa zijn, dank je wel.

Vrienden en vriendinnen van de VVD, een prettige alliteratie, een korte muzikale overbrugging tussen de woorden van Bas Eenhoorn en de spreker hierna.

Terwijl jullie onderweg waren, hartelijk welkom ook aan onze VVD bewindslieden, hebben wij het gehad over ruimte voor mensen. De opdracht die wij met z'n allen hebben om te zorgen dat er echt ruimte komt om te kiezen, keuzevrijheid.

We hebben gevraagd aan een aantal mensen om iets over keuzevrijheid te zeggen, hoe zij zelf aankijken tegen keuzevrijheid, hoe ze zelf in ieder geval kozen om een eigen richting aan hun leven te geven, een eigen richting die bepalend is voor laten we zeggen wat er in onze maatschappij gebeurt, met z'n allen proberen die bijdrage te leveren.

We hebben een viertal mensen gevraagd en ik zou allereerst willen introduceren Rogier van der Zande. Rogier van de Zande is één van de jonge VVD wethouders van Leiden en hij doet daar een fantastische job, maar hij is niet zomaar gekomen en ik zou aan hem willen vragen wat betekent keuzevrijheid voor hem?

De heer Rogier van de Zande; u moet weten ik kreeg het motto mee waarom een jonge ambitieuze persoon kiest voor een carrière in de politiek? Ik ben 34 jaar, dan kent u de definitie van jong binnen de VVD, en of ik ambitieus ben? Ik hoop wel dat ik ambitieus genoeg ben. Daarvan uitgaande hoe ben ik hiertoe gekomen, en dat moest puur en persoonlijk en overigens een heel kort verhaal zijn, nuances laat ik achterwege.

Een keuze al op jonge leeftijd, maar ik denk dat ik met velen hier in deze zaal deel, dat de passie voor de politiek, iets wat je waarschijnlijk nooit zal

verlaten, actief in de politiek, studie politieke wetenschappen gaan volgen in natuurlijk Leiden, dat lijkt me ook logisch, en daarnaast aan het einde van de studie ook gekozen voor het raadslidmaatschap in de gemeente Leiden.

Als je alle dingen naast elkaar legt is politiek politiek en politiek leek het mij verstandig, en was het mijn persoonlijke keuze, om ook eens met één been in het andere deel van de maatschappij te staan. Het deel waar plat gezegd het geld wordt verdient wat de politiek weer uit kan geven oftewel ik wilde persé in het bedrijfsleven werken.

Met een studie als politicologie ben je nergens op voorbereid, in ieder geval niet op het bedrijfsleven, per toeval meer, en dat was geen bewuste keuze, per toeval meer in de bankwereld terechtgekomen en na vijf jaar daar in gewerkt te hebben was weer een gebeurtenis buiten mijn keuze om maar wel een blijde gebeurtenis in Leiden dat na tien jaar in de oppositie voor de VVD er een crisis was in het toenmalige college en de keus eerst aan de VVD was willen we weer bestuursverantwoordelijkheid dragen onder de voorwaarden waarmee we kunnen leven toen hebben we als fractie gezegd ja, die voorwaardes kunnen we inderdaad overeenkomen en daarna kwam ook een keuze van wil je dan misschien toch fulltime die politiek in en daar zat ik dan met mijn goede voornemens om het vooral niet te gaan doen want vooral met dat ene been minimaal in het bedrijfsleven te blijven staan.

Ik geef toe ik ben toch voor die verleiding gezwicht maar ook vanuit het oogpunt van keuzevrijheid want dat verschilt toch wel tussen die politiek en die passie tussen het bedrijfsleven is dat je hoewel je misschien marktleider kunt zijn in een bepaalde margarinesoort je daarmee niet inderdaad de keuzemogelijkheden voor je burgers zo goed mogelijk kunt vormgeven. Dat is die passie voor de politiek, dat is de keuze om toch vast te kiezen voor ditmaal fulltime politiek. Ik geef toe dat zal waarschijnlijk niet de rest van mijn leven blijven duren want een beetje switchen kan nooit kwaad en een beetje blijven proeven van de verschillen.

Maar toch die hele bewuste keuze om aan die keuzevrijheid van anderen ook mee te helpen.

Er zitten nog twee punten bij meneer de voorzitter, één: toen er gekozen moest worden ook in de fractie van wie er nou wethouder zou worden was die keuzevrijheid voor de fractie in ieder geval niet zo groot en, het zou wat dat betreft mijn persoonlijke mening zijn, dat die keuzevrijheid wat vergroot zou mogen worden door inderdaad wethouders van buiten de Raad te benoemen.

Twee, als ik in mijn keuze in het liberalisme laat leiden dan moet ik u zeggen meneer de voorzitter, dat ik toch liever een keuze maak, Adam Smit, John Lock, John Steward Mill dan de door u aangehaalde Thomas Hobbs wiens verhaal eigenlijk in een soort dictatuur maar dat is ook de keuze, dank u.

De heer Bas Eenhoorn; bedankt Rogier, daarom dacht ik ik zal ook maar niet het door hem geschreven werk letterlijk citeren want daar krijg ik nog ruzie mee inderdaad, bedankt Rogier voor jouw opmerkingen en straks komen we daar nog op terug.

De tweede gast die iets vertelt over keuzevrijheid is Scarlett Kwekkeboom. Scarlett is zakenvrouw van het jaar 2001, dus van dit jaar, ze heeft op heel jonge leeftijd besloten om het ondernemerschap tot het hare te maken, zelf keuzes te maken en ook aan haar hebben we gevraagd wat betekent keuzevrijheid, hoe heb je dat gedaan. Mag ik vragen aan Scarlett om ook boven te komen en haar verhaal te vertellen.

De heer Bas Eenhoorn; goedenavond, ik kom niet uit de politiek maar uit het bedrijfsleven, dat op de eerste plaats. Ik ben Scarlett Kwekkeboom-Janse en eigenaar-directeur van Istimewa Elektro.

Een totaal oplosser in de elektrotechniek voor de industrie, overheid en de offshore. Het bedrijf werd dertig jaar geleden door mijn vader opgericht.

Toen ik op mijn 23^e van school af kwam ben ik bij mijn vader in een van zijn bedrijven in Antwerpen gaan werken. Twee jaar later kwam mijn vader te overlijden, ik was 25 en ik nam het bedrijf over zonder na te denken. Wat ik niet wist was dat het bedrijf in zulke zware financiële problemen zat maar ik ben er toch mee doorgegaan en ik dacht na een jaar dan stop ik ermee en dan ga leuke andere dingen doen maar helaas na een jaar waren de problemen nog zeker niet opgelost en ik zat er al tot aan mijn nek in dus ik kon nog maar één ding en dat was doorgaan. Doorgaan met het liquideren van bedrijven, veel mensen gedwongen ontslaan en uiteindelijk proberen datgene over te houden wat goed was en waar toekomst in zat.

Door de juridische structuur van het bedrijf was dat onmogelijk en eind 1994 moest het bedrijf uit failliete boedel gekocht worden door een derde partij. Die derde partij die vroeg of ik over wou komen als algemeen directeur, op dat moment had ik de keuze om er uit te stappen maar ik voelde me verantwoordelijk voor het personeel, voor het bedrijf, voor de relaties en ik ben ermee doorgegaan, ik ben in het nieuwe avontuur gestapt.

Die derde partij was een handelsbedrijf en wij zijn een echt technisch bedrijf, onze medewerkers zijn ons belangrijkste goed.

Onze visies strookten echter totaal niet met elkaar, techniek en handel schijnt niet samen te kunnen gaan.

Toen anderhalf jaar later bekend werd, in 1996, dat zij het bedrijf weer wilde afstoten heb ik een bod gedaan op het bedrijf, financiering gezocht en middels een management buy out het complete bedrijf teruggekocht en sedert 1 januari 1997 ben ik weer volledig eigenaar directeur van Istimewa Elektro.

We hebben nu ruim honderd medewerkers in dienst, in vaste dienst, en onze omzet is de laatste vier jaar gegroeid van elf miljoen naar 22 miljoen gulden. We hebben de juiste keuzes gemaakt. De kroon op mijn werk is de verkiezing tot zakenvrouw van het jaar 2001, een titel waar ik verschrikkelijk trots op ben en waar ik zeer vereerd mee ben maar je kunt je afvragen of het anno 2001 in de 21^e eeuw nog nodig is dat er een zakenvrouw van het jaar wordt gekozen want is het al niet langer zo dat vrouwen zeer succesvolle en bekwame managers en ondernemers zijn?

Ik ben een succesvolle ondernemer in een technische wereld, een 100% mannenwereld. Een feit dat mij ooit is overkomen en wat uiteindelijk mijn eigen vrije keus is geworden, dank u wel.

De heer Bas Eenhoorn; dan als derde hebben wij gevraagd uit een heel andere hoek, in Suriname geboren, op zijn 18^e naar Nederland gekomen, en succesvol ondernemer, hij zijn eigen keuzes gemaakt en ook actief binnen de VVD en wat Hans Dijkstal zou noemen Adjit Bakas, mag ik hem vragen om te vertellen hoe hij zijn keuzes heeft gemaakt.

De heer Adjid Bakas; een nieuwe Nederlander van 37 dan ben je nog jong in de VVD dus...

Mijn moeder heeft mij bijgebracht dat geluk tot op zekere hoogte maakbaar is, het is gewoon afhankelijk van de keuzes die je maakt en dat is natuurlijk zo. keuzevrijheid voor mij is om te beginnen een keuze voor het Nederlandse staatsburgerschap. Het is een prima land en ik ben er trots op om hier bij te horen, ik vind het ook heel goed dat een woord als allochtoon niet meer gebruikt wordt door Hans Dijkstal maar nieuwe Nederlander.

Tegelijkertijd ben ik er ook trots op om te behoren tot verschillende minderheden waar ik nu eenmaal toe behoor. Ik ben geboren in Suriname

dus ik heb daar wortels, mijn familie kwam daarvoor uit India dus ik heb daar ook wortels en ik ben ook nog homoseksueel dus ik heb wortels overal. Er zou toch heel veel subsidie op mijn hoofd moeten zitten maar helaas merk ik daar niks van dus daarom ben ik maar ondernemer geworden want aan de subsidietepel hangen is ook niks dus zelf werken en dan kom je er wel.

Hoe Nederlanders ik mij ook voel, en gedraag in heel veel opzichten, ik ben wel niet blond maar verder gaat het wel, blijf ik toch altijd anders dan anderen maar laten we wel wezen al trek je een konijn een uur lang aan zijn oren het wordt nooit een haas.

Als minderheid functioneren in een meerderheidssamenleving is prima, het is heel gezellig en er is allemaal niks aan de hand maar het is ook hard werken. Je bent onbewust en onbedoeld toch een éénpersoons VVV bureau voor je eigen soort want mensen spreken je daar op aan. Ik bedoel ik ben al 18 jaar weg uit Suriname en nog wordt ik gevraagd wat ik van Bouterse vind, ik weet het niet.

Dat harde werken dat vind ik op zich niet erg maar zo af en toe vind ik het wel leuk om me eens even terug te trekken en eens te zijn onder de eigen soort, zoals veel vrouwen het leuk vinden om eens een keer bij elkaar te zitten zonder die kerels erbij en zoals ook veel mannen het wel eens leuk vinden om met elkaar te zijn zonder vrouwen erbij.

Zo vind ik het ook wel eens leuk om alleen is onder Surinamers te zijn of alleen is onder Aziaten of alleen is onder homo's, dat we tenminste ook niet weer dat gezeur horen van die kinderen die iedereen heeft en die bloemetjesjurk en die doorzonwoning... even niet.

Ik bedoel een uur per dag is genoeg, meer niet. Ik kies wat dat betreft voor heel veel, ik kies ook tegen bitterheid. Ik was 29 toen ik weduwnaar werd en ik had er geen zin in om me daar de rest van mijn leven door te laten domineren, het is niet leuk maar laten we wel wezen it is better to have loved and lost then to never have loved at all.

Ik kies ook voor vrijheid heb ik al gezegd qua werk, ik ben ondernemer, maar ik kies ook voor liefde want ik weet dat ik maar één keer leef, ik kan er wel op gokken dat ik misschien een keer reïncarneer maar zeker weet je het niet en misschien kom je dan nog terug als koe en dan ben je ook weer...

Mijn naam betekent in het Spaans koeien dus vandaar heb ik wel wat met die arme beesten.

Maar ik zeg dus ook ik kies voor liefde, ik kies wel voor hard werken maar ook voor liefde en ook voor vrije tijd. Ik werk 80 uur per week maar ik heb drie

maanden per jaar vakantie en ik zeg toch a day without love is a year of emptiness. Ik omring me met positieve mensen en ik verspil geen energie aan zuurbekjes, die moeten echt ander gezelschap opzoeken, uit mijn buurt.

Apotheose van die keuzevrijheid was dat enige tijd geleden toen ik verliefd werd op een tweede man, ja niet tegelijk hoor, mijn waarzegster zei, ja ik ben ook bijgelovig dat is ook leuk, die zie twee grote liefdes komen nooit achter elkaar dus je moet tussendoor eerst wat interimmen, dat heb ik dus ook gedaan, en daarna werd ik verliefd op een andere man en wat ik heel erg interessant vond is dat over keuzevrijheid is om die grote verschillen tussen ons te overbruggen.

Hij is Joods, ik kom uit een gezin waar een vader Moslim is en een moeder Hindoe, hij heeft ook nog een kind met een Indische vrouw dus dat hebben we ook nog, ik ben Nederlands Hervormd opgevoed dus het is een grote chaos bij ons thuis.

En wat er nog bij komt: hij is socialist en ik ben liberaal. Wat ik erg mooi vond, dat meen ik echt, kijk in het begin is het hartstikke leuk dat je weer iemand vindt met wie het klikt maar het is ook een genot te wonen in een land waar je vervolgens ook kunt trouwen, dat hebben we ook gedaan, toen heette het nog geregistreerd partnerschap.

Onze goede vriend Philip Brood, die er nu helaas ook niet meer is, heeft ons getrouwd en die maakte er op eigenwijze ook weer een groot theater van en dat kon ook wel want het was natuurlijk een heel bont gezelschap. Er liepen keurige VVD heren en dames rond in krijtstreepjes en parelsnoertjes en wat dan ook en aan de andere kant socialisten in jasjes van vloerbedekkingstof, en verder was het ook een heel bont gezelschap, van Islamitische meisjes met hoofddoekjes voor de gelegenheid rose, want ze dachten dat is leuk maar ik heb een pesthekel aan rose, tot agnoste, van Orthodoxe Christenen tot hoogbejaarde tot kleine kinderen, het was er allemaal en ik vond dat heel, erg leuk.

Ik vond het ook erg goed dat dat er was en dat dat kon, ja het was echt voor mij een apotheose van keuzevrijheid.

Verder tot slot, ja ik vind toch nog altijd vrijheid van humor want laten we wel wezen lachen is de kortste afstand tussen mensen, dank u wel.

De heer Bas Eenhoorn; het mooiste, beste vrienden en vriendinnen, de VVD is er om de balans te zoeken tussen de humor en de ernst. De keuze, zoals Adjid dat heeft omringd met de lach en de keuze die soms ook heel ernstig moet worden gemaakt, Annemarie mag ik jou vragen om als vierde te laten horen hoe jij je keuzes hebt gemaakt en hoe jij denkt dat wij ruimte voor mensen kunnen creëren.

Mevrouw Annemarie Jorritsma; laat ik beginnen te zeggen dat ik heel trots ben dat ik na deze drie kanjers de vierde mag zijn maar mijn verhaal is een beetje ernstiger dan de laatste, ik hoop niet dat je me hierna een zuurbekje vindt, maar goed u weet beter.

Ik heb geprobeerd om in een paar plaatjes te beginnen iets over hoe ik er persoonlijk tegenaan kijk maar ook een paar dingen toch weer naar de politiek te vertalen. Dat eerste plaatje, voor mij persoonlijk is keuzevrijheid eigenlijk de opdracht aan jezelf om het beste uit jezelf te halen en ik vind dat plaatje daar heel mooi bij passen.

Het betekent ook dat we allemaal de opgave hebben om onszelf zo maximaal mogelijk te ontplooiën en vervolgens natuurlijk ook te proberen die ander, de ander waarvoor je verantwoordelijkheid draagt of de anderen in je omgeving, ook de vrijheid te geven om zichzelf zoveel mogelijk te ontplooiën want dat hoort er nadrukkelijk bij.

Ik vond het heel aardig dat vanavond in de toespraak, die onze premier hield in het Catshuis ter gelegenheid van het voorgenomen huwelijk van Laurentien en Constantijn, zelf het woord vrijheid en verantwoordelijkheid in de mond nam, ik dacht dat komt toch na zeven jaar coalitie nog wel een keer goed. Voor mij zijn dat zo de kernbegrippen die horen bij keuzevrijheid maar dus ook bij liberaal en dat is misschien ook wel de belangrijkste reden waarom ik deze partij nog steeds zo'n warm hart toe draag en me daar zo bij thuis voel en ook nooit naar een andere partij zou kunnen.

Dan gaan we naar het tweede plaatje. Als ik dan over de overheid praat, keuzevrijheid van de overheid, dan vraagt de keuzevrijheid en dat als kernbegrip vraagt van een overheid dat die in de eerste plaats mensen niet voor de voeten loopt, niet onnodig voor de voeten loopt als dat niet nodig is horen wij ons terug te trekken.

De vraag is natuurlijk van waar lig je de grens van wat is nodig? Dat betekent dus dat wij ook elke keer bij onze regelgeving na moeten denken, en vandaag de dag opnieuw na moeten denken omdat we nu in een andere tijd leven dan in de vorige eeuw, waar binnen wij wat voort kader willen scheppen waar

binnen mensen ook individuele vrijheid kunnen genieten en waar mensen ook zoveel mogelijk zelf keuzes kunnen maken, als mensen keuzes kunnen maken dan moeten ze ze ook kunnen maken en dan horen wij niet van bovenaf te zeggen het moet zus of zo.

En daar hoort natuurlijk onlosmakelijk bij dat er een aantal taken zijn waar de overheid een heel belangrijk, ja mag ik zeggen vangnetfunctie, je kan het ook anders noemen, maar waar de overheid een belangrijke rol heeft te spelen dat is bij vrede veiligheid en welvaart om te zorgen dat ook iedereen daarvan mee kan genieten.

Dan kom ik bij wat betekent dat nou bestuurlijk? Ook daar geldt daar hoort een fundament in te zijn voor keuzevrijheid, wat mij betreft is daar heel belangrijk bij dat wij een stelsel hebben van rechten en van plichten en daar hoort een balans in te zijn.

En vervolgens hoort daar natuurlijk onlosmakelijk bij dat we onze stem moeten kunnen laten horen, democratie is daar een absolute voorwaarde bij dat zijn wat mij betreft de fundamenten onder een maatschappij die ook goed kan functioneren.

Nou, dan zult u het mij niet kwalijk nemen dat ik ook nog iets zeg over keuzevrijheid in het economische domein, want ja daar ben ik vandaag verantwoordelijk voor, en dat is een debat wat op dit moment heel lastig is, waar ik heel blij van ben dat de partijheren een paar weken geleden zo goed over gediscussieerd heeft dat is heel belangrijk, want wat is nou daar het belangrijkste bij? Ik denk dat we moeten zorgen voor een marktordening waarbij consumenten aanbieden waar aanbieders, ondernemers, zo optimaal mogelijk gebruik kunnen maken van hun keuzevrijheid maar dat is weer niet een absolute vrijheid, daar hoort natuurlijk ook bij dat die overheid iets doet.

De overheid hoort te zorgen dat het publieke belang en duurzame groei, wat ook van belang is voor ons allen, daarbij gewaarborgd is en dat moeten we elke keer ook goed benadrukken want het is niet zo dat keuzevrijheid in een marktordening waar concurrentie ook geldt betekent vrijheid blijheid, daar horen wel degelijk ook regels bij.

Nou, dan over de toekomst. We hebben het dan een beetje over de nabije toekomst maar überhaupt, wat vind ik nog steeds heel belangrijk wat liberalen moeten benadrukken, ik denk dat wij echt keuzevrijheid kunnen en moeten blijven benadrukken en ik vind het een mooi thema, ook voor de verkiezingen

van volgend jaar, om dat vooral te benadrukken in het sociale beleid, maatschappelijke beleid en het economische beleid.

Ik zal een paar voorbeelden noemen. Loek Hermans is volop aan het werk om in het onderwijs meer keuzevrijheid voor elkaar te krijgen, denk aan wat hij aan het doen is met de vouchers en andere onderdelen waar studenten, leerlingen, ouders soms, meer kansen krijgen om zelf keuzes te maken maar de zorg is misschien nog wel belangrijker gezien alle problemen van vandaag, daar moeten natuurlijk ook mensen zelf veel meer keuzes kunnen maken en daar zullen wij weer moeten zoeken naar een hele goede balans tussen de verantwoordelijkheden van de overheid en van het individu.

Één ding weet ik zeker, die balans moet veranderen. We hebben die gemaakt in een tijd, zoals het Centraal cultureel Planbureau zei, toen 80% van de mensen nog niet zelf konden beslissen en 20% wel van daag kan 80% heel wel zelf beslissen en 20% niet, dan moeten we die 20% beschermen maar zorgen dat die 80% niet zo monddood gemaakt worden dat ze uiteindelijk ja, dan juist een gedrag gaan vertonen van weinig verantwoordelijkheid en dat kan niet, dat wou ik zeggen.

De heer Bas Eenhoorn; om u de gelegenheid te geven om de machtigingsformulieren in te vullen hebben we nu even een pauze met een reclamespotje.

De vraag die ik zou willen stellen aan de vier liberalen die hun eigen keuze hebben gemaakt en, of ze nou allemaal VVD stemmen of niet dat is eigenlijk helemaal niet interessant, maar het zijn liberalen die hun eigen keus hebben gemaakt in vrijheid en in verantwoordelijkheid, die zou ik eens willen vragen zo voor het verkiezingsjaar, wat zouden zij nu eigenlijk willen wat de VVD in het komend jaar laat zien zodat wij als we de verkiezingen volgend jaar in maart hebben voor de Raden en in mei voor het parlement wij als beste uit de bus zouden kunnen komen, dat we zouden verdienen in de zin dat we zouden groeien.

Mag ik eens vragen Rogier wat zou jij de VVD willen aanraden? Waar moeten we aandacht aan besteden?

De heer Rogier van de Zande; moet ik even een onderscheidt maken tussen wat je landelijk gezien nog plaatselijk, maar ik wordt hier voornamelijk als plaatselijk neergezet, niet geeneens vanuit de portefeuille van Financiën wat ik veel aandacht zou willen vragen voor een financieel beleid landelijk, provinciaal, plaatselijk dus ook vanuit Leiden, ik denk dat we als VVD daar

goed mee gescoord hebben dus 'never change a winning team or a winning item'.

Als ik puur naar het Leidse kijk, ook wel een belangrijk item wat daar ook speelt, is dat we zowel onze bedrijven als bewoners nu en in de nabije toekomst in staat stellen om een bedrijf te kunnen uitoefenen, dus bedrijfsgrond, en om te kunnen wonen wat een specifiek probleem is is dat er gewoon te weinig plaats is en ik weet dat ik me niet bij alle partijgenoten even populair maak als ik zeg dat het huidige vliegveld Valkenburg daar een goede locatie voor zou zijn maar ik kan het niet laten.

Mevrouw Annemarie Jorritsma; dat ligt toch niet in Leiden?

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Rogier, lokale items, duidelijke items waarmee je voor de dag wilt komen en op basis van degelijk financieel beleid voorbeeld van onze minister Zalm.

Mag ik vragen, Scarlett, wat zou jij adviseren aan ons.

Mevrouw Scarlett Kwekkeboom-Janse; ik kom uit Zeeland, zoals jullie misschien ondertussen weten en wij hebben in Zeeland de meeste zonnepanelen van het land, dat weet iedereen.

De heer Bas Eenhoorn; meneer Adjid Bakas, wat zou jij ons willen aanraden op welke items en op welke wijze kunnen wij ons laten zien?

De heer Adjid Bakas; nou, die files natuurlijk sowieso, die zijn heel verschrikkelijk maar ik zou me ook kunnen voorstellen, zeker ook na de discussie die je van de week hebt gehad met een aantal Imaams, neem het thema dat we op de één of andere manier moeten gaan zorgen dat we voorkomen dat alle minderheden Bosnië met elkaar gaan spelen in Nederland want dan wordt het toch wat onrustig.

De heer Bas Eenhoorn; Annemarie, je weet het vast maar ik weet niet of je het allemaal wil zeggen?

Mevrouw Annemarie Jorritsma; ik vind het heel lastig altijd om een keuze te maken tussen onderwerpen en dat doe je natuurlijk uiteindelijk ook in de loop van de tijd. Ik hoop wel dat we dit onderwerp waar we het nu over hadden keuzevrijheid als beetje een centraal thema kunnen hebben en daar hoort ook tolerantie bij natuurlijk.

Het zou best eens kunnen zijn dat in de loop van de komende maanden, dankzij de discussie van de afgelopen week, dit onderwerp een heel belangrijk onderwerp wordt en dan mag het zeker aan liberalen niet ontbreken om hier ook opmerkingen over te maken want dat is de kracht van liberalen natuurlijk altijd geweest om juist dat soort tolerantie als een absolute voorwaarde voor goed maatschappelijk functioneren te willen hebben.

Ik denk overigens wat we zouden moeten proberen dat is dat we dat hartstikke degelijke financiële beleid dat is gewoon de basis en daarna gaan we de dingen doen die nodig zijn.

Dat kan ook als we goed financieel beleid voeren want dat blijkt wel uit de afgelopen weken. Dan kun je beide combineren en dat is een beter uitgangspunt dan om te zeggen van we gaan eerst eens nadenken wat er allemaal moet en daarna zien we wel hoe we het betalen, nou dat doe ik thuis niet, alhoewel, maar daar krijg ik altijd klachten over van mijn echtgenoot.

De heer Bas Eenhoorn; als we het zo beluisteren dan is de keuzevrijheid een goed thema maar er zijn een paar kanttekeningen bij en tolerantie is nu een heel belangrijk punt.

Zou er een bepaalde centrale term kunnen zijn waarvan jullie zeggen van ja, dat zou het kunnen zijn.

Ik zelf eerder zelf gesproken over ruimte voor mensen, als je dat zou nemen als uitgangspunt, is er iets waarvan jullie zeggen dat zou ik als een centraal herkenbaar punt voor de VVD graag willen zien?

Adjid, is er iets wat dan bij je opkomt wat je zou associëren met de VVD?

De heer Adjid Bakar; nou. Als je het hebt over ruimte voor mensen. Ik vind dat de VVD ontzettend heeft bijgedragen de afgelopen jaren aan het vergroten van keuzevrijheid voor mensen, zo ontzettend veel.

Een beter demografisch beleid, toelating van nieuwkomers en ga maar even door en zeker voor ondernemers. Als ik naar mezelf kijk dan denk ik nou ik ben toch ontzettend blij dat er een VVD bestaat want voor ondernemers is dat een buitengewoon vriendelijke partij, stimuleert dat je in elk geval wat doet.

De heer Bas Eenhoorn; herkenbaar voor VVD ondernemers maar voor alle ondernemers begrijp ik. Rogier, mag ik eens van jou weten wat zou voor jou de centrale term zijn bij de verkiezingen in Leiden waar onmiddellijk elke kiezer van zegt ik ga stemmen want de VVD die zorgt voor...

De heer Rogier van de Zande; nou of iedere kiezer dan ook inderdaad VVD stemt dat weet ik niet maar dat is het mooie van de keuzevrijheid.

Je zou ook andere keuzes kunnen maken denk ik als VVD maar dat komt ook deels uit het landelijke en een deel met het verhaal van Annemarie Jorritsma overeen als je die keuzevrijheid ook in die vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid weet te vertalen kan je daar puur lokaal een paar items aan koppelen waardoor je inderdaad mensen in staat stelt, ik noem maar iets eenvoudigs als voorbeeld even daarbij hoe de keuzevrijheid en die verantwoordelijkheid kunt inkleden is dat je bijvoorbeeld iets simpels als kinderopvang, ik geef toe ik ben een jonge vader, dat dat ook goed geregeld wordt want daarmee kun je het arbeidspotentieel van ouders die nog thuis zitten veel beter aanboren, dat hebben we nodig als economie, dat zijn voorwaarde scheppende zaken maar onder dat thema geef ze de ruimte.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel, Scarlett, zou jij een advies hebben? Je ziet het VVD embleem en daar zie je onmiddellijk een centrale term bij.

Mevrouw Scarlett Kwekkeboom-Janse; ik heb niet gelijk een centrale term maar als je zegt de ruimte voor mensen dan denk ik gelijk ruimte voor ondernemers en wat er dan het eerste in me opkomt is bijvoorbeeld waarom mag ik mijn eigen belastingdienst niet uitkiezen, waarom kan ik wel mijn eigen telefoonmaatschappij kiezen en binnenkort mijn eigen energieleverancier maar waarom mag ik niet zelf kiezen met welke inspecteur ik mijn deals wil sluiten?

De heer Bas Eenhoorn; Gerrit, wil je even zeggen wat je ervan vindt? Moet je even naar voren komen dan mag je het even zeggen.

De heer Gerrit Zalm; iedereen mag ervoor kiezen om met de minister van Financiën zijn belastingen af te rekenen en er is rechtseenheid in Nederland.

De heer Bas Eenhoorn; Annemarie, ruimte voor mensen, we horen hier ondernemerschap als heel centraal, hoe kijk jij er tegenaan.

Mevrouw Annemarie Jorritsma; nou ja, ik ben geen reclamebureau en ik denk altijd er zijn veel betere mensen die hier zeg maar iets creatiefs in 'one liners' kunnen bedenken dan dat ik dat kan.

Wat ik hoop is dat er ergens terug te vinden is aan de ene kant zeg maar het belang van keuzevrijheid voor mensen zelf en tegelijkertijd ook dat dat natuurlijk nooit in egoïsme mag ontaarden en dat dat ook juist absoluut niet

van de liberale is omdat dat natuurlijk wel altijd het risico is wat ons elke keer bedreigt dat men dat denkt en ik denk dat je een 'one liner' zou moeten bedenken waarin beide zitten.

Daar hoort altijd bij dat je je eigen verantwoordelijkheid hoort te dragen ook ten opzichte van anderen en misschien wel juist ten opzichte van anderen. Dat hoort de boodschap in de verkiezingen te zijn en ik denk dat dat veel mensen aanspreekt, ik hoop inderdaad dat we nogal wat in ons verkiezingsprogramma ook in de uitingen kunnen hebben van met name structuurveranderingen van de overheid, want daar zijn we uiteindelijk verantwoordelijk voor, niet omdat het nu allemaal slecht gegaan is want we zijn acht jaar bijna aan het bewind geweest maar we zien een aantal maatschappelijke tendensen die nu om een antwoord gaan vragen. We zitten in een nieuwe eeuw, nieuwe generaties en die mensen kunnen heel andere dingen dan wij in de vorige eeuw nog konden en rond die thema's valt best iets te doen.

De belangrijke thema's zijn wel bekend, als we daar een beetje goede invulling aan weten te geven denk ik dat we heel veel potentiële kiezers aan ons zouden kunnen binden.

De heer Bas Eenhoorn; één van de punten waar we altijd tegenaan lopen in de politiek is dat als we heel helder zijn, heel duidelijk in onze standpunten, dat er dan een moment komt waarop we toch compromissen moeten sluiten waarop we toch ook dan weer keuzes moeten maken, wat willen we wel, wat willen we niet, waartoe zijn we bereid om uiteindelijk een bepaald resultaat te halen.

Ik hoor heel vaak van onze leden, als we kamercentrale bezoeken houden, dat men dan vreest voor het herkenbare, dat men zegt ja, wij zouden toch maar helaas we kunnen toch niet alles krijgen en we zouden toch bij onderwijs dit en we zouden toch bij zorg zo.

Zou jij iets kunnen zeggen over hoe je om moet gaan met het sluiten van compromissen want dat is toch een heel belangrijk punt?

Mevrouw Annemarie Jorritsma; ik heb daar altijd een heel eenvoudige redenering voor, een mens die geen compromissen kan sluiten is waarschijnlijk heel alleen.

Ik heb zo het gevoel dat in elk samenlevingsverband je altijd compromissen sluit want als je altijd alleen maar je eigen mening zou kunnen waarmaken dan ben je niet een gezellige partner, om het zo maar eens te zeggen.

Dat is het voortdurend, geven en nemen. Wat we moeten doen als politieke partij dat is dat ministers die horen natuurlijk dat compromis vervolgens te verkopen maar er is niks op tegen om daar af en toe bij te zeggen dat dit een compromis is. Als wij in ons verkiezingsprogramma A hebben staan en de Partij van de Arbeid heeft C staan dan komen we ergens op B uit, dat weet je van tevoren en dan hoef je ook niet te zeggen van B is nu plotseling mijn opinie, nee dat is het goede besluit dat wij gezamenlijk genomen hebben en als je dat goed uitlegt dan vind ik dan hoeft daar niks mis mee te zijn.

Ik heb in het verleden had ik het gevoel dat we dachten dat we dan moesten gaan zeggen dat wat we nu bedacht hebben is de grote waarheid, dat is natuurlijk onzin maar melden dat we een goed besluit hebben genomen waar natuurlijk van de één wat in zit en van de ander wat in zit is prima. Overigens de fractie heeft natuurlijk altijd de mogelijkheid, en de partij nog meer, om vervolgens ook te laten zien wat als wij het in ons eentje voor het zeggen hadden gehad het besluit zou zijn geweest maar dat is niet schipperen, dat is gewoon dingen doen die ieder mens moet doen van de kleinste samenlevingsrelatie tot de hele maatschappij en zo werkt het nu eenmaal en dat is maar goed ook.

Ik ben blij dat we dat moeten doen. Ik ben eigenlijk heel blij dat we niet een twee partijen systeem hebben waarbij je uiteindelijk, zoals in Groot Brittanië aan de orde is waar overigens dan wel weer ander type compromissen intern in partijen moeten worden gesloten, maar waarbij het risico van radicalisering heel groot is. Ik geloof dat het voor een maatschappij goed is dat dat gebeurt.

De heer Bas Eenhoorn; onze staatsvrouw is daar heel duidelijk in, hoe gaat dat lokaal, Rogier, vanuit de VVD?

De heer Rogier van de Zande; ik hoop niet veel anders, ik denk dat het overal zo moet gaan, of er komt een compromis maar dan moet je duidelijk maken at het een compromis is of, wat ook heel goed kan, je ruilt gewoon dossiers af. Zij krijgen een duidelijk dossier voor hun herkenbaar en wij krijgen een duidelijk dossier voor ons herkenbaar zodat iedereen naar zijn kiezer kan duidelijk maken we hebben wat binnengehaald maar ja je moet uiteindelijk gewoon zeggen niet alles kan inderdaad, niks mis mee, als je maar duidelijk bent.

De heer Bas Eenhoorn; Scarlett, ik kijk even in jouw richting, als ik zeg dat het allerbelangrijkste is wat wij moeten laten zien naar de kiezers, dat wij

betrouwbaar zijn en datgene wat we zeggen dat we dat ook inderdaad doen, spreekt jou dat aan of zeg je ik zou nog wel iets anders willen horen.

Mevrouw Scarlett Kweekeboom-Jansse; dat spreekt mij wel aan ja, betrouwbaar zijn en datgene doen wat of je zegt. Politiek is net het bedrijfsleven want daar werkt het ook zo, in ieder geval met mijn klanten. Je zegt iets en je komt dat na, dat is de enige methode om een lange termijnrelatie met je klanten op te bouwen dus ook met je leden.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel, en een volgende term, hij is al een paar keer gevallen en Adjid je hebt hem zelf gebruikt, verdraagzaamheid. Is er op dat punt een terrein waar je compromissen zou willen sluiten of zou je zeggen, nee daar zou ik dat nooit willen>

De heer Adjid Bakar; nou, dat is een hele lastige. Op zich vind ik dat je geen compromissen moet sluiten maar aan de andere kant... ik zal even een voorbeeld noemen. In Suriname, waar ik gewoond heb tot de onafhankelijkheid, had je vlak voor de onafhankelijkheid nogal wat etnische onrust met name tussen de Creolen en de Hindoestanen. Hindoestanen waren heel makkelijk te herkennen want die hadden allemaal in hun tuin een stok met een rood vlaggetje, nou dan wist je dat Hindoestanen woonden want anderen hadden geen vlaggetje dus dan wist je dat die het niet waren. Wat ik me kan herinneren is dat toen het zo onrustig was, er waren wat brandstichtingen en toestanden, het was niet echt Bosnië hoor want daar was het veel te warm voor want we wilden niet echt knokken maar wel een beetje en het was dus alle Hindoestanen haalden die rode vlaggetjes weg toen het onrustig werd want die wilden niet aan de buitenkant herkenbaar zijn als want dan was het voor mogelijke brandstichters te makkelijk.

We hebben die discussie vorig jaar gehad, ik zei dat al mijn partner is joods en die heeft dus aan de buitenkant van de deur een Mesusa of zoiets, en toen hadden we de discussie van moet dat ding nog op de voordeur of moet die weg en ik riep toen van nou zoals wij dat, want het ook wat onrustig we kregen op een gegeven moment toch problemen met het Midden Oosten in Amsterdam en ik had zoiets van dat moeten we niet hebben, dat vind ik flauwekul als ze daar elkaar willen uitroeien moeten ze dat zelf weten maar hier liever niet.

Toen hadden wij de discussie thuis ook van moet je principieel blijven, ook al ben je bang, of moet je zeggen van jongens ik leef maar één keer het zal wel

weg ermee en je doet hem op de binnendeur, hij riep toen flauwekul principieel blijven en ik had zoiets van ja dat zal wel maar als ze ketchup van me maken toch liever niet, dus ik vind dat lastig.

De heer Bas Eenhoorn; hele moeilijke vraag maar ik zag aan jou Annemarie dat jij daar toch principieel op zou willen reageren.

Mevrouw Annemarie Jorritsma; ja, bij verdraagzaamheid, maar ik kan me nauwelijks in de politiek voorstellen dat je daar compromissen over zou moeten sluiten maar je zou het ook niet moeten willen.

Ik denk dat dat niet kan, daar valt geen compromis over te sluiten.

Maar dat is ook het malle, verdraagzaamheid betekent ook dat je accepteert dat anderen andere meningen hebben en anders denken dan jij dus dan zou je niet meer willen accepteren dat een ander een andere mening heeft dan jij nou eigenlijk is de afgelopen week daar wel een goed voorbeeld van, dat kan dus niet in mijn ogen, dat moeten liberalen dus ook niet doen maar ik kan me ook nooit voorstellen dat met wij een partij zouden willen regeren die daar wel compromissen over zouden willen sluiten, ik kan me dat niet voorstellen.

De heer Bas Eenhoorn; dank jullie wel, het was heel duidelijk, jullie hebben allemaal bijgedragen om trots te zijn op de VVD, trots op wat wij willen, meer ruimte geven aan mensen. Mag ik jullie vragen om weer in de zaal plaats te nemen, Annemarie, Adjid, Scarlett en Rogier dank jullie wel.

En dan krijgen wij een lied, een heel bijzonder lied, daar gaan we tenminste van uit want we doen niet zomaar wat.

We hebben aan Dominique Engers en Hans Stijger gevraagd om heel snel te reageren op wat ze allemaal hebben gehoord tot nu toe. Hans hebben jullie gehoord zingend over keuzevrijheid en ik zou aan Dominique en Hans willen vragen om dit blok op hun manier af te sluiten.

Het lied...

De heer Bas Eenhoorn; kwam dan toch nog het applaus. Kijk het hoogtepunt, dat weten we allemaal, is de speech van Hans Dijkstal en het beste is nadat het muziekje is gespeeld om dan even te vragen of u wat in het mandje te gooien maar dat komt logistiek verdomd slecht uit dus wij gaan nu met het mandje rond om even allemaal die machtigingen erin te gooien, dat gebeurt binnen twee minuten dus des te sneller u dat in het mandje gooit, de dozen gaan nu door.

Het hoogtepunt van de avond is uiteraard de speech van Hans Dijkstal, onze Hans die in het komend jaar aan de slag gaat met zijn mensen, met al degene die ook hier in de zaal zitten met u allemaal, wij moeten ervoor zorgen dat het lukt en dat er meer ruimte komt voor mensen, dat de maatschappij in Nederland liberaler wordt, dat die keuzevrijheid wordt vergroot. Hoe dat gaat en onder welke omstandigheden en hoe we met z'n allen zullen zorgen dat wij met Hans daar een succes van maken gaan we nu horen. Hans, ontzettend fijn dat jij ons allemaal in het zadel wilt helpen, letterlijk en figuurlijk, vast en zeker, Hans aan jou het woord.

De heer Hans Dijkstal; vorige week zaterdag hebben wij in Nederland bevrijdingsdag gevierd en dat is voor heel veel mensen, ik denk ook voor velen onder u, toch altijd een hele bijzondere gebeurtenis omdat we dan nog eens nadrukkelijk voor ons zelf vaststellen hoe belangrijk het is dat vrije mensen in een vrije samenleving vrij kunnen kiezen hoe ze wensen te leven. De viering van 4 mei, de dag ervoor, geeft ook het schrijnende reliëf aan omdat we op 4 mei natuurlijk stil staan bij die miljoenen mensen die het slachtoffer zijn geworden van oorlogen tot op de dag van vandaag toe en daar is dus het centrale begrip onvrijheid, onvrijheid is ook een uiterste consequentie namelijk de dood.

Frits Korthals-Altes die heeft ter gelegenheid van deze 4 en 5 mei viering een lezing gehouden en daar is ook een boekje van verschenen en in dat boekje brengt hij nog eens in herinnering een rede van president Roosevelt uit 1941 waarin hij onderscheidt maakt tussen vrijheid van meningsuiting, en vrijheid van godsdiensten, dat type vrijheden, maar ook vrijheid van angst en vrijheid van gebrek, vrijheid van angst was trouwens ook het thema van de 4 5 mei viering dit jaar. En het zal duidelijk zijn dat dat vrijheidsbegrip voor liberalen natuurlijk uiterst essentieel is.

Ik wil vandaag met name iets zeggen over de persoonlijke vrijheid, dat is het thema ook trouwens van dit congres, keuzevrijheid in het dagelijks leven en de politiek. Dan gaan we uit van het onvervreembare recht van vrije burgers die het recht hebben te leven zoals zij dat zelf wensen te doen. Wonderlijk genoeg is het zo dat die die vrijheid weinig uitleg behoeft, iedereen snapt waar dat over gaat en toch, elke dag opnieuw, moet die vrijheid bevochten worden. Essentieel in dat vrijheidsbegrip behoort volgens mij voor liberalen het begrip verantwoordelijk te zijn, ik zit nog even te stoeien hier met het licht.

Verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag en verantwoordelijkheid, Annemarie zei dat ook al, medeverantwoordelijkheid voor de medeburgers. Ik ben op dat thema, bij de Algemene Beschouwingen in september 1999, uitgebreid ingegaan en nadien hebben we er ook een aantal artikelen over gepubliceerd samen met Arno Visser.

Dat was niet alleen maar in theoretische zin, integendeel, dat vraagstuk van die verantwoordelijkheid doet zich elke dag in bijna elke praktische situatie voor.

Ik heb me de afgelopen jaren nogal wat druk gemaakt over de jeugdcriminaliteit, ik weet trouwens dat Ben Korthals dat ook doet, maar over dat onderwerp kun je alleen maar praten als je je begint te realiseren waar de eerste primaire eigen verantwoordelijkheid ligt, bij ouders, en als die kinderen wat ouder zijn ook bij die kinderen zelf.

Als wij een nota uitbrengen over de gezondheidszorg 'kiezen voor keuze' dan is een centraal begrip in die nota ook eigen verantwoordelijkheid van consumenten, of patiënten of hoe je het wilt noemen, evenzeer als eigen verantwoordelijkheid van verzekeraars en aanbieders van zorg.

Als wij ernstige rampen meemaken in Volendam en in Enschede, zeer tragische gebeurtenissen, behoort daar ook nagedacht te worden over de vraag waar ligt nou eigenlijk hier de primaire eigen verantwoordelijkheid. Dus elke dag opnieuw bij heel veel onderwerpen is dit een belangrijk thema en, laat ik dat met grote nadruk zeggen, die eigen verantwoordelijkheid is niet afhankelijk van de vraag of de overheid verantwoordelijk is. Vanzelfsprekend moet die overheid allerlei taken doen maar ongeacht blijft er altijd een primaire eigen verantwoordelijkheid van de mensen zelf.

Misschien mag ik het zo samenvatten dat voor een partij die het begrip vrijheid zo centraal stelt, voor een partij die als enige het woord vrijheid in zijn naam heeft, voor de VVD is het de opdracht om inhoud te blijven geven aan de eigen verantwoordelijkheid van burgers en hun maatschappelijke instituties.

Maar dames en heren, onder deze centrale begrippen vrijheid en verantwoordelijkheid ligt een ethisch fundament. Het is wonderlijk dat er in de tijden die we vandaag de dag meemaken, grote economische voorspoed, sterk toegenomen materiele welvaart, dat het lijkt of dat gelijktijdig het cultuur pessimisme de kop op steekt, minister van Boxtol die eens een keer gesproken heeft over de verloedering van de samenleving, de heer Marijnissen die samen met Freek de Jonge en een aantal anderen pamfletten

maakt over het teloor gaan van onze beschaving, met de jeugd is het natuurlijk ook totaal slecht gesteld, de overheid functioneert niet meer en het onderwijs en de medische zorg ook al niet.

Dat is cultuurpessimisme, hoewel er natuurlijk veel mis is kan ik mij niet in dat beeld herkennen maar laat ik het vraagstuk eens positief benaderen, en dat wil ik heel graag. Omdat ik ook natuurlijk zie dat er een toenemende belangstelling en een toenemende discussie is over ethiek, over moraliteit, over beschaving, of om het anders uit te drukken over de zedelijkheid en over goed en kwaad en al die begrippen die daarmee samenhangen, zo'n belangstelling en zo'n discussie is toe te juichen.

Sterker nog, ethiek vormt de basis van het liberalisme. Dat is al vanzelfsprekend als je de beginselen tegen het licht houdt, de begrippen vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid en sociale rechtvaardigheid maar daar valt nog veel meer over te zeggen waarom juist liberalen in een permanente discussie over die ethiek behoren te zijn, immers wij zijn degene die uitgaan van een samenleving die telkens in verandering is, een samenleving die pluriform is, een samenleving die dynamisch is en die dus telkens weer opnieuw vragen oproept die met ethiek te maken hebben.

Dat ethisch kader van het liberalisme komt op vele punten terug, ik zeg het nu even in telegramstijl maar u zult mij snel begrijpen. De wezenlijke betekenis van het recht is een ethisch uitgangspunt, de wezenlijke betekenis van democratie dat is een wezenlijk uitgangspunt en in onze democratie praten we dan over de parlementaire democratie gekoppeld aan de constitutionele monarchie.

Maar natuurlijk ook normbesef, en dat normbesef dat varieert van afspraak is afspraak, laten we zeggen een afspraak gemaakt bij een regeerakkoord, of laten we zeggen een afspraak die de overheid met een bedrijfstak gemaakt heeft, de betrouwbare overheid, dat varieert van afspraak is afspraak tot en met het nakomen van wetten en regels die wij democratisch hebben vastgesteld. Handhaving van vastgestelde regels en wetten, van alle vastgestelde regels en wetten, is ook een kwestie van ethiek.

Het is interessant dat Korthals-Altes, in datzelfde boekwerkje dat ik noemde, daar ook over zegt dat dat in de allereerste plaats een verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven zelf is.

Maar dames en heren, ik geloof dat wij nog verder moeten gaan, dat wat ik net gezegd heb dat daar nog iets anders aan ten grondslag ligt wat je misschien zou kunnen noemen de essentiële waarde in het liberalisme en dat begint met de uniciteit van elk mens, het unieke van elk individu.

Voor velen binnen de VVD en daarbuiten, veel liberalen binnen de VVD en daarbuiten, is dat besef over de uniciteit van elk mens gaat samen met een sterk geloof, gaat samen met een sterke geloofsbelijdenis en gaat samen met een grote mate van spiritualiteit.

Dat bepaalt, althans voor die mensen die die koppeling maken, ook dat essentiële ethische in hun handelen.

Het andere punt in dit verband wat ik zou willen noemen zijn de universele rechten van de mens die dan bij ons de vertaling hebben gekregen in de grondwet, en ik noem met name de klassieke grondrechten in onze grondwet. Als je dan doordenkt over al deze noties dan kom ik uit op een centraal woord en dat is al meerdere malen hier gevallen en dat is verdraagzaamheid.

Geen vrijheid denkbaar zonder verdraagzaamheid, geen sociale rechtvaardigheid denkbaar zonder verdraagzaamheid en die verdraagzaamheid moet ook elke dag weer opnieuw bevochten worden.

Ik spreek eerst onszelf aan, u en mijzelf aan, zijn wij altijd even verdraagzaam als het gaat om anders denkenden? Zijn wij altijd even verdraagzaam als het gaat om andere geloven? Zijn wij even verdraagzaam als het gaat om andere culturen? Het begint natuurlijk wel met onszelf.

Maar ik spreek ook anderen aan, ik spreek ook een groep Imaans aan in Nederland die hebben gemeend zich zo onverdraagzaam te moeten uiten over de homoseksualiteit, ik blijf even nog uit de juridische discussie hiervan, nee politiek maatschappelijk gesproken onaanvaardbaar omdat het onverdraagzaam is.

Ik wil het mezelf niet gemakkelijk maken, ik plaats een aantal christelijke partijen, als het gaat om het vraagstuk van de euthanasie, ook bijna in datzelfde kader omdat het gaat dames en heren om het respect voor de keuze die een ander maakt, misschien een andere keuze dan jezelf gemaakt zou hebben.

Het is interessant overigens dat in de discussie over liberalisering en de individualisering, je komt die discussie telkens in de krant tegen vooral de afgelopen maanden veel aandacht daarvoor, dat daar vaak zo'n negatieve annotatie bij zit terwijl ik een zeer positief gevoel heb over de gedachte achter die liberalisering en die individualisering.

In de eerste plaats al dat ik dat plaats tegen over het tegendeel en dat is collectivisering en collectivisering, dat weten we, dat leidt tot betutteling, dat leidt tot overregulering, dat leidt misschien tot onderdrukking, dat leidt misschien uiteindelijk tot dictatuur.

Maar natuurlijk is het dan zo dat als wij spreken over individualisering is dat weer gekoppeld aan dat verantwoordelijkheidsbegrip, Annemarie zei dat zelf ook, geen egoïsme gekoppeld aan verantwoordelijkheid.

Als wij spreken over liberalisering en privatisering, die onderwerpen die nu zo actueel zijn, gaat daar ook voor ons natuurlijk de waarborging van publieke essentiële belangen gaat daarmee samen en ik wil u zeggen dat ik, ik weet niet wie van u dat geweest is, ik ben zelf zeer gelukkig geweest met de themadag op 21 april op Schiphol over dit onderwerp omdat datgene wat anderen ons wel eens aanpraten is dat wij een soort maar één richting uitkijkend alles maar willen liberaliseren en privatiseren, dat is op die dag gebleken dat willen zij helemaal niet.

We kennen de nuances, we willen erover nadenken, we willen de randvoorwaarden goed formuleren en dat was, complimenten, een uitstekende discussiedag.

Op dit punt afrondend, wat ik u net gezegd heb dat heb ik vanuit mijn volle overtuiging gedaan maar ik doe dat ook vanuit het besef, misschien moet ik ook wel eerlijk zijn, vanuit een toenemend besef dat ik voortbouw op een gevestigde traditie van illustere voorgangers.

Out, Toxopeus, Geertsema, Wiegels, Rietkerk, Ed Nijpels, Joris Voorhoeve, Frits Bolkestein en misschien moet ik hier ook in één adem bij noemen Haya van Someren, Henk Vonhof en Frits Korthals-Altes, dat is het werk wat we steeds aan elkaar overgeven, dat gaat door naar de volgende onbewust, ongeformuleerd maar wel uiteindelijk in zijn werking.

Ik kom er ook op omdat wij vorig jaar in de Tweede Kamer een reünie hebben gehad waarin we alle leden van de Tweede Kamerfracties die nog in leven waren uitgenodigd hebben in Den Haag en daar is een video van gemaakt, een fantastische video waarin al deze mensen ook weer in figureerden.

Dan zie je iets van die continuïteit die er toch op de één of andere manier inzit, hoe vrij en ook chaotisch we soms lijken te opereren.

En al deze mensen die hebben gewerkt aan de publieke zaak vanuit een zelfde ethiek en vanuit dezelfde liberale beginselen en ze hadden allemaal dit gemeen is dat het een positief beeld is over wat mensen kunnen gekoppeld aan een optimistische kijk over de maatschappelijke ontwikkelingen, over de maatschappelijke vooruitgang, dat dames en heren is cultuuroptimisme.

Ik wil dat vanavond zo gezegd hebben als een eerbetoon aan al die mensen die ik net noemde.

Ja, het andere thema was keuzevrijheid in de politiek, ja dat begint natuurlijk, en dat eindigt ook, met je eigen positionering, waar wil je als VVD staan? Nou in ieder geval willen we met elkaar een partij zijn met een duidelijke herkenbare eigen identiteit en dat is dus een liberale partij, zo eenvoudig is dat met die liberale beginselen en die ethiek die daarachter zit en dat is dus ongeacht de politieke positionering van anderen, die moeten vooral doen wat ze zelf menen te moeten doen, voor ons is het helder waar wij voor staan. Maar ik ga verder. Dat is niet alleen een liberale partij maar dat is ook een brede volkspartij en dat wil zeggen dat wij ervan overtuigd zijn dat onze beginselen betekenis hebben voor alle burgers.

Als ik daarnet sprak over verdraagzaamheid en respect, doen wij dat juist tegenover de sociaal zwakkeren, dan doen wij dat ook tegenover de gehandicapte medemens en dat doen we ook ten opzichte van de nieuwe Nederlanders met hun eigen cultuur en godsdienst waar ze ook vandaan komen.

Daaruit vloeit natuurlijk, brede volkspartij willen zijn voor allen, een hoge ambitie, maar laat ons ook eerlijk zijn, een grote pretentie uit voort. Wij claimen dat wij in staat zijn het algemeen belang te dienen, hoe abstract dat soms ook lijkt en dus niet de partij zijn van de deelbelangen. Wij willen alle belangen van alle burgers dienen en dan is dat algemeen belang ook niet een optelsom van deelbelangen, nee, het is een integrale belangenbehartiging waarin natuurlijk soms compromissen moeten worden gezocht, terecht is daarnet al over gesproken, en dan willen we proberen om de meest eerlijke en de meest goede oplossing te vinden in het met elkaar samenbrengen van soms tegenstrijdige belangen. Ik ben er overigens wel van overtuigd dat dat het allerbeste kan in een representatief democratisch stelsel.

Dat roept dan een vraag op, als dat onze missie is, om het zo maar eens uit te drukken, hoe doen we dat dan, nou in ieder geval niet met dogma's, als er nou een kenmerk is van liberale partijen is dat wij niet uitgaan van dogma's. Wij wensen uit te gaan van ruimte, ruimte creëren voor mensen, ruimte creëren voor ontwikkelingen en daarom die grote belangstelling bij ons altijd voor minder regels, voor déregulering, voor ruimte creëren. Maar daar gingen ook die andere themadagen over, of dat nou was de themadag van de sociale verbondenheid, waar ik zeer goede herinneringen aan heb, of de themadag over ICT, of de themadag over de biotechnologie, of de themadag over liberalisering en privatisering.

Een door mij zeer hoog geacht medelid, professor Cliteur, heeft in een artikel onlangs de politieke partijen, en de VVD ook of misschien zelfs wel de VVD in het bijzonder, een verwijt gemaakt. We hebben te weinig ideologie, we discussiëren daar te weinig over, ik geloof intern en wellicht ook naar buiten toe, ik weet niet of ik het daar helemaal mee eens kan zijn. Natuurlijk dat zullen we allemaal wel zien vergeleken met vroeger, de ideologieën nemen een geringere rol in in het publieke en het politieke debat dan dat in de jaren '70 was.

Dat politieke partijen natuurlijk wel telkens zich de vraag moeten stellen waar staan wij voor en hoe communiceren wij naar buiten toe, daar heeft hij gelijk in, misschien moeten we daar ook wel iets meer over zeggen en iets meer over laten zien maar waar ik het niet mee eens ben is dat daaruit ook voort zou vloeien is dat überhaupt de discussie in de partijen in onze partij niet zal plaatsvinden, geen sprake van, het is misschien wel zo dat als we geen ruzie maken met elkaar dat de pers er dan niet op af komt, dat zou kunnen maar dat weet ik niet.

Het valt mij wel op dat op veel van deze themadagen veel journalisten die naderhand schreven dat er zo weinig discussies waren bij ons in ieder geval niet aanwezig waren, dat is jammer, voor hun meer trouwens dan voor ons, maar in ieder geval ik vind, en als Cliteur dat gezegd zou hebben ben ik het niet met hem eens, is dat deze partij, Bas heeft er net wat over gezegd, zeer wel weet dat we met elkaar in gesprek moeten over die talloze belangrijke onderwerpen van ideologische tot en met zeer praktische.

Het tweede punt dames en heren, dat naast die dogma's dat is dat wij geen partij zijn van blauwdrukken, wij zijn geen partij van eindmodellen, wij hebben geen gedetailleerd toekomstscenario, wij hebben geen maakbare samenleving en ik waarschuw vanavond pas op voor politieke leiders die met zo'n missie wel de straat op gaan.

Dan is natuurlijk de vraag gerechtvaardigd wat stellen wij daar dan tegenover, dat we geen dogma's willen, we willen geen blauwdrukken maar wat willen we dan wel? Ja, dan willen wij dus voor die vrije burgers instituten zoals ik dat al zei op basis van hun eigen verantwoordelijkheid en die verdraagzaamheid willen we ruimte omdat wij geloven in de dynamiek van een vrije samenleving. En dat is een dynamiek die natuurlijk ingebed is, dat zeg ik nog maar even voor alle zekerheid, onder de randvoorwaarden van recht en democratie.

En dan komt het er op aan op welke manier je de politiek wilt bedrijven, nou ik vind dat wij met z'n allen eerlijk moeten willen zijn, open moeten willen zijn, realistisch moeten willen zijn, redelijk moeten willen zijn en niet makkelijk in de politiek en het oog ook een beetje op de langere termijn houden.

Ik claim ook dat de VVD over een lange reeks van jaren ook zo gehandeld heeft, als Annemarie en Gerrit ook in de afgelopen maanden, op dat financieel economisch terrein hun bijdrage hebben geleverd aan de resultaten zoals die er liggen, en dat zijn goede resultaten, dan hebben ze dat gedaan ook in de traditie van Gijs van Ardennen of Rudolf de Korte die hier voorop zit, in die traditie.

Als Loek Hermans, zeer terecht is daarnet iets over gezegd, ik geloof dat het in trouw was Loek dat er werd gesproken over de stille revolutie op onderwijs, als Loek Hermans bezig is met belangrijke wijzigingen in dat hele onderwijsstelsel uitgaande van eigen verantwoordelijkheid en van autonomie, gebeurt dat in een traditie die loopt vanaf Haya van Someren, via Jan Franssen die hier zit of via Nel Ginjaar.

En op het terrein van zorg dat wil ik ook gezegd hebben, Anke van Blerck, Edith Schippers en Paula Schrenke die hebben die nota gemaakt 'kiezen voor keuze', u moet dat ding echt hebben dat is een eerste klas nota. Die was zo goed dat het SER rapport een redelijke kopie daarvan lijkt. Maar ook dat kon alleen maar omdat op dat brede terrein van de volksgezondheid wij Els Veder Smit hebben gehad, wij Dick Dees hebben gehad, wij Leendert Ginjaar hebben gehad en niet te vergeten Erica Terpstra.

Dat zijn belangrijke noties omdat dat betekent dat onze standpunten op onderwijs, op zorg en op dat financieel economisch terrein, zoals ik dat nu als voorbeeld neem, dat dat niet standpunten zijn die zo maar even bedacht worden omdat we toevallig in een kabinet of toevallig in een fractie zitten, daar zit een wereld van denken en discussie achter.

Dames en heren staat u mij toe dat ik als laatste onderdeel nog een paar dingen zeg over de meer actuele politieke situatie.

Ik vind het onze plicht om, als wij het beleid beoordelen, te proberen dat eerlijk te doen en evenwichtig te doen. Dat wil zeggen oog hebben voor wat er goed is gegaan, dat is ook van groot belang, en natuurlijk gelijktijdig oog en zorgen hebben over de knelpunten die er nog liggen.

Ik vind dat er veel goed gegaan is, we hebben een hoge welvaart, we hebben een behoorlijke economische groei, we hebben een sterke positie van het bedrijfsleven, we hebben een sterk gedaalde werkloosheid, we hebben overheidsfinanciën die eindelijk op orde zijn, nog niet helemaal want we hebben natuurlijk nog het grote staatsschuldprobleem, we hebben koopkrachtstijging gehad voor alle groepen, we hebben miljarden extra geld kunnen vinden voor onderwijs, voor zorg, voor infrastructuur en voor veiligheid en daarom vind ik dat ik vanavond mag zeggen dat de VVD fractie veel waardering heeft voor het werk wat het kabinet gedaan heeft en u zult mij niet euvel duiden dat ik in het bijzonder minister president Kok noem en onze minister van Financiën Gerrit Zalm voor de wijze waarop ze een lastig inhoudelijk en politiek probleem een paar weken geleden hebben opgelost.

En u heeft het allemaal begrepen, het was handhaven van de financiële discipline en 8 miljard extra in die sectoren waar dat geld naartoe moest. Maar dat roept natuurlijk wel de vraag op als dat dan de succesformule was van de laatste acht jaar, en dat was het, hoe gaan we daar dan in de toekomst mee om?

Zou het dan niet het verstandigste zijn, zo vraag ik mij af, om een behoedzame begrotingspolitiek, inclusief de financiële discipline die daar verder bij hoort, dan als uitgangspunt te kiezen gekoppeld aan het vrijspelen van extra geld voor die nuttige doelen die we natuurlijk allemaal kennen en die er ook altijd zullen zijn.

Ja, en wie dan spreekt over de gesel van financiën die behoort of tot de categorie onverzadigbare rupsen, of tot een groep mensen met een gat in de hand of wellicht een combinatie van beiden.

Ik ben ervan overtuigd dat slechts met een solide financieel beleid het algemeen belang, ook op de langere termijn, goed gediend kan worden en daarom mag dat niet worden losgelaten, zo eenvoudig is dat.

Ik heb u gezegd ik wil realistisch zijn, ik waardering voor een aantal dingen die het kabinet gedaan heeft maar ik heb ook nog een aantal zorgen, grote zorgen, waar nog veel aan gedaan moet worden.

De asielzoekersproblematiek dat zal iedereen duidelijk zijn, de WAO, een zeer lastig vraagstuk, daar moeten nu eindelijk knopen worden doorgehakt.

Op het terrein van de infrastructuur valt er nog veel werk te doen.

De wachtlijstproblematiek in de zorg blijft toch zeer hardnekkig en de veiligheid van de burgers blijft nog steeds een onderwerp wat grote aandacht behoeft.

Bovendien, dames en heren, zou ik wensen dat het kabinet en ook anderen die daar verder bij betrokken zijn, meer aandacht geven aan uitvoering en handhaving. Ik doe graag mee aan elke ethische discussie, ik hoop dat ook duidelijk te hebben gemaakt aan het begin van mijn verhaal.

Ik doe graag mee aan elke ideologische discussie maar wat ik in ieder geval wil is dat Nederland goed bestuurd wordt en dat is de eerste opgave voor een kabinet, dat is de eerste opgave voor elk college van burgemeester en wethouder en dat is de eerste opgave voor elk college van gedeputeerde staten, gewoon elke dag opstaan en elke dag in die lange reeks van beslissingen die je moet nemen het elke keer weer goed doen, gewoon goed besturen.

En er is in het land nog ruimte genoeg voor betere uitvoering, betere handhaving en laat ik nu maar vast aankondigen, ik hoop dat het kabinet dat ook nu mee wil nemen, is dat als het gaat om die extra 8 miljard die nu toegedeeld zijn wil ik wel wat garanties hebben over een efficiënte en effectieve besteding.

Dames en heren ik rond af.

In de allereerste plaats, ik heb mijn waardering uitgesproken voor de wijze waarop het kabinet zijn werk gedaan heeft tot nu toe we houden ze in de gaten, en ik weet dat het natuurlijk ook heel verleidelijk is om als een soort commercial nou iets te zeggen over met name de VVD ploeg onder leiding van Annemarie Jorritsma, dat zou ik eigenlijk niet moeten doen want dat zou eigenlijk een soort 'overdone' zijn.

Het vervelenden is, en dat is echt waar, dat ik vele momenten heb in gesprekken met anderen binnen de politiek maar ook daarbuiten, dat ik inderdaad trots kan zeggen we hebben zo'n stel in dat kabinet dat is gewoon zo. Annemarie en andere leden van het kabinet, wij zijn zeer gelukkig met jullie.

Ik wil ook heel graag gezegd hebben dat ik heel veel waardering heb voor de wijze waarop niet alleen de Eerste Kamerfractie werkt maar vooral ook voor de wijze waarop wij samenwerken en u zult mij niet euvel duiden dat ik uitermate trots ben op 38 Tweede Kamerleden die de fractie van de VVD uitmaken.

Maar ik wil vooral u bedanken. U heeft ons ook weer in het afgelopen verenigingsjaar veel steun gegeven, veel vrijwilligerswerk verricht, wij realiseren ons echt heel goed wat dat betekent, velen van ons zijn ook zo begonnen met die folders in die bussen en alles wat daarbij hoorde en ik ben u ook zeer dankbaar voor de opbouwende kritiek althans meestal.

En ik weet niet hoe ik u moet bedanken en daarom doe ik het maar in ons aller baas, Bas bedankt.

We gaan het laatste jaar in van het kabinet en dat heet dan staatsrechtelijk Kok – Jorritsma - Borst, ja zo heet dat kabinet, en we gaan op weg naar verkiezingen volgend jaar, gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamer verkiezingen en het zal u duidelijk zijn dat ik u voorstel ons voor te bereiden op basis van onze eigen beginselen, uit te gaan van onze eigen kracht, uit te gaan van altijd respect voor anderen en vooral vertrouwen in onszelf. En dat dan in het besef dat als wij samenwerken, als wij proberen eenheid te vormen, dat dat ons zeer zeer sterk maakt en daarom doe ik u een welgemeende uitnodiging.

Doe met ons mee, doe mee met de VVD bewindslieden, doe mee met de Eerste- en Tweede-Kamerfractie, doe mee met het Hoofdbestuur en al het werk wat er gedaan moet worden in het waarmaken van onze ambitie, van die ene grote pretentie die ik uitgesproken heb, het algemeen belang van de gehele Nederlandse samenleving te dienen vanuit onze liberale beginselen. Doe met ons mee.

De heer Bas Eenhoorn; het is niet de bedoeling dat u blijft zitten, de bedoeling is dat wij gezellig op een leuke muziek van een club die Bas Plus heet gezellig een biertje drinken en een wijntje drinken, we maken er echt een liberaal feest van, veel plezier vanavond.

Opening door de voorzitter, Bas Eenhoorn. (zaterdag 12 mei)

We zijn met niet ontzettend veel in de zaal, dag mevrouw de voorzitter van de kamercentrale Leiden en die van Dordrecht hartelijk welkom ook, want er zijn er niet zo veel in de zaal omdat er heel veel mensen naar de parallelsessies zijn en zoals u weet dat was gisterenmiddag al aan de hand, er zijn tal van activiteiten tijdens onze algemene vergadering en zo proberen we aan alle vragen tegemoet te komen, we zijn geen om het maar zo te zeggen aanbod gerichte club maar we gaan in op de vraag die er is dus alle sessies die er vanochtend zijn zijn gericht op vragen die ons iedere keer bereiken uit de partij, uit de bezoeken die we brengen aan kamercentrales en afdelingen die zaken hebben we verzameld en op basis daarvan zijn dus een aantal parallelsessies vanochtend en die, heb ik gezien, worden druk bezocht en we zijn dus op deze algemene vergadering bij het huishoudelijk gedeelte niet met zoveel als gisteravond toen er naar schatting denk ik zo'n 500 ruim aanwezig waren.

Wij vinden het heel plezierig dat u er bent, de zaal is wat koeler dan gisterenavond dus we kunnen op vlotter wijze een aantal zaken met elkaar bespreken mag ik aannemen dat dat allemaal gaat lukken.

Er zijn nog een paar mededelingen die ik vooraf zou willen doen.

Allereerst zou ik willen zeggen dat gisteravond met betrekking tot de sponsors waar zoals u weet open, helder en betrouwbaar mee omgaan er een klein foutje is gemaakt in een van de spotjes, voorzover u dat heeft meegemaakt kwam de naam Iris niet voor terwijl Iris toch een van de drie sponsors is.

Iris, zoals u weet, Iris Mercedes Benz en van Landschot zijn de sponsors maar, dat wil ik er ook bijzeggen, ook vanuit de Europese fractie zijn er onderdelen van ons congres gesponsord dus ik vind het toch van belang om nog even te zeggen hier en public voor u allemaal dat Iris ook een van onze sponsors is en dat de stand, zoals u hebt gezien, te bezoeken zijn.

Ik meldt er nog bij dat die Mercedes is die er staat niet de grote vrijwilligersprijs is, een aantal van u dachten dat dat het geval was, dat is een auto die u gewoon kunt kopen maar het is misschien toch een idee voor een algemene vergadering volgend jaar om een soort van grote vrijwilligersprijs in een grote loterij of zoiets te hebben, wie weet.

Vooraf verder nog een tweede punt. Gisteren, zoals u weet, hebben wij een nogal brutale overvalactie gepleegd met een machtigenactie want we zijn er allemaal van overtuigd dat het onze eigen verantwoordelijkheid is om

ervoor te zorgen dat onze financiën sterk zijn zodat we in het verkiezingsjaar er tegen kunnen, de actie van gisteravond heeft 20.000 gulden opgeleverd en daarvoor ontzettend bedankt dat dat allemaal gelukt is en we zijn er ook heel trots op en we gaan er uiteraard zeer vertrouwelijk mee om, dat begrijpt u. Wij hebben zoals u weet een prachtig blad Politiek en Politiek kun je ook cadeau geven, daar zijn cadeaubonnen voor, we hebben een groot aantal cadeaubonnen bij ons, we zullen zorgen dat die beschikbaar zijn, in ieder geval in onze stand in de ruimte hiernaast, dat zijn bonnen die u kunt geven aan een buurman, buurvrouw of collega om eens kennis te laten maken met ons blad Politiek en met liberale ideeën. Wij doen dat op kamercentralebezoeken zoals u weet wel eens zo dat we die in een snelle actie verkopen maar we denken dat het hier beter is om ze gewoon op de stand te hebben en dan kunt u, als u dat wilt, kopen.

Dan hebben we een aantal commissies ingesteld, ook van belang om dat even te noemen, een stemcommissie die bestaat uit Karina Couperus van de kamercentrale Den Haag, Liesbeth Beek uit Oisterwijk dus dat is de kamercentrale Tilburg en Wim Steenbeek uit Hillegom hier uit de buurt. Zij zijn de stemcommissie en er is ook een notulencommissie, dat is Edwin van der Haar ik zou bijna zeggen ook weer één van onze VVD filosofen van vandaag, Janneke Oldenhof uit Oisterwijk en Jolande de Bont uit Alkmaar zij zorgen dat een aantal dingen goed gaan voor wat betreft het stemmen en de correcte notulering van deze vergadering.

Ik kijk even naar de algemeen secretaris of er nog punten zijn die we vooraf zouden moeten melden als dat niet het geval is dan kunnen we naar punt zes van de vergadering en dat is de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur van 2000 alsmede het gevoerde beleid en het lijkt mij verstandig dat wij het woord geven aan de penningmeester en hij zit rechts Mark Couperus.

De heer Couperus; ja, Bas, Dank je wel. Allereerst nog even terugkomend op gisteravond ik denk dat een heel erg dank u allen op zijn plaats is hier vanaf deze tafel, het is natuurlijk een fantastisch resultaat zo'n 20.000 gulden. Meer dan 100 mensen hebben gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om die automatische incasso in te vullen, heel hartelijk dank daarvoor. Mensen die vandaag binnen zijn gekomen treur niet, er is nog een mogelijkheid om dat ook nog te doen. Bij de inschrijfbalie als u binnenkomt kunt u een formulier halen om alsnog ook uw automatische incasso in te leveren.

Nogmaals hartelijk dank. Als ik kijk naar de rekening en verantwoording en de toelichting zoals we die hebben opgesteld dan valt met name op dat het eigen vermogen heel erg is versterkt het afgelopen jaar en daar zijn we heel erg blij mee omdat vorig jaar ook op de Algemene Ledenvergadering in Assen toch werd geconstateerd dat het bedrag van 577.000 gulden aan eigen vermogen dat dat een beetje magertjes is voor een vereniging als de onze.

We hadden het voordeel dat het pand op de Koninginnegracht, de Gracht voor de meeste, verkocht is tegen een fantastisch bedrag zo'n 2,4 miljoen gulden waardoor we een behoorlijke boekwinst hebben geboekt, een enorme winst hebben kunnen maken op dat pand van 1,6 miljoen en we hadden ook nog een onderhoudsfondsje staan van zo'n 200.000 waardoor we dus 1,8 miljoen gulden hebben kunnen toevoegen aan het eigen vermogen waardoor het weerstandsvermogen van onze vereniging wat is versterkt en daar zijn we heel erg blij mee.

Verder hebben we een positief resultaat afgelopen jaar na alle acrouls die nog opgenomen moesten worden op zo'n 22.000 gulden resultaat dat is natuurlijk heel erg weinig maar het is gelukkig wel aan de goede kant van het nulpunt want dat is toch wel één van de belangrijkste taken denk ik van een penningmeester om te zorgen dat er geen negatieve exploitatieresultaten ontstaan en ook dat is toegevoegd aan het eigen vermogen waardoor het eigen vermogen fors is gestegen met zo'n 1,8 miljoen.

Belangrijkste zaken als inkomsten en uitgavenverschillen zijn toegelicht in de toelichting maar ik wil toch de belangrijkste er even uit halen om even te recapituleren hier.

Aan de inkomstenkant valt toch nog, ondanks de fantastische actie 2000 in 2000 dat ook zo'n 1.400 nieuwe leden heeft opgeleverd, op dat toch het ledenaantal wederom is gedaald van zo'n kleine 49.000 naar zo'n 48.000, om precies te zijn 48.092 leden ultimo 2000, dat is toch nog een afname met zo'n 900 leden, we gaan toch echt proberen dit jaar een keertje het dieptepunt te bereiken in die zin dat we niet meer afnemen maar dat we proberen het komende jaar toch een ledenstijging te gaan inboeken en daar zal Sylvia vast wel weer een andere actie voor verzinnen het komende jaar.

Verder valt op dat aan de inkomstenkant voor het eerst ook sponsorinkomsten verantwoord zijn, daar heeft u gister ook het één en ander van kunnen zien en of u nou Mercedes rijdt of liever toch BMW, wij denken toch dat dat een richting is die wij ingaan om toch wat alternatieve financieringsvormen en bronnen aan te boren.

De meest blijde boodschap die we van de week kregen was dat het er eigenlijk toch doorheen is dat de subsidies zullen stijgen het komend jaar waardoor we het komend jaar, en zeker in zo'n verkiezingsjaar is dat fijn, wat extra liquide middelen zullen hebben en dat maakt het leven van een penningmeester altijd wat aangenamer.

Aan de uitgavenkant moet ik toch zeggen dat we het kostenbewust zijn en het binnen het budget blijven dat dat echt heel erg goed is verbeterd de afgelopen twee jaar, en daar maak ik ook mijn mede Hoofdbestuursleden een compliment mee, er zijn wel wat overschrijdingen maar over het algemeen blijft men goed binnen het budget en zijn er eigenlijk weinig verrassingen als u kijkt naar de werkelijkheid versus de begroting van volgend jaar.

Politiek is wel wat duurder geworden maar ik moet er wel een kanttekening bijmaken dat dat met name trouwens komt door de buitenlandnummers, die waren eigenlijk vergeten dat zijn toch forse portie die daar nog in gaan zitten, dat was eigenlijk niet begroot en dat gaan we dit jaar beter doen, en we hebben toch nog een nummer Vrij Van Democratie natuurlijk begin vorig jaar uitgebracht waardoor we daar wat kostenoverschrijding hebben.

Verder de post Public Relations en voorlichting is een post om even toe te lichten. We zijn natuurlijk verhuisd, dat betekent ook dat daar wat extra kosten in zijn gemaakt voor wat betreft nieuwe adressen en zo en aan de andere kant hebben we natuurlijk een HBKC toer, die we nu voor de tweede keer aan het houden zijn en we hebben natuurlijk die Dijkstal avonden en Gerrit Zalm avonden gehad die toch ook toch lijden tot een hoge post PR en voorlichting.

Huisvestingskosten zijn natuurlijk veel hoger omdat we een twee keer zo groot pand hebben maar daar staan dan ook weer extra inkomsten tegenover want die boekwinst wordt belegd en dat levert weer beleggingsinkomsten op waardoor het saldo ongeveer gelijk is.

Een opmerking die ik zou kunnen krijgen vanuit de zaal is dat als je kijkt naar het jaarplan en je kijkt naar de rekening en verantwoording dat daar verschillende bedragen staan, dat heeft te maken met de nieuwe Wet Subsidie Politieke Partijen waar een iets andere verantwoording noodzakelijk is wat geleid heeft tot een aanpassing in de wijze van administreren. Ten tijden van het opstellen van het jaarplan was dat nog niet bekend, op dit moment wordt namelijk vorming en scholing, dat is een integraal onderdeel

van de VVD exploitatie, terwijl dat vroeger in de Haya van Someren stichting werd verantwoord, vandaar dat u daar wat verschillende getallen ziet.

Er zit om precies te zijn 255.000 gulden tussen.

Verder staat er één fout in het stuk dus misschien dat ik zo meteen bij de vragen dat ik met de vraag begin van wie heeft de fout gevonden en anders zal ik hem straks aan u verklappen. Om nog een tip te geven het is alleen een min wat een plus moet zijn.

Als laatste, en ik denk dat ik toch van deze kant en ik denk dat ik namens het hele Hoofdbestuur spreek, Ron Smit wil bedanken, Ron heeft de afgelopen jaren heeft hij echt op een zeer professionele wijze de administratie op de Gracht en nu op de Laan geprofessionaliseerd, gestructureerd en geüniformeerd, ik denk dat echt een pluim verdiend.

We gaan nog natuurlijk afscheid van je nemen maar we wensen jou vanaf deze kant heel veel succes in je nieuwe functie vanaf juni en heel erg bedankt voor datgene wat je de afgelopen jaren voor de VVD, met name dan de administratie van de VVD, hebt gedaan.

Om dan bij de vragen dan maar de spits af te bijten voorzitter, van wie heeft de fout gevonden en anders dan zal ik zo meteen die nog even toelichten?

De heer Bas Eenhoorn; iemand uit de zaal? Wilt u even bij de microfoon gaan staan graag of is dat lastig, ja fijn dan u wel?

De heer Hoogendijkhof, uit Soest; ik wil graag een kleine toelichting hebben op het verschil van 810.000 gulden tussen het bruto verkoopresultaat en het netto verkoopresultaat, dat is mij niet duidelijk.

De heer Bas Eenhoorn; het woord is aan de penningmeester.

De heer Couperus; dat is natuurlijk met name de boekwaarde van het pand, het pand stond op de balans voor ruim 750.000 gulden dus dat zit er met name tussen en dan hebben we in Nederland ook nog altijd makelaars die behoorlijke percentages rekenen, ik meen iets van 2 komma zoveel procent, en dat gaat er ook nog vanaf en dan heeft u uw bedrag te pakken.

De heer Bas Eenhoorn; dank u wel, verder niemand uit de zaal? Dan mag nu de penningmeester verklappen waar de fout zat.

De heer Couperus; ja, de fout, ik had het dus eigenlijk niet kunnen noemen wellicht. Bij een totaal aan de activa staat er 1.165 gulden als het goed is in uw versie met een min ervoor maar dat moet natuurlijk een plus zijn want dat is gestegen.

De heer Bas Eenhoorn; we zullen er de volgende keer toch een prijsvraagje van maken, bedankt. Ik zou graag het verslag van de financiële commissie aan de orde stellen zodat we zo meteen de zaak netjes kunnen afhandelen, is er één van de leden, mevrouw Beukers, mevrouw van Engelen of de heer Gasman?

Mevrouw van Engelen; ik moet eigenlijk beginnen met te zeggen dat wij de fout wel hadden gevonden dus dat betekent toch dat we het heel goed hebben nagekeken. Waar ik ook aan hecht is dat we op 26 april in een hele goede sfeer met elkaar de cijfers hebben bekeken, dat we op al onze toch soms wat soms kritische vragen een heel goed antwoord hebben gekregen en dat wij een compliment hebben gemaakt over het feit dat de jaarrekening er zo keurig uitziet.

Daarnaast, maar dat heeft de penningmeester ook al gezegd, vonden wij het erg knap om met een toch wat teruglopend ledenaantal een sluitende begroting te krijgen, sterker nog, weliswaar wat minimaal maar toch een positief resultaat.

De verklaring luidt als volgt: aan de 54^e jaarlijkse Algemene Vergadering van de VVD, verklaring: hierbij maken ondergetekende, leden van de commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij behandeling van de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur bekend, de jaarrekening 2000 te hebben getoetst en akkoord bevonden.

De commissie spreekt haar instemming uit over het gevoerde financiële beleid en vraagt de vergadering aan het Hoofdbestuur decharge te verlenen.

De commissie deelt de zorg van de penningmeester omtrent de relatief hoge basiskosten zeker gezien het dalende ledenaantal waardoor het met name in komende verkiezingsjaren moeilijk kan worden een sluitende begroting te realiseren.

Den Haag 2001 was getekend mevrouw Beukers van Doorn, de heer Gasman en mevrouw van Engelen.

Deze verklaring, en ik heb al een paar keer gezegd op 26 april getekend, we zijn inmiddels achterhaald met onze zorg min of meer doordat wat de penningmeester u al heeft medegedeeld de subsidie er nu aan komt. Ik verzoek u de vergadering decharge te verlenen aan de penningmeester voor het gevoerde beleid.

De heer Bas Eenhoorn; dank u wel mevrouw van Engelen, mag ik deze verklaring van u ontvangen? Dank u wel. Ik begrijp door uw instemmende applaus dat u met het verzoek wat mevrouw van Engelen doet hebt ingestemd en daarmee decharge hebt verleent aan de penningmeester en wij hem graag daarmee willen feliciteren en dank zeggen voor zijn inspanningen en voor de voortreffelijke wijze, wij ondersteunen graag de woorden van mevrouw van Engelen, hoe de penningmeester Mark Couperus de zaken, en zoals hij zei samen met de mensen op het Thorbeckehuis, voor elkaar heeft gekregen.

Dan stel ik voor dat wij gaan naar de benoeming van de financiële commissie van drie leden voor het verslagjaar 2001. U hebt in de stukken gezien dat wij voorstellen mevrouw Beukers, de heer van Gils en de heer Gasman en als plaatsvervangende leden mevrouw Plagman, de heer Stijlstra en mevrouw Adema, kan iedereen hiermee instemmen? Niemand bezwaar dan is dat bij deze gebeurt en dan komen we bij het jaarplan en de begroting 2001 agendapunt negen.

Wil de algemeen secretaris daar nog kort iets van zeggen? Geen behoefte om daar nog een toelichting op te geven, de stukken zijn ook denk ik vrij duidelijk en extensief, u hebt kunnen zien wat we allemaal willen en hoe we dat denken te begroten, de penningmeester daar nog een opmerking over van zijn kant? Iemand uit de zaal over begroting en jaarplan? Niemand van u? mag ik dan constateren dat u allemaal instemt met de richting die wij willen gaan? Ja, dank u wel en dank voor het vertrouwen en wij gaan daarmee hard aan de slag zoals u begrijpt.

Bij deze is dat vastgesteld en dan gaan we over naar punt tien en dat is het vaststellen van de hoogte van de contributie voor 2002, pardon gaan we te snel, dit was punt negen hoor u moet toch even bij de les blijven meneer Vrijland.

We gaan over naar punt tien, de hoogte van de contributie, het woord is aan de penningmeester of hij nog een toelichting wil geven op de contributievoorstellen.

De heer Mark Couperus; nou niet anders dan dat ze verhoogd zijn gewoon met het prijsindexcijfer wat we sinds Ruud Zandberg doen en daar komen deze bedragen uit afgerond op de bedragen zoals ze daar staan.

De heer Bas Eenhoorn; iemand over dit voorste, kan iedereen daarmee instemmen, hartelijk hoop ik? Ja, dan is dat bij deze geschied, dank u wel voor deze vlotte besluitvorming en dan komen we bij de rondvraag. Wie meldt zich voor de rondvraag, ik zie de heer Vrijland, anderen nog voor de rondvraag? Dan is het woord aan de heer Vrijland.

De heer Vrijland; ja, voorzitter, ik heb kennelijk niet begrepen dat het punt negen aan de orde was dus ik zal dit proberen trachten in te halen. Ik vind het voorstel van de kamercentrale Den Haag grandioos, we hebben in de partij vroeger een blad gehad dat heette 'Vrijheid en Democratie', dat was een ingezonden brievenrubriek, ik vond het altijd één van de beste stukken die te lezen waren om te weten wat er links en rechts leefde, nou dat gaat ook weer gebeuren maar ik zou toch één pleidooi willen doen en dat is dus dat hier staat dus in dat het redactiebeleid zodanig is zoals dat gebruikelijk is in Nederland bij de dagbladen enzovoorts. Ik zou ervoor willen pleiten dat het beter is dan landelijk en dat het liberaal en democratisch is en dat er een ruimer opnamebeleid is dat zou ik graag willen voorstellen.

De heer Bas Eenhoorn; dank u wel meneer Vrijland. Wij hebben in onze antwoorden aan zowel de kamercentrale Rotterdam als de kamercentrale Den Haag aangegeven hoe wij denken dat hun opmerkingen passen in ons beleid, dus ik heb daar speciaal niet aandacht aan besteed zonet bij agendapunt tien omdat ik meende dat dat laten we zeggen in de lijn is zoals we dat met z'n allen zouden wensen.

De kwestie van laten we zeggen de invulling exact van politiek, wij moeten natuurlijk niet met z'n allen de redactie van Politiek gaan zijn, net zo min als je met een hele vergadering brieven opstelt zo moet je dat soort dingen niet doen maar de opmerking zal in ieder geval worden meegenomen en meegewogen om te zorgen dat we op een goede wijze ingaan op de vraagstellingen uit de partij, graag aan u het woord.

De heer van der Stolpe, kamercentrale Den Haag; ik wou inderdaad ook nog even terugkomen op het punt zoals dat door ons is verwoord over het blad Politiek. Uiteraard zeer veel waardering voor de wijze waarop het blad nu vorm is gegeven, we hebben een aantal punten meegegeven, we hebben

gezien dat het Hoofdbestuur heeft aangegeven een lezersonderzoek te willen houden op korte termijn, wij zouden het zeer op prijs stellen dat de wens die in ons voorstel is verwoord dat ook duidelijk aan de lezers wordt voorgelegd zodat ze daar ook mede hun opinie over kunnen geven.

De heer Bas Eenhoorn; heel goed dat u dat nog even benadrukt en dat is ook de wijze waarop wij willen doen en u hebt begrepen uit onze antwoorden dat wij Politiek zien als een onderdeel van het hele complex van informatievoorziening aan leden en mensen die belangstellend zijn voor wat we in de VVD doen, dank u wel voor dit punt.

Anderen nog voor de rondvraag? Niet het geval, dan is daarmee punt elf afgerond en dan lopen we iets voor, dus ik weet niet of Maarten Burggraaf de voorzitter van de JOVD er op gerekend heeft dat hij iets eerder zou kunnen straten, ja Maarten, heel fijn dank je wel, aan jou het woord Maarten Burggraaf, voorzitter van de JOVD.

De heer Maarten Burggraaf; dames en heren, het thema van het congres, zoals we gisteravond al hebben gemerkt, keuzevrijheid en toen ik dat zag ben ik ook na gaan nadenken van hoe zou ik mijn speech op dat thema gaan baseren. Wat in mij opkwam was keuzevrijheid en de verkiezingen, want het is toch wel duidelijk te merken dat we die verkiezingen tegemoet gaan en dat de VVD er ook erg mee bezig is en het is een verkiezingsperiode waar we als liberalen natuurlijk graag als grootste uit de bus komen.

De keuze voor de grootste, of nog een regeringsperiode, is aan de kiezer maar je hebt het echter wel zelf in de hand om deze kans al dan niet te bevorderen.

Als we afgaan op de geluiden vanuit de PvdA dan zou je de conclusie kunnen trekken dat de VVD het na zeven jaar paars niet slecht heeft gedaan.

De achterban uit immers vaak het verwijt dat de PvdA teveel heeft toegegeven aan de VVD en niet genoeg haar eigen geluid heeft kunnen laten horen. Als we naar de meest recente peilingen kijken krijgen we echter een iets ander beeld te zien. De PvdA is toch, zij het met een kleine voorsprong, de grootste. Het ziet er in ieder geval naar uit dat we een tweestrijd zullen krijgen tussen de PvdA en de VVD voor de eerste positie, in deze wedstrijd naar de verkiezingen toe zit de verdediging van de VVD behoorlijk in elkaar. De aanvallen van spits Melkert worden door libero Dijkstal goed afgeslagen, de Zalmnorm staat overeind en het is duidelijk dat de financiële situatie van

het land voor de VVD heilig is en dat is belangrijk want de financiële basis is de eerste stap.

Om de verkiezingen te winnen kom je echter niet slechts met een goede verdediging, om te winnen dient er ook gescoord te worden.

Een aanval op de helft van de tegenstander is dan haast onvermijdelijk.

Tegenover de geldsmijterij van links Nederland moet meer staan dan alleen het handhaven van de Zalmnorm. Het aantal WAO'ers loopt de spuigaten uit, de AOW legt een zware financiële druk op de toekomst en teveel mensen zitten nog in de bijstand. Waar is het ooit zo begeerde ministelsel gebleven?

Op het gebied van de nu veel gehoorde problemen in de gezondheidszorg en het onderwijs heeft de VVD, mijns inziens, een sterke liberale oplossing in het huidige plan kiezen voor keuze. De aanval moet hier echter wel mee worden ingezet, het dient meer gehoord te worden.

Het kan niet zo zijn dat we als VVD alleen reactief zijn, als we de grootste willen zijn zullen we ook zelf initiatief moeten tonen en zelf de aanval in moeten zetten, het moet niet zo zijn dat als de PvdA iets geroepen heeft dat we daar als VVD op reageren en op die manier ons geluid laten horen.

We hebben op onderwijs en gezondheidszorg hele goede plannen liggen die met marktwerking en liberalisering echte structurele oplossingen bieden los van het geld waar het nu altijd om draait. Willen wij daarmee naar voren komen dan moeten wij daar ook de aanval op inzetten en moeten we duidelijk laten horen. Die liberalisering en marktwerking lijkt wel door iedereen geaccepteerd en aangenomen maar de geluiden van de Stichting Stop de uitverkoop, zoals we gisteren ook even nog gehoord hebben of Stop de uitverkoop van de beschaving, duiden wij aan dat er nog steeds spookbeelden bestaan rond de marktwerking, het is absoluut nog geen vanzelfsprekendheid dat dit al verwezenlijkt is.

We moeten er voor waken dat er later geen kritiek zal komen dat de VVD wel de marktwerking heeft gepropageerd maar niet de lange adem bleek te hebben en teveel heeft toegegeven op de tegenstanders met het gevolg van halve marktwerking.

Het is de taak van de VVD om duidelijk de relationele argumenten te laten horen, we moeten voorkomen dat de aanval goed is opgezet waardoor verlies van concentratie de bal alsnog in het zijnet belandt.

Maar ook voor ons als jongerenorganisatie ligt natuurlijk een taak weggelegd voor het al dan wel succesvol zijn van de liberale stroming.

In de landelijke politiek, ook bij de VVD, is te merken dat het belang van de jongeren het betrekken bij de politiek aanwezig is, aan de politieke interesse van de jongeren ligt het mijns inziens niet, het is meer de participatie van de jongeren in de politieke partijen.

Detailistische en pragmatische discussies zijn voor jongeren over het algemeen niet interessant. Ik voel mij dan ook gesteund door de opmerkingen van Cliteur in het NRC Handelsblad dat de ideologie in de hoofdlijnen meer plaats moeten krijgen in het politieke debat. Niet voor niets hebben wij in het beleidsplan voor de JOVD voor dit jaar staan dat het onze taak is om de discussie op ideologisch vlak aan te zwengelen.

Wij zijn hard bezig om in deze lijn ons eigen verkiezingsprogramma, het politiek kernpuntenprogramma, op te stellen, in oktober waarschijnlijk zal er nog een activiteit komen waarin het VVD verkiezingsprogramma naast ons eigen verkiezingsprogramma gelegd zal worden en de verschillende punten uitgelegd en bediscussieerd zullen worden.

Ergo, nu de VVD bijna de grootste partij is heeft zij een grote verantwoordelijkheid, voor de liberalen is er nog een wereld te winnen en het is nu het moment om met volle kracht de aanval in te zetten, dank u wel.0

Ik wil verder in het kader van het afscheid van mevrouw Bregman, die bij ons als adviseur in de hoofdbestuursvergaderingen heeft gezeten, wij hebben haar vooral leren kennen als een echte vrouw en verder was het heel leuk om te merken dat wij als jongeren in een hoofdbestuur dat ze dat vaak wel herkende als haar thuissituatie, het was altijd net een kippenhok en verder wat ik echt gewaardeerd heb is dat we altijd open naar elkaar zijn geweest, dat we altijd heldere en duidelijke afspraken konden maken en dat we betrokken waren in elkaars verenigingen.

Elke vereniging heeft zo zijn eigen cultuur en dat vergt toch altijd tijd om daar Een beetje de goede weg in te vinden, ik denk altijd dat we daar een hele redelijke en altijd met hetzelfde doel om vooruit te komen meer jongeren erbij te betrekken, los van de regeltjes die er zijn gewoon puur om het doel wat er stond, ik denk dat we veel aan u gehad hebben daarin en daarvoor wil ik u bedanken met een bloemetje.

De heer Bas Eenhoorn; Maarten Bruggraaf, hartelijk bedankt voor jouw woorden, niet alleen gericht aan de algemene vergadering maar uiteraard ook aan de richting van Miep.

Wij zouden vanuit het Hoofdbestuur er nog eens op willen wijzen dat we enorm onze kaarten hebben gezet op activiteiten van de JOVD, de jongeren binnen de VVD is een van, laten we zeggen, de meest waardevolle potentiële groepen die we hebben, het is van groot belang dat de jongeren meedoen, dat ze hun zegje zeggen, dat er naar hun geluisterd wordt, dat ze serieus worden genomen en dat ze gelijkwaardig worden behandeld in de partij en het is heel goed om apart vergaderingen te houden binnen de JOVD, om allerlei dingen met elkaar mee te maken maar het is even belangrijk om binnen de VVD op vergaderingen als deze en andere voluit mee te doen en we zijn heel blij dat je in je woorden die je tot ons gericht hebt dat niet doet zonder enige kritische noot en ik denk dat het op deze wijze verder uitgebouwd moet worden, jongeren zijn uiterst belangrijk en gisteravond constateerde ik, en dat zal ook vandaag het geval zijn, dat er vele jongeren meedoen en zo moet het ook blijven.
Zet jullie op, hou jullie taai en maak er wat van.

Dames en heren we hebben gepland een pauze maar we hebben tevens aangekondigd als het mogelijk is dat we mogelijk nog even een paar punten afmaken voor de pauze. Als u geen bezwaar maakt hebt stel ik voor dat wij de bestuurswisseling voor de pauze doen, naar de tijd gerekend kan dat want u rekent op een pauze zo tegen elven dus we hebben nog even de tijd en straks zal onze gastspreker Guy Verhofstad aanwezig zijn, die komt ook tegen elven aan, dus ik stel voor dat wij de vergadering voortzetten met punt dertien de benoeming van een aantal leden van het Hoofdbestuur. Dat is een hele lijst, ik zal het rustig met u doornemen. Allereerst is er een vacature van vice-voorzitter en de heer Mark Harberts hebben wij gevraagd of hij die positie op zich zou willen nemen en hij heeft daar in bewilligd en wij stellen voor om Mark Harberts te benoemen tot vice-voorzitter van het Hoofdbestuur, kunt u daarmee instemmen?

Dank, en dat is heel plezierig en wij hebben daar ontzettend veel vertrouwen in, Mark en dat weet je, maar ik wil het toch nog eens een keer onderstrepen om er een groot succes van te maken en fijn dat je bereid bent om dat te doen.

Mevrouw van Heemskerk, Sari rechts van mij, die is bereid om door te gaan, ondanks allerlei vreselijke heisessies en allerlei toestanden die we moeten doen, maar als het over is en we hebben met z'n allen weer gebrainstormd dan zegt ze altijd God hoorde mij wel brommen maar we hebben het ontzettend naar de zin, het gaat heel goed en we zijn heel blij, Sari, dat jij

jouw taken wilt voortzetten binnen het Hoofdbestuur en ik hoop dat de algemene vergadering daarmee wil instemmen.

Hartelijk dank, dan is de volgende vacature aan de orde, die van internationaal secretaris, Zsolt Szabo helemaal links van u zal ik maar zeggen. Szabo heeft tegen ons gezegd dat hij best nog even door zou willen gaan, ondanks zijn buitengewoon zware job die hij heeft in de wereld van nieuwe startende ondernemingen en alles wat daarmee te maken heeft, heen en weer vliegend tussen Ierland en Nederland en de rest van de wereld. Zsolt, we zijn heel blij dat je bereid bent om door te gaan, we hebben een paar keer wat bezoeken gebracht in Europa aan onze liberale zusterpartijen, ook vandaag is er weer een heel liberaal internationaal programma, jij bent samen met Rosje van de Wetering en anderen in staat om daar een extra push aan te geven, ik merk ook in contacten met de ELDR dat laten we zeggen de wijze waarop wij als Nederlanders daarin functioneren een belangrijk gewicht hebben ontwikkeld steeds belangrijker wordt dus wij zijn blij dat jij bereid bent om jou taken ook voort te zetten en ook vraag ik hier aan de algemene vergadering of u daar mee wilt instemmen?

Hartelijk dank voor deze ondersteuning en dan komen we straks natuurlijk over te spreken, er zijn ook een aantal vacatures die on vervuld blijven en die binnen het bestuur kunnen worden vervuld dat wil zeggen wij zijn gaan zoeken in de partij, we hebben gevraagd weet u nog mensen die zich zouden willen inzetten en we hebben een drietal enthousiaste mensen met veel ervaringen in de partij gevonden die bereid zijn om vacatures in het Hoofdbestuur te vervullen.

De volgorde is geloof ik alfabetisch dus vandaar dat ik zou willen voorstellen allereerst Weert Groen die bereid is om in het Hoofdbestuur zitting te nemen, mag ik vragen Weert of jij een paar zinnen aan de algemene vergadering zou willen adresseren zodat men jou leert kennen.

Mijn naam is Weert Groen, 37 jaar, getrouwd, vader van drie dochters, eigenaar van een hardhout groothandel en van 1994 tot maart 2003 wethouder van de gemeenten Steenwijk geweest.

Momenteel vervul ik een aantal functies binnen de houtbranche dat varieert van de CAO onderhandelingsorganisaties werkgeverszijde tot voorzitter van pensioenfondsen voor de houthandel.

Daarnaast, en dat is dan weer openbaar bestuur, ben ik op het moment waterschapsbestuurder in een waterschap en ik was zeer vereerd met de vraag of dat ik me beschikbaar wilde stellen voor het Hoofdbestuur van de

VVD en als u mij benoemt zo meteen dan zal ik de portefeuille Internet, interne PR en het blad Politiek gaan beheren.

Mag ik uit het applaus veronderstellen en uitmaken en concluderen dat u met deze vacaturevervulling het eens kan zijn? Dank u wel, Weert hartelijk welkom in het Hoofdbestuur.

Voor de volgende vacature hebben wij bereid gevonden Jolanda Hekman uit Groningen, Jolanda mag ik vragen of jij ook naar voren wilt komen om je te presenteren aan de algemene vergadering en we zijn ook buitengewoon blij dat jij bereid bent met jou ervaring in de partij om je beschikbaar te stellen.

Mijn naam is Jolanda Hekman, ook ik ben 37 jaar en ik ben eigenlijk de afgelopen maanden een beetje buiten beeld geweest, een soort winterslaap, dat had te maken met een bevalling en het bijkomen daarvan en toch genieten van een tweede dochter.

Heel erg passend voor mij was eigenlijk het afgelopen half jaar het thema van dit congres keuzevrijheid want wat ga je doen, want naast het moederschap heb ik ook al sinds 1994 bestuurlijke verantwoordelijkheid in de fractie van de leukste stad van Nederland Groningen en die raadsfunctie waar ik verantwoordelijk ben voor Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, verkeer, vervoer en financiën en daarnaast een betaalde baan en moederschap nou dat alles bij elkaar ook nog een vraag van heb je nog zin om het hoofdbestuur te gaan versterken zeg ik je moet keuzes maken en ik zeg ik maak eerst de keuze voor toch nog de bestuurlijke verantwoordelijkheid in de stad en daarnaast het Hoofdbestuur waar ik de portefeuille van Mark Harbert vorming en scholing zou gaan doen en ik heb daar veel zin in.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Jolanda voor jouw presentatie en ook ik begrijp uit het instemmend applaus dat wij een goede keus hebben gemaakt, dan. u wel.

Voor de derde vacature binnen het Hoofdbestuur hebben wij Marijke Toetchanes bereid gevonden om die te vervullen, Marijke mag ik vragen of jij naar voren wilt komen en jou zegje te doen aan de algemene vergadering. Marijke is afkomstig uit Brteda.

Ja, dat ben ik inderdaad. Daar ben ik voorzitter van de afdeling Breda, dat is de grootste afdeling bij de kamercentrale Tilburg.

Mijn VVD gebeuren zit al eigenlijk vanaf heel vroeg erin ik ben een groot en trouw aanhanger van de VVD maar bij het lidmaatschap dacht ik dit moet tot activiteit leiden en dat heb ik dan ook geprobeerd dat allemaal waar te maken

binnen de Haya van Someren stichting en aanverwante dingen maar met name ook natuurlijk in het Bredase gebeuren daarin. Wat mijn bestuurlijke ervaring betreft, dat zit ergens in mijn genen volgens mij, want het is gewoon dat ik het leuk vind om te organiseren en te regisseren en na te denken over allerlei lijnen in het bestuur.

Maatschappelijke betrokkenheid en vrijwilligers werk dat hoort ergens bij mij. Wat mijn werk betreft, ik ben werkzaam bij de overheid en dan op een regionaal niveau, dat is een samenwerkingsverband van gemeenten in midden- en Westbrabant en al naar gelang het beleidsterrein waar ik me dan mee bezig hou varieert dan van 12 gemeenten tot 28 gemeenten.

Mijn corebusiness ligt een beetje op rampenbestrijding dus een beetje de portefeuille van onze staatssecretaris van BZK Gijs de Vries en verder ben ik ook daarin bezig op Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting verkeer en vervoer, het lijkt heel chaotisch en weinig samenhang met elkaar te hebben maar dat heeft het wel want het is de gemeenschappelijkheid in de strategische beleidsontwikkeling, procesmanagement en uiteraard juridische aangelegenheden want dat ben ik een beetje van huis uit.

En tot slot ben ik moeder van vier kinderen, maar dat durf ik bijna niet meer te zeggen na het verhaal wat net werd verteld maar die zijn allemaal uitwonend dus tijd genoeg voor me in te zetten voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zou ik zeggen.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Marijke, we zijn heel blij dat jij ook je beschikbaar hebt gesteld en ik mag vragen nog even officieel aan de algemene vergadering of u daarmee kunt instemmen.

Hartelijk dank en wij zijn blij met jullie drieën nieuw in het Hoofdbestuur en trots erop dat jullie je bereid hebben verklaard om je volledig, zoals ik laatst iemand heb horen zeggen, met huid en haar in te zetten voor de activiteiten in het Hoofdbestuur.

Dan stel ik voor, omdat het nog steeds kan in de tijd maar bovendien omdat het toch ook wel passend is om dat nu te doen, om aandacht te besteden aan het afscheid van een aantal leden van het Hoofdbestuur, daar ga ik maar even bij staan als u dat goed vindt.

Ik heb een paar velletjes papier met hele mooie woorden gericht aan een aantal leden van het Hoofdbestuur. Ik zou willen beginnen met Miep Bregman, zonet heeft Maarten Burggraaf al iets gezegd over jou en het is niet aan mij om die woorden te herhalen maar ik zou wel een aantal andere opmerkingen willen maken in jou richting en dat heeft te maken met het feit dat jij behoort tot degene binnen het Hoofdbestuur die exact weet hoe de

partij in elkaar zit, je hebt bestuurlijke activiteiten achter de rug als wethouder in Almere, je bent actief geweest in Roden, je hebt ontzettend veel in de partij gedaan en je weet dus hoe de hazen lopen en dat is heel belangrijk in het Hoofdbestuur.

Maar binnen het Hoofdbestuur heb jij activiteiten op je genomen die een nieuwe impuls nodig hadden, alles wat te maken had met het ouderenbeleid is dank aan jouw inzet, dat wij een enthousiaste ploeg hebben onder leiding van Hans Dijkstal die naar de grotere ouderenbeurs gaat waar we zo nu en dan zeggen moet dat wel, ja dat moet dus wel want daar moeten we zijn en daar wordt ook naar ons gekeken en we zien dan ook daar de mensen met de VVD zakjes rondlopen en dat is heel belangrijk want we hebben het over jongeren gehad waar je de contacten mee hebt maar je moet niet vergeten dat de partij breed is en dat er gelukkig ook veel ouderen geïnteresseerd zijn in wat wij doen en wat de liberale politiek voorstelt.

Dat is dus met succes door jou op poten gezet en daarnaast zou ik willen zeggen jou buitengewoon positieve voortgangsoptimisme, enthousiast steeds weer verder gaan, steeds weer nieuwe dingen bedenken met zijn allen, op een goede wijze heb jij als allround bestuurder je in ons bestuur ingezet en daarvoor zijn we je buitengewoon dankbaar.

Ik denk dat ik namens iedereen hier in de zaal mag spreken door te zeggen dat wij hopen dat jij ook straks buiten het Hoofdbestuur nog veel leuke dingen zult doen, dat jij al jou oude Staphorst overlegvrienden regelmatig toch nog zult zien en wij rekenen erop dat jou bekende gezicht hier altijd zal zijn en dat we zo nu en dan eens te raden kunnen gaan, Miep hartelijk dank voor wat jij hebt gedaan.

We hebben uiteraard een tweetal cadeautjes voor jou, één is een cadeautje waardoor je regelmatig nog eens even terug kunt kijken op ons, laten we zeggen in de zin van wat een ontzettend aardige herinnering heb ik, en dat is dat wij een zilveren taartschep voor jou hebben die willen we graag aan jou geven en daarnaast uiteraard vanwege jou fantastische inzet voor onze partij, de Thorbecke penning. En Daan zegt nog even, het is oud zilver hoor.

Roos Baljee, jij vertrekt ook uit het Hoofdbestuur na een periode vanaf 1995 waar je gekozen bent, ik geloof in de algemene vergadering in Ede, en jij bent één van onze kritisch opbouwende leden.

Het is niet zomaar dat er een punt in het Hoofdbestuur passeert, Roos is degene die nog eens even wil weten hoe zit precies, de puntjes op de i, met

een grote bestuurlijke ervaring in staat is om dingen op een hele goede wijze te regelen.

Één van jou grote klussen is natuurlijk geweest het convenant dat wij hebben gesloten, ik moet zeggen hebben moeten sluiten, met de JOVD in verband met de financiering van jongerenactiviteiten zoals dat overeenkomstig financiering politieke partijen diende te geschieden. Een hele ingewikkelde klus want ja uiteindelijk de JOVD altijd onafhankelijk, wil onafhankelijk blijven en wij hadden te maken met de financieringsvormen en bovendien wij wilden dat jongeren binnen de VVD en de JOVD tot één krachtige jongerenbeweging zou ontstaan die een belangrijke mate van integratie in de VVD heeft, nou dit is eigenlijk zo'n beetje een onmogelijke opgave.

De kwadratuur van de cirkel dat is eigenlijk wat Roos heeft gezocht en in heel goed, maar ook in heel indringend overleg, heeft geregeld.

Als het dan niet allemaal zo liep in kamercentrales Roos, dan wist jij kamercentralevoorzitters, in het POK overleg bijvoorbeeld, daar buitengewoon scherp over aan te spreken, daar werd naderhand nog eens even met elkaar over gebeld, ik zie een aantal kamercentralevoorzitters ook hier voor in zitten, dan moest er toch nog even over gebeld worden wat Roos toch had gezegd, tjonge, tjonge, zo beroerd doen we het nou toch ook weer niet en zo, maar ik denk wel dat je het heel scherp en heel duidelijk zegt want vrijwilligheid is geen vrijblijvendheid, ik denk dat dat de centrale tekst is die ik als het over jou inzet gaat mag gebruiken.

Tot slot ook een persoonlijker woord in jou richting. Je hebt gezegd niet allemaal al te lange verhalen en niet te moeilijk doen maar wij zijn buitengewoon trots op jou inzet, de wijze waarop je dat hebt gedaan, ondanks jou ziekte jou strijd tegen de kanker, het feit dat je er nu bent hartstikke fijn dat het allemaal zo lukt.

We hebben voor jou de Thorbecke penning omdat we zo trots op jou zijn en een zilveren schaal.

Het wordt mij ingefluisterd, ook heel mooi oud zilver.

Paul Tirion, jij vertrekt. Wat zal ik zeggen. Eigenlijk hadden we steeds zo in gedachten toen je de eerste keer zei van ja ik ga ervandoor en toen je toch, wat ontzettend goed was, je weer bereid stelde om door te gaan en er nog een jaartje aan vast te plakken toen dachten we ja, een jaartje je weet nooit hoe het gaat lopen, misschien gaat die nog wel door maar ik moet eerlijk zeggen ik vind het ontzettend jammer dat jij opstapt uit het Hoofdbestuur, dat vinden wij allemaal niet alleen vanwege je grote ervaringen in de partij, niet

alleen vanwege het feit dat je altijd bereid was om mij te vervangen in bijvoorbeeld het bewindslidenoverleg of in het overleg met de andere partijvoorzitters, maar vooral vanwege jou geweldige visie op datgene wat alles met communicatie te maken heeft moet gebeuren.

Uiteindelijk moet ik zeggen dat in belangrijke mate, en misschien moet ik wel zeggen voor 100%, van jou heeft afgehangen dat we sinds gisteren onze tweede fase op Internet hebben en dat we dus met andere woorden onze interactiviteit voor mekaar hebben gekregen.

Dan is het natuurlijk heel ingewikkeld want het heeft te maken met ieders eigen verantwoordelijkheden in de fracties, in het Hoofdbestuur wat technisch kan wat niet kan, hoe onze provider het voor elkaar heeft, dat is sleuren dat is trekken dat is, zoals jij wel eens hebt gezegd, soms heb ik het idee dat ik aan een dood paard zit te trekken en dan gingen de mailtjes weer vanuit jouw fort, als ik het zo mag zeggen, in de richting van mijn fort hoewel we heel dicht bij elkaar zitten, elektronisch hadden we dan contact met elkaar en dan meldde Paul weer van tjonge tjonge wat er nou weer gebeurt en nou is dit weer niet voor elkaar en ik had toch graag zus gewild en de window zo is niet gelukt en dat soort dingen en kan jij nog niet eens even met Hans in je overleg elke dinsdag aan de orde zetten dat het echt door moet gaan.

Nou ik moet zeggen met de inzet van jou, het bestuur van de fractie, is het toch uiteindelijk goed gelukt en we zijn er hartstikke trots op dat je dat voor elkaar hebt gekregen.

Het is heel jammer dat je vertrekt, ik meen dat echt, het had natuurlijk gewoon gekund dat jij je periode helemaal vol had gemaakt maar ja misschien was het wel omdat je dacht ik heb die Thorbecke penning toch al dus daarvoor hoef ik het niet te doen dus we kunnen jou ook die Thorbecke penning niet meer geven want één is genoeg eigenlijk hé.

Maar we vinden jou toch een hele bijzondere vrijwilliger en daarom hebben we het certificaat erevrijwilliger nog eens even voor jou uit de kast gehaald en die willen we ook graag aan jou geven om daarmee aan te geven hoe trots we zijn op alle vrijwilligers en in het bijzonder op jou om het certificaat erevrijwilliger aan jou te geven en daarnaast, maar dat konden we even niet meesjouwen, krijg jij niet een oude zilveren schaal of een oude zilveren taartschep of zoiets maar jij krijgt thuis een stenen barbecue, nou dat is niet gelukt om dat even hier te laten zien aan u allemaal maar die komt bij jou thuis en Paul, hartelijk dank voor wat je hebt gedaan en we hopen jou ook nog veel in ons midden te zien, dank je wel.

Mevrouw Roos Baljee; meneer de voorzitter, leden van het Hoofdbestuur, dames en heren. Allereerst wil ik namens ons drieën afscheid nemende Hoofdbestuursleden de voorzitter hartelijk bedanken voor zijn woorden, het Hoofdbestuur voor het toekennen van de Thorbecke penning aan Miep en mij daar waar Paul al in het bezit daarvan was en voor het overhandigen van de mooie cadeaus als herinnering en herinneringen hebben wij velen. Niet alleen aan de zaken waarmee we ons hebben beziggehouden, en Bas heeft er een heleboel opgesomd, maar vooral ook aan de mensen met wie we die zaken hebben kunnen doen, met wie we de verschillende activiteiten hebben mogen organiseren.

Niet alleen dat, bij ons alledrie is er ook een grote behoefte geweest, niet aan organiseren op zich, maar vooral ook aan het vernieuwen van zaken. Misschien is dat wel kenmerkend voor aantredende hoofdbestuursleden dat je wilt vernieuwen, dat je binnenkomt met het idee van die en die zaken zouden eigenlijk anders kunnen gaan maar voor ons was dat geen beginners enthousiasme, we hebben ons ook best gerealiseerd dat een bepaalde soepelheid nodig is om voldoende draagvlak te creëren hoewel je op een gegeven moment wel heel duidelijk moet zijn om te zorgen dat dat draagvlak zich zo formeert dat ook het doel gehaald kan worden.

Verschillende tijden vragen om verschillende oplossingen voor verschillende uitdagingen. Ik ben ervan overtuigd dat onze voorgangers hun uitdagingen hebben gezien, wij hebben gezien en onze opvolgers zullen hun eigen portie uitdaging krijgen. Wij prijzen ons gelukkig dat we toch vrij veel van onze uitdagingen hebben waar kunnen maken en tot vernieuwing hebben kunnen brengen, samen overigens met anderen binnen en buiten het Hoofdbestuur.

Het bijzondere van de VVD is dat het geen gangbare organisatie is. Het werk van het Hoofdbestuur wordt niet gedaan voor het Hoofdbestuur zelve, het werk van het Hoofdbestuur wordt zelfs niet gedaan om het algemeen secretariaat aan het werk te houden maar uiteindelijk ten behoeve van de leden vrijwilligers in den lande.

Het is ook niet voor niks dat het Hoofdbestuur zijn rondjes maakt langs de kamercentrales om in contact te komen met die leden vrijwilligers.

Vandaar ook dat regionale spreiding, zowel in de organisatie van de partij als in de politieke vertegenwoordiging op nationaal niveau, zo belangrijk blijft. Uiteindelijk wordt het werk verzet in het hoofdbestuur als voorwaarde schepend voor de organisatie en de fracties op alle niveaus.

Het bestuurlijk smaldeel steunt daarbij het politiek smaldeel en het politiek smaldeel steunt daarbij het organisatorisch smaldeel, zo ga je met elkaar op weg naar zoveel mogelijk kiezers.

Het zijn en waren en zullen zijn spannende tijden voor politieke partijen. Er is geen echte helderheid van hoe het verder moet gaan met hun ontwikkeling en hun plaats in het democratisch gebeuren maar onderweg is het zeer wel mogelijk om te bouwen aan die weg die we moeten gaan. Derhalve is er voor die leden vrijwilligers van de VVD veel werk aan de winkel en zullen er nieuwe uitdagingen blijven komen voor huidige en toekomstige hoofdbestuurders. We wensen hen daarbij wijsheid, inspiratie, creativiteit, helderheid, succes maar vooral ook veel plezier daarbij, dank u wel.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Roos voor jou inspirerende woorden, inderdaad het gaat er om dat wij elkaar op die wijze stimuleren om steeds weer op een innovatieve manier met de VVD aan de slag te gaan met uiteindelijke doelstelling liberaler Nederland en liberaler Europa zoals we dat gisteren hebben besproken.

En dat het overkomt dat hebt u gemerkt van de inspirerende woorden van gisteren van Hans Dijkstal die hebben we allemaal op onze radio kunnen horen, gisteravond ook op de televisie, wat dat betreft denk ik dat het goed is op deze wijze dat helder en duidelijk gisteren hebben gehoord en dat het helder en duidelijk gecommuniceerd is naar ieder in Nederland die zich wil bezighouden en wil horen wat politieke keuzes zijn.

keuzevrijheid in kort bestek betekent dat wij in onze algemene vergadering een aantal dingen kunnen doen dank zij de inzet van bijvoorbeeld onze mensen op het Thorbeckehuis.

Voordat ik deze vergadering schors voor een korte pauze zou ik toch alle mensen van het Thorbeckehuis willen bedanken voor hun inzet, zoals Roos al zei, iedere keer komen nieuwe mensen met nieuwe ideeën maar ik zal je vertellen ook mensen die al langer zitten hebben steeds weer andere en nieuwe ideeën want die kijken rond en die zeggen zullen we het niet eens zo en zullen we niet eens dat aanpakken en zullen we niet nog eens rondje maken langs de kamercentrales of kan dat er nog tussendoor, met andere woorden als wij weer een idee hebben over een volgend themacongres of een volgend debat in de partij dan worden de mensen op het Thorbeckehuis aan de ene kant uitgedaagd en aan de andere kant hebben ze ook het gevoel van ho ho pas op het moet allemaal wel goed en wel zodanig worden georganiseerd dat we er in de VVD ook wat aan hebben en geen ongelukken

maken. Nou het feit dat we zo bijeen zijn, zoals nu met de algemene vergadering het loopt op rolletjes, dankzij u natuurlijk, maar ook dankzij de inzet van de mensen van het Thorbeckehuis ik zou hen onder leiding van Daan Swart reuze willen bedanken voor hun inzet.

Zoals ik gisteren al zei, we hebben één liberale regeringsleider in West Europa en dat moeten er meer worden. Wij spreken straks met Guy Verhofstad, hij zal hierover een kwartiertje arriveren, ik zou u willen vragen om over een half uur ongeveer weer in de zaal te komen, we zullen dat met een koebel aankondigen dat het zo ver is, mag ik u dan verzoeken om weer terug te komen om naar Guy Verhofstad te luisteren, we schorsen de vergadering voor een half uur.

Fijn dat u er allemaal zo gedisciplineerd bent, sommigen beweren dat wij niet zo zijn, maar hartstikke foed, dus nog een paar minuutjes dan is hij binnen. Het comité van in- en uitgeleide heeft plaatsgenomen Guy Verhofstad is gearriveerd. We zijn buitengewoon trots dat de enige liberale regeringsleider in West Europa in ons midden is, zoals we gisteren hebben aangekondigd, dat zal toch niet zo lang meer duren dan hebben we er meer van, hartelijk welkom en heel fijn dat je ons wilt toespreken en dat je ons verder wil helpen om de liberale gedachte verder in Europa te verbreiden en te zorgen dat we een liberaler Nederland, liberaler België en een nog liberaler Europa krijgen, het woord is aan Guy Verhofstad.

De heer Guy Verhofstad; ik zou eerst en vooral hartelijk willen danken voor de mogelijkheid die mij verschaft wordt om, het is niet de eerste keer maar ik denk dat het de derde of vierde keer moet zijn ik heb het echt niet meer bijgehouden, het woord te mogen voeren voor een algemene vergadering van de VVD en u heeft gezegd laten we hopen dat er zo snel mogelijk nog wat liberale eerste ministers bijkomen, misschien gebeurt dat morgen wel, het zal niet gemakkelijk zijn, in Italië met Francesco Rutelli en het gebeurt ongetwijfeld in de komende jaren in Nederland, daar kunnen we toch misschien wel van op aan dat dat zal gebeuren.

Overigens, beste vrienden, valt het mij op dat die opmars van de liberalen in Nederland en België ook steeds meer als voorbeeld wordt geciteerd. Ik heb het nog nooit meegemaakt dat zelfs op een congres van de FDP in Duitsland op de televisie uitgezonden er rechtstreeks door alle kopstukken werd verwezen naar de noodzaak de FDP om te vormen tot de partij zoals de VVD en de VLD in België en in Nederland, als de Duitsers eraan beginnen kunnen

we ook nog de Fransen laten volgen misschien en dan zijn we er ongeveer denk ik Hans waar we moeten zijn namelijk een sterke liberale beweging in de Europese Unie die niet gekneld zit tussen aan de ene kant Christen democraten en socialisten en sociaal democraten maar die zelf volop haar rol kan spelen en haar rol zou moeten spelen want uiteraard, en ik kom daar straks nog wel even op terug, is de Europese Unie in eerste instantie een liberaal idee ook al zijn er velen die er vandaag de hand willen op leggen en absoluut vergeten van waar wij in het begin van de jaren vijftig komen.

Nu, voorzitter, fractieleider, dames en heren, men heeft mij een hele zware toespraak voorbereid.

Men had mij inderdaad gezegd dat het thema van het congres keuzevrijheid was en ik heb mij ook van mijn taak, ik zal mij ook van mijn taak kwijten.

De toespraak heb ik de titel gegeven 'de toekomst van de vrijheid'.

Het thema van uw partijcongres die deed mij inderdaad de voorbije weken opnieuw het boek herlezen van de Franse diplomaat Jean Marie Gigenot onder de titel 'de toekomst van de vrijheid' en dat boek, als u mij dat toestaat, zal ook de leidraad vormen van een aantal beschouwingen die ik in dat verband zou willen voorleggen en ik doe dat graag omdat het als eerste minister niet altijd mogelijk is van nog eens volop in de liberale ideologie en semantiek te duiken dus ik ga er werkelijk van profiteren, dit congres misbruiken, om nog eindelijk eens volop mij liberale roerselen naar boven te laten komen wat mij niet altijd gegeven is want natuurlijk als mijn regeringsleider moet men het evenwicht behouden tussen de verschillende strekkingen die in onze coalitieregeringen steeds vertegenwoordigd zijn.

Zij die het boek hebben gelezen van Gigenot, de toekomst van de vrijheid, die weten dat die twee vormen van democratie van elkaar onderscheidt.

Twee vormen van gemeenschap en ook wezenlijk twee vormen van vrijheid die hij dan gemakkelijks halve toespitst op het Amerikaanse en het Europese model.

De Amerikaanse gemeenschap is volgens de benadering van Gigenot het schoolvoorbeeld van, het thema van dit congres, een keuzegemeenschap. De Amerikaanse democratie is volgens hem altijd een kwestie van beperking van macht en de Amerikaanse vrijheid is altijd een uitgesproken vorm van keuzevrijheid.

En het Europese model, zo maakt hij het althans op, is vooral een model dat plichtig blijft aan wat hij noemt de overgeërfde gemeenschap namelijk de Europese democratie is altijd een kwestie van machtsdeling en niet van machtsbeperking.

De Europese vrijheid in zijn optiek is altijd een kwestie van politieke vrijheid, van staatkundige vrijheid en niet zozeer van keuzevrijheid. Voor een Amerikaan, schrijft Gigenot, is het idee dat een gemeenschap uit zichzelf over rechten zou beschikken in feite niet aanvaardbaar.

Het is misschien perfect legitiem en aanvaardbaar dat minderheden, verenigingen uitdrukkingsgroepen vormen maar uitsluitend het individu beschikt in de Amerikaanse opvatting over rechten.

En zo gezien zijn burgerrechten in die Amerikaanse opvattingen het resultaat van een contract. De Amerikaanse visie zet in feite alles op de rationaliteit van de mens. Zij vertrekt van een quasi taballorasa, van traditionele groepen, van klasse, van stammen, van familie om die in feite te vervangen door één concept en dat concept is de contractuele gemeenschap van vrije en van gelijke burgers.

En soortgelijke tabballorasa, beste vrienden, is in feite in Europa ondenkbaar. De oude Europese naties hebben in feite uit hun geschiedenis geleerd, door schade en schande zou ik zeggen, dat ze nooit volledig aan hun verleden kunnen ontkomen maar ook het verleden die vormt een rijkdom en daarom spreekt Gigenot wanneer hij het heeft over Europa, in tegenstelling tot over de Verenigde Staten van Amerika, over wat hij noemt een overgeërfde gemeenschap.

Europeanen geloven veel sterker dan Noord Amerikanen in de continuïteit van een staat die de politieke wisselingen overstijgt, men is er zich hier sterker van overtuigd van een algemeen belang dat intrinsiek superieur is aan de privé belangen.

Europa is, en dat hebben we ook in de voorbije eeuw tot veel lijden ook moeten ondervinden, ook veel gevoeliger voor ideologieën, voor utopieën die de staat een belangrijke rol toeschrijven in de verdeling van de politieke macht en als een zogenaamde behoeder van het algemeen welzijn.

De ambities, stelt Gigenot, van Amerikaanse en Amerikaanse politiek is heel wat bescheidener. Ze verwachten niet dat de Amerikaanse maatschappij de uitdrukking geeft aan en hiërarchie van waarden maar gewoon dat ze alle mogelijkheden open laat.

De hiërarchie van waarden blijft altijd een zaak van het individu en de politieke orde van een natie mag de verdraagzaamheid niet overstijgen om meer te doen om gestalte te geven aan een keuze van waarde.

Dus met andere woorden, althans nog altijd volgens Gigenot, in Amerika speelt de politiek dus een heel wat kleinere rol, een heel wat bescheidener

rol en waarschijnlijk is het juist de weigering van de utopie van de goede regering die het Amerikaans democratisch project zo modern ook maakt en nog altijd zo aantrekkelijk maakt.

De Amerikanen verwachten van hun regering niet dat zij een gemeenschappelijk ideaal zou gaan belichamen, zou gaan uitstralen, ze willen alleen dat ze het mogelijk maakt, die regering, dat elk individu zijn eigen ideaal kan uitstralen, kan belichamen en kan nastreven. En zo dus met andere woorden de markt geen waarde schept maar die enkel vaststelt zo heeft de staat in die zienswijze in feite op zichzelf als staat niet toe te voegen aan de politieke keuzes die partijen maken en die burgers maken.

Het streven naar geluk in de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring blijft echter niet beperkt enkel en alleen tot materiele bestaansvoorwaarden het houdt eveneens in dat in de beste maatschappij, zoals zij die zien, het individu zelf mag oordelen over de uiteindelijke doeleinden van zijn leven. Een principe ja dat ingaat tegenover een Europese traditie die ergens blijft hopen dat er iemand is die de krijtlijnen trekt en die de grote doeleinden vast legt.

Maar voor wie de keuzevrijheid evenwel als uitgangspunt neemt bestaat er in feite geen eindpunt van de democratie en zijn er ook geen grote doeleinden maar is het democratische spel iets anders, het is eerder een eindeloos proces dat steeds door de onverzadigbare ambities van de mens wordt hernieuwd en wordt vernieuwd.

En natuurlijk beseft ook Gigenot, want ik blijf een tijd bij Gigenot nog, dat beide modellen, dat Amerikaanse met die keuzevrijheid, dat Europese met die politieke staatkundige vrijheid in feite toch wel varianten zijn van een traditie, van onze traditie, van de Europese traditie beide ook kinderen zijn van de verlichting want de gronde moeten wij altijd, en moet elke gemeenschap toch erkennen dat zij tegelijk gebaseerd is en op de vrijheid van het contract en op de erfenis van de geschiedenis van het verleden.

De onvermijdelijke overgang van wat Gigenot noemt de overgeërfde gemeenschappen, zoals wij die kennen en meer keuzegemeenschappen waarin de Noord Amerikanen ons vooraf gaan, zal denk ik de politiek in de komende decennia absoluut niet doet verdwijnen maar ze zal wel onze beleving over de politiek in de komende decennia grondig veranderen.

Het onderscheidt dat ik zonet heb gemaakt, beste vrienden dames en heren, tussen keuzevrijheid en politieke vrijheid die zal velen misschien onder u de herinnering oproepen aan een ander onderscheidt zoals dat in het verleden vaak werd gemaakt, het onderscheidt tussen de negatieve vrijheid en de positieve vrijheid, want in c gaat het om dezelfde begrippen.

Met negatieve vrijheid bedoel ik dan dat de vrijheid door niets of niemand mag gehinderd worden en met positieve vrijheid ons vermogen, onze wil ook, om ons eigen leven te leiden, ons eigen leven te leiden en te leven naar eigen inzichten en naar eigen vermogens.

Ook dat denk ik, als liberalen moeten we goed beseffen, is tenslotte die negatieve, die positieve vrijheid en wellicht ook die keuzevrijheid ten opzichte van die politieke vrijheid zijn tenslotte toch maar twee kanten van een zelfde medaille die wij als liberalen moeten naar voren brengen en dat bereikt ongetwijfeld uit alle vrijheidsdefinities die door de zovele eeuwen zijn naar voren gebracht, de vrijheidsdefinities van een Locke, ook deze van zijn tegenpool van Hobbes, Hobbes die een vrij man noemde, ik excuseer mij bij de vrouwen onmiddellijk want dat sloeg enkel op de mannen in die tijd, iemand voor wie en ik citeer nu: 'bij alle dingen die hij met behulp van zijn kracht en verstand kan volbrengen geen beletsel ontstaat om te doen wat hij zou willen doen'.

Of de vrijheid bijvoorbeeld bij Montesque, vrijheid is het recht om alles te doen maar wat de wetten toestaan.

Of bij Rousso, waar je ook die twee kanten van de medaille terugvindt, die de vrijheid omschrijft zoals gehoorzaamheid aan de wet die men zichzelf heeft opgelegd.

Maar ik geloof dat de mooiste definitie van de vrijheid nog die is van John Steward Mill die vrijheid in de negentiende eeuw omschreef en ik vind het een zo mooie definitie dat ik ze volledig, als u mij toestaat, wil citeren: 'Vrijheid als de enige bron van verbetering die in feite nooit uitgeput raakt omdat daardoor evenveel onafhankelijke centra van verbetering mogelijk zijn als er in feite individuen rondlopen in de samenleving en de maatschappij'.

En het is, beste vrienden, de ontvangst van deze gemeenschappelijke ideeën de voorbije eeuwen in Europa, en in Amerika die geleid heeft, denk ik, tot de gekende verschillen en zelfs tot die twee grondig verschillende vrijheidsmodellen.

In Europa, en dat moeten we durven erkennen, werd dat nieuwe gedachtegoed van de vrijheid dat zo goed werd verwoord in de 17^e en in de 18^e eeuw op oude stammen geënt en het zou in feite nog anderhalve eeuw duren, dat verheten we, alvorens wij in Europa vrijheid en democratie konden laten zegevieren, de ganse periode tussen de Franse revolutie en de tweede wereldoorlog was nu niet een tijdperk van veel vrijheid en democratie in Europa en daar tegenover stond Amerika

In Amerika konden daarin tegen die Europese kolonisten op een nieuwe lei beginnen van een blad waar nog niets op stond aangemerkt.

En wat dit verschil in ontwikkeling nog onnoemelijk heeft verzawaard is ongetwijfeld, en daar wil ik nu even op komen, de verenging van het economische tot het eigenbelang en ook wel van het overwicht dat misschien te lang is gegeven van het economische op het politieke liberalisme en dit wonder genoeg aan beide kanten van de Atlantische oceaan.

Beste vrienden, we kennen allemaal het gevleugeld woord van Adam Smith die zei: 'Niets van de goedgunstigheid van de slager, of de brouwer, of de bakker mogen we ons avondmaal verwachten maar van een groot en respect voor hun eigenbelang', wij zijn niet aan een menselijkheid overgeleverd maar aan hun eigenliefde'.

En ongetwijfeld naast Smiths onzichtbare hand die als vanzelf natuurlijk het eigenbelang van zoveel individuen in ieders voordeel zou bundelen is dit allicht het meest gebruikte, of moet ik zeggen het meest misbruikte citaat van de Schotse grootmeester van het liberalisme.

Waarom zeg ik misbruikt? De auteur voor de world of Nations was ook de auteur van een ander boek, the theory of morroul sentiments.

En in de door buitenstaanders minder bekende werk zei Smith dat kapitalisme niet uitsluitend door eigenbelang kan gestuurd worden maar dat het tevens afhankelijk is van zeden, van gedragscodes, van algemene waarden, van een normenstelsel en onlangs nog heeft de Indiase Britse Nobelprijswinnaar voor economie, Mathias Sen, dit aspect van Smith onder niet mis te verstane titel vrijheid is vooruitgang sterk beklemtoont.

In vele opzichten is het ook de boodschap van een andere schrijver waar we de laatste tijd veel over gehoord hebben, de Japans-Amerikaans futuroloog Francis Fukuyama, dat het kapitalisme, het economische liberalisme en de vrije onderneming in feite maar behoorlijk kunnen functioneren op basis van een liberale en van een sociale ethiek en het ene van het andere niet kan worden afgescheiden.

Fokuyama heeft daar een woord voor, hij noemt dat een kwestie van vertrouwen, een trust, die liberale sociale ethiek.

En Mathias Sen die spreekt eerder over waarden als eerlijkheid, als rationaliteit, als planning, als wederkerigheid, als verantwoordelijkheid om die liberale sociale ethiek uit te drukken maar ook dat blijft een waarde, al die waarde die ik opsomde betekenen natuurlijk niet dat zij het eigenbelang kunnen uitwissen, ook het eigenbelang blijft een waarde die we niet kunnen en die we niet willen ontwijken.

Maar duidelijk moet zijn dat het eigenbelang niet de enige basis kan zijn, niet de enige grondstof kan zijn van het economische liberalisme, dat kan pas dat liberalisme behoorlijk functioneren als, en ik citeer nog even, als alle stukjes van de puzzel op hun plaats worden gehouden door een overkoepelende zorg voor grotere individuele vrijheden en dat is sociale verantwoordelijkheid ook om die tot stand te brengen.

En nu, beste vrienden, voor de Indiaas Brits economist die ik daarjuist geciteerd heb, gerenommeerd trouwens voor zijn studie van de economische ontwikkeling van de voormalige derde wereld, is dat ook een pleidooi voor een veel ruimere vrijheidsopvatting. Geen economisch liberalisme zonder politiek- en sociaal liberalisme en ook vice versa, geen politiek- of sociaal liberale opvattingen zonder een economische liberale opbouw in de samenleving, ze kleurt alles wat we doen en laten en het is een vrijheid die principieel iedereen uitdaagt.

In die zin kan je ook zeggen dat vrijheid en slavernij natuurlijk effectief onverenigbaar zijn, zolang niet iedereen vrij is in een samenleving is in feite ook niemand echt vrij en dat is een uitspraak van Hegel.

Een vrijheid die mensen uitsluit is in feite geen vrijheid maar dat noemt iets anders, dat noemt voorrecht en er kan geen voorrecht, of op basis van voorrecht, kan nooit een vrije wereld worden opgebouwd en kan nooit een vrije wereld worden gefundeerd.

Primair is natuurlijk, en wees gerust ik begin te landen in mijn filosofisch stuk Hans maar het politiek gedeelte krijg je straks nog van Hans Dijkstal natuurlijk, primair is vrijheid niet alleen ook, beste vrienden, een kenmerk van individuen maar, ik heb het reeds gezegd, van gemeenschappen.

Van oudsher was die gemeenschap, en daar wil ik het nu even over hebben, lid van de steden en dat van de gemeente.

We kennen het allemaal van de Griekse Polysch tot de middeleeuwse steden gold het motto dat de stadslucht vrijmaakte, ik vind dat het beter klinkt in het Nederlands dan in het Duits.

De 19^e eeuwse Franse aristocraat Alexis de Tocville, noemde ooit trouwens de stad: 'de wieg van de vrije volkeren', en volgens de Tocville was het inderdaad zo dat stedelijke of gemeentelijke instellingen voor de vrijheid in feite zijn wat de lagere scholen zijn voor de wetenschap en het onderwijs.

Aan de wieg van de moderne samenleving, dat was de tweede fase van ons vrijheidsbeleven, stond de ingrijpende overgang van steden naar staten. Overigens en ofschoon diverse staten natuurlijk, dat moeten we welk durven kennen, in hun snelle groei wel eens de politieke vrijheid wel eens vergaten op een bepaald ogenblik, namen ze de rechten en de vrijheden wel degelijk van de steden over. Stedelijke burgers, dat waren de Bourgeois, die werden stilaan staatsburger en dat waren de citoyen.

En voor de burgerlijke rechten en vrijheden was de vorming van moderne staten in feite de grootste sprong voorwaarts in de ons gekende geschiedenis en alvast in Europa hebben die staten, want dat was een vooruitgang tegenover de steden, een ruimte geschapen en ook letterlijk een territorium gecreëerd waarbinnen in principe alle burgers in vrijheid gelijkgesteld en in gelijkheid bevrijd werden.

Thans denk ik, dames en heren, mogen we de ogen niet sluiten. We staan in feite aan de vooravond van een derde stap, een nieuwe kwantumsprong. Van de steden naar de staten, van de staten naar een verdere mondialisering want de moderne samenleving beantwoordt niet langer meer, of niet uitsluitend meer aan de wereld van steden en van staten, ze valt er althans niet meer mee samen. Onweerstaanbaar hebben globalisering en mondialisering ook de staatsgrenzen uitgewist, of laten we zeggen, ze minstens doorbroken. Ondanks vele tekenen van verzet, die trouwens telkens worden georganiseerd toeval of niet wanneer er grote politieke bijeenkomsten worden gehouden wijzen alle indicatoren erop dat die ontwikkeling, of men het nu wil of niet, van de globalisering en de mondialisering onomkeerbaar is, op economisch, op financieel, op commercieel, op industrieel, op technologisch, op militair en zeker op ecologisch vlak leven we al in de 21^e eeuw waarin al die grenzen moeten wijken, geen staat laten we dat durven erkennen, kan zich nog achter zijn eigen soevereiniteit terugtrekken of zich van deze schaalvergroting afsluiten of eraan ontkomen

En voor ons aller vrijheid zijn in feite vandaag de dag de bestaande staten, als wij als liberalen dat principe willen blijven verdedigen, wel voor ons aller vrijheid zijn de bestaande staten te zwakke schakels in feite geworden om die vrijheid nog alleen te kunnen funderen of nog alleen te kunnen verdedigen.

Laten we inderdaad de kop niet in het zand steken, de nieuwe wereld die we zien opdoemen, die wereld van globalisering, mondialisering, die zo verkeerd volgens mij wordt bekritiseerd, die nieuwe wereld die we zien opdoemen kan inderdaad een grote bedreiging inhouden voor burgerlijke rechten, voor burgerlijke vrijheden, voorzover die uitsluitend door staten zou moeten worden gegarandeerd. Maar globalisering en mondialisering die bieden ook een unieke kans om recht en vrijheid nu juist een bredere fundamente, een bredere basis te geven en die verbreding kan slechts inhouden dat we voor de toekomst van de vrijheid, voor de toekomst van onze democratie een nieuw draagvlak trachten te creëren dat de ons overgeërfde gemeenschappen, die staten dus waar ik over sprak, overstijgt.

Die derde stap zal de wereld waarin we leven, die derde stap die pas nu is begonnen, even ingrijpend veranderen als de opkomst van de middeleeuwse steden of van de moderne staten in het verleden dat deden.

De overgang zal, daar moeten we geen twijfel over hebben, met horten en stoten gebeuren, veel tegenkanting oproepen, veel ontelbare hindernissen moeten laten overwinnen en daarbij is het ongetwijfeld nog veel te vroeg om nu al misschien die nieuwe wereld te zien die uit deze omwenteling zal voortkomen maar dat zich een nieuwe wereld aandient dat staat vast en dat, zoals de Tocville al opmerkt, zal het van ons opnieuw ook afhangen, net zoals in het verleden, of die nieuwe wereld ons, en ik citeer nu: 'ons tot slavernij of tot vrijheid leidt, tot het licht of tot de barbarij, tot meer welvaart of aan de andere kant de grootste misère'.

En het is, beste vrienden, in dat opzicht dat de Europese éénwording mij zo fascineert in dat breder verhaal. Het is onze belangrijkste schakel op dit continent in de geschetste overgang van de ons oude overgeërfde gemeenschappen van de nationale staten van gisteren naar de wereld van morgen. Het is die Europese éénwording, die tegelijkertijd onze grootste hoop ook is, voor een echt vrij en vredig Europa.

Het is denk ik ook onze belangrijkste troef om vrijheid en recht niet alleen binnen Europa alleen te houden maar het ook op wereldschaal te zien zegevieren waar het nog overal niet heeft gezegevierd en het is tenslotte ook,

en dat mag toch hier wel gezegd worden, een uitgesproken liberaal project want het verhaal van Europa is in eerste instantie een verhaal van vrijheid.

Ik denk beste vrienden dat we te weinig beseffen welke weg Europa de voorbije vijftig jaar heeft afgelegd. In feite geven we er ons nauwelijks rekenschap van van hoe nieuw in feite de Europese eenwording wel is want weliswaar zijn plannen voor een Europese eenwording bijna van alle tijden, ik zou hier een opsomming kunnen geven van 16^e, 17^e, 18^e eeuwse schrijvers, die dat idee verkondigden maar als het vreedzame plannen waren werden ze niet uitgevoerd en de plannen die wel werden uitgevoerd die waren zelden vreedzaam, laten we dat maar erkennen.

De poging tot de vereniging van Europa zoals we die sinds 1945 nastreven onderscheidt zich dus van alle eerdere pogingen doordat ze zowel vreedzaam is als uitgevoerd wordt en het blijft, achteraf gezien denk ik, een nooit vertoonde prestatie wat de voorbije vijftig jaren in Europa gebeurde, hoe staten en volkeren die in feite elkaar eeuwen lang bestreden, te beginnen met Frankrijk en Duitsland, en dat meestal op ander territorium overigens gingen doen, op één generatie zo vreedzaam met elkaar hebben leren omgaan dat in feite niemand zich vandaag nog een oorlog tussen die eeuwen oude vijanden zou kunnen voorstellen.

Hoe de Europese gemeenschap zo stap voor stap kon opgebouwd worden om nu al de grootste Unie te vormen met vijftien lidstaten dat is een idee dat we vijftig jaar niet ons konden indenken. Hoe bijvoorbeeld de Berlijnse muur en het ijzeren gordijn vrijwel als vanzelf konden vallen en hoe nu ook de voormalige Oost Europese landen het juk van de geschiedenis van zich konden afwerpen om klaar te staan om tot die Europese Unie toe te treden.

Thans voeren we onderhandelingen met maar liefst twaalf nieuwe kandidaat lidstaten en het staat als een paal boven water dat de Europese Unie haar ledenaantal binnenkort zal verdubbelen, van vijftien naar vijfentwintig, maar zevenentwintig en misschien zelfs meer en op die dag zal de Unie het grootste deel van Europa omvatten, een Europa dat nooit eerder, en ik zeg wel degelijk, nooit eerder in vrede en in vrijheid kon worden verenigd. En op die dag zullen we natuurlijk oneindig veel verder staan dan al die politieke ridders, veldheren, Ceasar, Karel de Grote, Keizer Karel vijf die nooit in vrijheid in feite konden behouden wat ze gedurende zovele decennia met de wapens hadden veroverd en eerlang hopen we dus derhalve, wat ik zou durven noemen, een nog onbeschreven bladzijde in de zo oude geschiedenis van het oude continent.

En als ik het toch eens met een uitdrukking van Marx mag aandienen, het zal maar eenmaal gebeuren Hans wees gerust, dat is het einde van de prehistorie wat we nu meemaken van Europa en de echte geschiedenis van Europa die moet in feite nog beginnen.

En vrienden dat is geen boutade want ook de Europese Unie staat, laten we daaraan toegeven, nog in haar kinderschoenen, vast staat alleen, laten we dat maar onderlijnen, de economische in monetaire Unie.

Via de revolutionaire invoering van de Euro, die zal gebeuren op 1 januari 2002, zal denk ik elke burger dat eerlang nog veel duidelijker beseffen dan in het verleden maar de Euro blijft de bekroning van een uitgesproken eenzijdige Unie, we moeten dat durven erkennen.

Gegroeid uit de economische gemeenschap van kolen en staal, de Europese economische gemeenschap, de Europese gemeenschap voor atoomenergie blijft het in eerste instantie een economische Unie en het belang daarvan kan geen enkele liberaal natuurlijk ontgaan maar uitgerekend in liberaal perspectief, gelet op de vrijheid die we nastreven kan dat voor ons hooguit een start zijn, een begin.

Een liberale orde die wil ook een politieke en maatschappelijke en sociale Unie, een gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid en ook wat we hebben afgesproken op de Europese top in 1999 in het Finse Tampere wat werd omschreven als een Europese ruimte van vrijheid, van veiligheid, van rechtvaardigheid.

Wij liberalen denk ik zijn goed geplaatst om het economisch liberalisme te verdedigen maar we zijn even goed geplaatst om ook het politieke en het sociale liberalisme te verdedigen. En om uitgerekend onze rechten en vrijheden te funderen, en die ook met open vizier te kunnen verdedigen, kan alleen een Europese Unie op hoger niveau bundelen wat niet langer op het niveau van de lidstaten effectief in de moderne tijd kan verzekeren en dat is de inzet, als u mij dat toestaat van even te onderlijnen, van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie dat wij zullen waarnemen in de tweede helft van dit jaar.

Ik weet natuurlijk, ik ben al verwittigd door vele van mijn voorgangers, zowel in binnen- als in buitenland, dat van een zo korte periode nooit wonderen mogen worden verwacht en uiteraard zal de Unie niet op een zo korte tijd spanne kunnen worden voltooid maar ik blijf er wel van overtuigd dat de tijd rijp is om op korte termijn vooruitgang te boeken.

Wij moeten, dat is absoluut nodig, de Unie een nieuw elan geven, wij moeten eerste en vooral durven erkennen dat de kritiek die sceptici op de Unie

hebben voor een groot stuk terecht is, wij moeten de Unie transparanter maken want dat is ze niet, wij moeten de Unie efficiënter maken want dat is ze niet op vele terreinen, wij moeten de Unie coherenter maken krachtadiger maken en wij moeten eerst en vooral, een opdracht voor de liberalen, opnieuw de democratische legitimiteit versterken van deze Europese Unie die ze niet heeft.

Het is die geest en in die zin dat in haar prioriteitennota de Belgische regering zes krachtlijnen voor het voorzitterschap heeft ingeschreven, de uitdieping van het debat over de toekomst van Europa, de zogenaamde verklaring van Laken, de verbetering van arbeidskwaliteit, een aantal kwalitatieve indicatoren van de Europese integratie, bevorderen ook van een gemeenschappelijk economisch beleid, want het is fantastisch een economische monetaire Unie te hebben meer dan moet er ook wel een gemeenschappelijk economisch beleid aan de basis van die Unie kunnen worden ontwikkeld, de creatie, de vierde krachtlijn van een Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid.

Bevordering ook van duurzame ontwikkeling en levenskwaliteit en tenslotte natuurlijk de uitbreiding en de versterking van de externe dimensie van de Unie en dat laatste is een absolute noodzaak, we zullen nooit over een echte Europese Unie kunnen spreken wanneer er geen gemeenschappelijk buitenlands beleid door die Unie wordt ontwikkeld.

En ik wil het nogmaals herhalen, geen van die krachtlijnen, die natuurlijk heel algemeen zijn typisch voor een toespraak vaak in Europa, hebben zijn nieuw voor elke prioriteit die we dit jaar beklemtonen heeft ongetwijfeld de Unie al een voldoende basis om vooruitgang te kunnen boeken en op al die geciteerde vlakken wordt er al binnen de Unie vaak nog in embryonale toestand overleg gepleegd en al samen gewerkt maar het komt er nu in hoofdzaak op aan die samenwerking een stap vooruit te helpen en intensiveren en terzake ook op elk van die terreinen een echt comminotaire of gemeenschappelijk beleid te gaan voeren.

Wat we dus op economisch en monetair vlak presteren dat moet nu ook worden doorgetrokken op de andere vlakken. Om slechts één voorbeeld te geven, wie één munt invoert, beste vrienden dames en heren, die moet ook bereid zijn één gemeenschappelijk leger, één gemeenschappelijke defensie te vormen want het zijn twee zijden van diezelfde soevereiniteit die wij aan de Unie gaan overdragen.

Ik ben ervan overtuigd dat een relatief kleine inspanning moet volstaan om naast de economische en het monetaire ook de politieke en sociale Unie over de streep te trekken. Ik denk dat de tijd rijp is om nu alle aanzetten te bundelen en de Unie een nieuwe adem te geven in de komende jaren. Het komt er slechts op aan te voltooien in feite wat we begonnen zijn vijftig jaar geleden, of minstens de weg naar die voltooiing opnieuw vrij te maken want die weg is inderdaad volgestouwd met obstakels en hindernissen de voorbije jaren.

Mijn liberale overtuiging is evenwel dat gans deze operatie nooit mag aanleiding geven, ook daar moeten wij over waken als liberalen, nooit aanleiding mag geven tot het creëren van wat ik noem een Europese superstaat. Zoals Timothy Carlton Ash weet ik dat we Europa niet vooruit helpen door de gewelddadige ordeloosheid van het verleden, ik zal het zo maar noemen, te willen vervangen tot een oppermachtige orde van technocraten en van bureaucraten, het moet een liberale orde blijven beste vrienden en dat is per definitie een niet egomonistische orde. Ze kan in geen geval steunen op geweld natuurlijk maar een liberale orde verschilt ook van vele andere, doordat ze expliciet erkent dat de lidstaten belang hebben bij elkaars binnenlandse aangelegenheden. Een liberale orde steunt eerder, niet op bureaucratische spelregels of regels, maar op de rechten van mensen en burgers dan op die van staten. Ze erkent dat er een zekere logica is waardoor mensen die een zelfde taal spreken, en een zelfde cultuur en een zelfde traditie delen, in eerste instantie zichzelf willen besturen dat is ook typisch voor een liberale orde maar ze erkent ook dat op vele plaatsen een vreedzame afgepaste verdeling in nationale staten ook onmogelijk en onwenselijk is en in dergelijke gevallen herkent een liberale orde een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bij de handhaving van wat we een multi ethnische, een multi culturele, en waarom niet, een multinationale democratie zouden kunnen noemen en bij dit alles moeten we dus een nieuw evenwicht vinden en dan zal mijn slot zijn, Hans beste vrienden, bij dit alles moeten we een nieuw evenwicht vinden tussen die idee van de keuzevrijheid, de keuzegemeenschappen en die idee van de overgeërfde gemeenschappen van Gigenot, zeker in Europa De bakermat van de twee moeten we een tussenweg vinden tussen de a-politieke universaliteit van de markt die gebaseerd is op de idee van een abstract en universeel individu en aan de andere kant de politieke ervaring van de bijzondere gemeenschappen waartoe wij behoren met hun verleden, met hun traditie en met hun cultuur.

Democraat zijn, en dan herhaal ik nog even Gigenot, betekent overtuigd te zijn van het geloof dat een gemeenschap altijd het resultaat is van historische omstandigheden en het product dus van een door de rede geïnspireerde politieke beslissing, politiek besluit.

En waarschijnlijk bestaat de moeilijkste en belangrijkste opdracht er juist in het juiste evenwicht tussen beide te vinden, het juiste evenwicht te vinden tussen de herinnering aan de ene kant en het contract, tussen de overgeërfde gemeenschap en de keuzegemeenschap, tussen de toevalligheden van de geschiedenis, als ik het zo mag noemen, en de eisen van de rede die we moeten laten doorwegen.

De democratische gemeenschappen van de toekomst zullen tegelijk, en dat zal zeker het geval zijn met Europa, zullen tegelijk gemeenschappen van de rede en gemeenschappen van de herinnering moeten zijn.

De ambitieuze vrucht, als ik het zo mag uitdrukken, van onze vrijheid en van de kostbare erfenis aan onze tradities en ons verleden.

En het is van die ogenschijnlijk tegenstrijdige taak, alhoewel ik het persoonlijk geen tegenstrijdige taak vind, dat de toekomst van onze vrijheid zal afhangen en eigenlijk is dat een tautologie, die titel van mijn toespraak, want vrienden toekomst is vrijheid en vrijheid is toekomst maar dat is ongetwijfeld een waarheid waarvan ik de VVD niet zal moeten overtuigen, dank u voor uw aandacht.

De heer Bas Eenhoorn; zo zijn we, beste vrienden en vriendinnen in de VVD, van de 17^e eeuw van Thomas Hobbs via Rousso, de Tocville, via Adam Smith, en Foukoyama gekomen bij Hans Dijkstal en Guy Verhofstad.

Ruimte en respect zijn centrale termen voor ons congres, keuzevrijheid is het onderwerp wat we nog vanmiddag behandelen als we het hebben over onze politieke vrienden in het Europees Parlement, over datgene wat in de Eerste Kamerfractie aan acties is ondernomen en datgene wat onder leiding van Hans in de Tweede Kamerfractie is gebeurd.

We spreken straks in groepen en daarna komt het politieke vuurwerk, nadat we dat hebben voorbereid, van half twee tot half drie om half drie in deze zaal weer. Ik hoop dat u er allemaal bij bent en dat we dat nog eens als een apotheose van dit congres zullen zien.

We willen graag Guy Verhofstad ontzettend bedanken voor zijn inspirerende rede, voor zijn stimulerende speech die hij heeft gehouden, gezamenlijk met wat wij gisteren van Hans Dijkstal hebben gehoord, wij kunnen een liberale toekomst tegemoet zien, tot vanmiddag.

Waar is hij, als het buitenland niet door gaat, oh, Zsolt? Ok. Zsolt gaat het vertellen, ok, Zsolt gaat het vertellen, de voorzitter van de groep.

De heer Zsolt Szabo; dank u wel voorzitter, ja één puntje en daar moet ik even over nadenken volgens mij was dat het belangrijkste punt. Zeg maar het onderwerp betreffende het structureren van Europa in de toekomst, de uitbreiding, als ook de commentaren van Schreuder en andere heren daarop en ik denk bij een korte samenvatting, die onze minister van Buitenlandse Zaken heeft gegeven aan het eind van de vergadering heel, duidelijk naar voren kwam dat de VVD wel degelijk, want dat was de kritiek, dat de VVD wel degelijk pro actief nadenkt over de toekomst van Europa. Er is een nota uitgekomen, Staat van de Unie, en daarin hebben we in feite ook een aantal punten aangegeven, waar Schreuder ook op terug is gekomen of op in is gegaan in feite, met andere woorden VVD is pro actief, we hebben een duidelijke boodschap en ja, misschien moeten we dat nog wat duidelijker overbrengen want we hebben een visie en die ligt op tafel.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel. Mag ik vragen uit de zaal om op dit punt toevoegingen te doen. Ik kan heel slecht in de zaal kijken omdat er allerlei lichten deze kant op schijnen dus ik wil heel graag dat u even zegt wie u bent en waar u vandaan komt.

Mijn naam is Weisenbeek en lid van de afdeling 's Gravenhage, gewoon lid. Onze motie, daar hebben we in de werkgroep Bot van begrepen, dat die wordt overgenomen door het Hoofdbestuur en zelfs in die mate wordt overgenomen dat we de daar in gestelde waar in het Hoofdbestuur zegt dat ze de voorwaarde die we hebben gesteld voor de organisatie van zo'n bijeenkomst dat ze die zullen overwegen maar dat slechts de overweging gaat over de wijze waarop die wordt uitgevoerd maar niet dat ze aan die voorwaarde zullen voldoen, ten eerste.

Ten tweede, in de eerste zin van het advies van het Hoofdbestuur staat ondersteunt de gedachte om zo mogelijk nog dit najaar, dat het zo mogelijk uitsluitend op het tijdstip slaat en niet of er een discussie over georganiseerd wordt.

De heer Bas Eenhoorn; dat laatste kan ik onmiddellijk bevestigen. In het najaar zullen wij een discussiebijeenkomst, een themabijeenkomst, daarover houden.

De heer Weisenbeek; waarvoor dank.

De heer Bas Eenhoorn; mag ik vragen aan Jan Kees als fractievoorzitter van onze liberale groep in het Europees Parlement om een eerste reactie te geven?

De heer Jan Kees Wiebenga; ja, en misschien mag ik beginnen, dank je wel voorzitter, met dat voorstel van Den Haag want wij van de Europese fractie beschouwen dat als een heel belangrijk markeringspunt. Niet alleen het feit dat het hier besproken wordt op de Algemene Vergadering maar ook het feit dat we in het najaar over Europa gaan discussiëren want, en dat weten jullie ook eigenlijk wel, onze fractie die voelt zich ook soms wel eens een beetje als buitendienst en wij hebben grote behoefte, ook van onze kant, om door de partij gevoed te worden en, zal ik er overigens bij zeggen en niet ten overvloede natuurlijk, wij vinden het fijn om onze gedachte en onze visie met u te delen zodat we voor de komende jaren in dat debat, wat in Europa nu aan de gang is, namelijk dat wat wij dan het finaliteitsdebat noemen, het debat waar Verhofstad het ook over gehad heeft, waarvan voor 2004 de Europese Unie beslissingen moet gaan nemen over hoe dat in de komende periode, de lange termijn, hoe Europa eruit gaat zien, dat niet alleen wij daar intern over praten maar dat we er ook tot een visie komen zodat we die als VVD ook in het Europees Parlement kunnen uitdragen.

Nog één zin daarbij, ik denk zelfs dat ik wat optimistisch kan zijn als we niet alleen spreken over een themadag die de partij gaat organiseren, er is ook een bijeenkomst van de bestuurdersvereniging in Lunteren die zal gaan over Europa en decentralisatie, dat is een deelthema wat ook van belang is denk ik vanuit liberaal oogpunt, en de Europese fractie zelf is van plan ook ergens in het najaar een open dag te organiseren over ook een thematisch gedeelte, een deelonderwerp, en dat is de invoering van de Euro die per 1 januari dan ook weer tot allerlei nieuwigheden aanleiding zal geven en daar willen we ook over praten en dat zullen we zelf organiseren.

Misschien mag ik afronden met te zeggen dat ik begrepen heb uit de speech van Hans Dijkstal gisteren dat er een hele goede samenwerking is tussen de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie en ik zou u vanuit de Eurofractie graag willen zeggen dat er ook een hele goede samenwerking is tussen de Europese fractie van de VVD in Brussel en Strasburg en de twee fracties in Den Haag en dat stellen wij altijd zeer op prijs.

De heer Hans Dijkstal; ja, met dat laatste ben ik het niet helemaal eens. Onze samenwerking met de liberale fractie in het Europees Parlement is slecht maar dat komt omdat we natuurlijk geen directe democratie kennen waarin er een directe partijvorming en fractievorming in het Europees Parlement is.

Onze samenwerking met de Nederlandse leden in dat Europese Parlement, althans van VVD huize, is uitzonderlijk goed.

En om nu even heel eerlijk te zijn, dat is inderdaad een omissie mijnerzijds dat ik dat gisteravond niet in dat rijtje waar het op zijn plaats had gehoord heb gezegd.

Misschien mag ik nog een paar korte dingen zeggen over wat er overigens gezegd is. Ik vind, al enige tijd en overigens met Jan Kees samen, dat de VVD toe is aan een hernieuwd standpunt over Europa.

Er is inmiddels zoveel veranderd, er zijn andere parameters dus wij moeten weer tot een hernieuwd standpunt komen en daar zijn we dus hard mee bezig, er ligt inmiddels een stuk dat als zeer goede basis daarvoor kan dienen, en zoals gezegd dat gaat nu op weg naar een themadag en dat zal dan van die themadag uiteindelijk ook voor een belangrijk deel zijn weg in het verkiezingsprogramma moeten vinden.

Bovendien zeg ik u dat dat zelfde stuk voor ons natuurlijk op dit moment ook al bruikbaar is omdat wij elke dag opnieuw in de fractie ons werk moeten doen en zo moeten wij ons zo meteen voorbereiden op het standpunt van de VVD fractie ten aanzien van het kabinetsstandpunt bij het Belgisch voorzitterschap, we hebben vanmorgen Guy Verhofstad hier gehoord en België heeft nogal wat ambities en daar moeten wij zo meteen als VVD in de Kamer natuurlijk ook iets van vinden dus op allerlei manieren zijn we met dat onderwerp bezig.

Er is ook één punt waarvan ik zou willen zeggen laten we oppassen dat we daar niet in een misverstand eindigen. Er lijkt een behoefte te zijn, bij sommigen in Europa, om nu precies te beschrijven waar Europa over tien, of vijftien of twintig jaar hoe dat er uitziet. Ik heb u gisterenavond voorgehouden, u kunt het daar overigens mee oneens zijn, maar ik heb u in ieder geval gisterenavond voorgehouden dat wij niet de partij zijn van de blauwdrukken, wij zijn niet de partij die precies willen beschrijven hoe over tien jaar Europa er uit moet zien.

Wij zijn de partij van de ruimte, wij willen de dynamiek zijn kans geven, dat natuurlijk onder randvoorwaarden van recht en democratie en andere randvoorwaarden, maar dat is wel essentieel.

Ik zeg dat omdat er in sommige landen die behoefte is ook bijvoorbeeld in de verklaring van Laken te beschrijven hoe het er allemaal uit zal moeten zien maar er zijn heel veel landen in Europa die daar ook absoluut niets voor voelen en die een beetje op deze lijn zitten zoals ik u die zonet schetste.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Hans, en ook Jan Kees uiteraard voor jullie inbreng en ik hoop dat we ons een beetje revancheren op gisteravond, we zullen zo ongeveer om de vijf minuten iets over jou groep zeggen.

De heer Hans Dijkstal; nogmaals bedankt Jan Kees.

De heer Bas Eenhoorn; de groep bestuur, we gaan over naar... Nee, we maken geen, oh wilde u nou dan heel kort want we maken echt maar één rondje.

Mevrouw Cicile van Kei, afdeling Brussel; Heel kort, ik wilde de motie en het standpunt uitgedrukt door onze collega's in Den Haag van harte ondersteunen maar met name ook het besluit van het Hoofdbestuur om in het najaar daarover te gaan praten. Ik zou u willen vragen om tijdens die discussie in het najaar, tijdens die themadag dat stuk waaraan al een aantal malen is gerefereerd en wat blijkbaar het Hoofdbestuur nu heeft gepasseerd, om dat daarin mee te nemen, ik denk dat dat een enorm goed punt is op het punt van communicatie, hartelijk dank.

De heer Weisenbeek; voorzitter, dan ga ik naadloos over, na de interventie van de heer Dijkstal die inging inderdaad op de samenwerking tussen Europees Parlement en Tweede Kamerfractie. Hij heeft gisteren duidelijk aangegeven hoe hij over de standpunten van het CDA denkt in zake de euthanasiewetgeving, er ligt nog op tafel voorstel nummer vijf van de afdeling Den Haag, of van de kamercentrale zelfs, die motie is ingediend door ons aller bekende lid mevrouw Bruggeman die het zeer betreurd dat zij hier vandaag niet aanwezig kan zijn, maar wij zouden toch uw aandacht erop willen vestigen dat dus niet alleen de houding van het CDA nationaal, maar evenzeer Europees, evenzeer te Laken valt als de heer Dijkstal dat gisteren met het nationale CDA gedaan heeft dat we wel begrijpen dat zo'n discussie in de plenaire vergadering van het Europees Parlement moeizaam tot stand

te brengen is, dat we ook wel begrijpen wat het standpunt van onze Europese fractie daarover zeer wel aansluit bij die van de Tweede Kamerfractie. Maar er zou in deze Algemene Vergadering een standpunt worden ingenomen en dat heb ik nog niet gehoord.

De heer Bas Eenhoorn; mag ik een reactie vragen van één van jullie twee?

De heer Jan Kees Wiebenga; ja, voorzitter, want het brengt uw tijdschema misschien een beetje in de war maar aan de andere kant de partijdemocratie vraagt toch ook dat we reageren op de voorstellen zoals de heer Weisenbeek, beminde oud collega, terecht zegt.

Nou die euthanasie in Europa, wat is daar nou mee gebeurt? Als ik het goed aanvoel dan zegt de afdeling Den Haag ja, die Eurofractie van de VVD heeft dat punt niet voldoende voor het voetlicht gebracht en dat is een beetje, ja we zijn een beetje weggespeeld door de Christen Democratische fractie in het Europees Parlement die daar met volle kracht, ongenueanceerd, tegen het Nederlandse euthanasiebeleid inging.

Daar wou ik het volgende antwoord op geven. Ten eerste hebben wij intern gezegd dat met euthanasiewetgeving, of je dat nu Europees behandeld of nationaal, dat is geen stuntwerk, daar moet je geen laag bij de grondse stunts bij uithalen en wat wij gedaan hebben is in overleg met paars plus, dat is dus de delegatieleider van de PvdA, Max van de Berg, die van D'66 in dit geval is plus Groen Links en mijzelf, hebben gezegd wat wij gaan doen is wij gaan het niet in de media onderling ook allemaal opspelen, wat wij gaan doen is onze collega's in het Europees Parlement per schriftelijke brief uitleg geven over wat er in de Nederlandse euthanasiewet aan de hand is.

Vervolgens hebben wij ook iets bewerkstelligd, en dat durf ik met veel plezier hier aan u voor te leggen, we hebben gezegd, paars plus, dit moet niet behandeld worden in het Europees Parlement.

En dat kunnen misschien de voorstanders van deze wetgeving nou wel jammer vinden maar ik zeg u bij deze dat een meerderheid van het Europees Parlement niet geschroomd zou hebben om Nederland aan de schandpaal te nagelen en de Nederlandse euthanasiewetgeving te veroordelen.

Die meerderheid namelijk is de grootste fractie, dat is de Christen Democraten en conservatieven daar plus de Duitse socialisten en de Duitse Groenen die op dit punt duidelijk tot een meerderheid zouden kunnen komen.

En dan hebben wij gezegd, en dan rond ik daarmee af, er is nog een ander argument, voorzitter, om dat niet in dat Europees Parlement te willen behandelen behalve het feit dat Nederland daarmee veroordeelt zou worden. Waar gaat het hier nu eigenlijk om, dit is een zaak van Nederlands nationaal strafrecht of waar de grenzen van het Nederlandse strafrecht liggen.

Als er nou één ding is wat niet geharmoniseerd moet worden dan zijn dat de nationale strafwetgevingen, dat vinden wij ook als Europeanen dus het Europees Parlement heeft er eigenlijk niets mee te maken en die strategie is gelukt en ik denk dat wij als VVD'ers daar ook een redelijke bijdrage aan hebben geleverd en na afloop van het proces heb ik inderdaad uitleg mogen geven op het NOS journaal en ja, meer kan je niet doen volgens mij.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Jan Kees voor deze interventie, laten we zeggen een duidelijke beantwoording van het voorstel vijf van de kamercentrale in Den Haag.

Ik wou er even op wijzen voordat iemand het idee heeft dat ik de partijdemocratie tekort wilde doen, het gaat er natuurlijk om dat wij in de groepen die zonet zijn geweest deze onderwerpen aan de orde hebben gehad, daar is gediscussieerd, als er vanuit die groepen aanleiding is om dat alsnog plenair hier in te brengen dan doen we dat, is dat niet het geval dan hoeven we dat ook niet meer plenair nog eens een keer te behandelen want ja, dan heeft het geen zin gehad dat we van tevoren in groepen bij elkaar zitten dat hadden we net zo goed dat uur buiten kunnen zitten en dat is niet de bedoeling.

Nee, we doen dat echt op die manier en we gaan niet twee rondes houden één keer in commissies en dan nog eens een keer plenair behalve datgene wat in de groepen naar voren is gekomen dat pakken we op.

We gaan nu over naar de volgende groep, dan moet ik even kijken wat is handig? Bestuur, de heer Kier Brul, mag ik vragen of hij de inbreng wil geven?

De heer Kier Brul; in de cluster bestuur hebben we gesproken over de beleidsitems binnenlandse zaken, justitiële zaken, Arubaanse en Antilliaanse zaken. We hebben op twee onderwerpen heel nadrukkelijk met elkaar gediscussieerd, allereerst was dat het vraagstuk rondom de gemeentelijke herindeling.

Afgelopen jaar hebben er in heel Nederland natuurlijk diverse herindelingen plaatsgevonden maar in het verloop van de discussie spitste de discussie

zich nadrukkelijk toe op de herindelingvraagstukken rondom de gemeente Den Haag en Leiden hier in de omgeving.

Vanuit de zaal, vanuit de afdelingen. Ondercentrales en kamercentrales is richting de politiek de oproep gedaan dat er behoefte is, rondom die discussies, aan afstemming, coördinatie en daar waar een discussie gaat starten ook te komen tot spoedige besluitvorming.

Vanuit de politiek, Eerste Kamer en Tweede Kamer is ook gereageerd, in de zin van welke lijn gevolgd wordt namelijk het leveren van maatwerk uitgaande van gemeentelijke autonomie en herindeling, als er besloten wordt tot herindeling, moet het voor de burgers geen of positieve ervaringen opleveren in ieder geval geen negatieve.

Vervolgens hebben we uitdrukkelijk gediscussieerd over de motie Slochteren waarop de kamercentrales Waalre en Amsterdam amendementen hebben ingediend. De motie Slochteren betrof het voorstel om tot overgaan van legalisering van een softdrugsbeleid en het harddrugsbeleid, of het harddrugsgebruik te criminaliseren.

Vervolgens ontstond er een discussie die vooral ging over het allereerste voorstel namelijk het legaliseren van het softdrugsbeleid.

De geluiden uit de zaal vanuit de afdelingen, ondercentrales en kamercentrales, waren overeenkomstig de ingediende motie en de daarop betrekking hebbende amendementen, er waren mensen die voorstander waren om over te gaan tot legalisering van het softdrugsbeleid, er waren reacties die zeiden vooral doorgaan op de ingeslagen weg en er waren ook reacties die zeiden nee, we moeten ook het softdrugsbeleid overboord gaan gooien en dat criminaliseren.

Daarop is gereageerd, zowel vanuit de Tweede Kamerfractie als vanuit de fractie van het Europees Parlement waarbij werd opgeroepen vooral door te gaan op de ingeslagen weg, behoedzaam daarmee door te gaan niet verder voor met name de buitenlandse troepen uit te gaan lopen en de verworvenheden die we zo langzamerhand hebben gekregen ten aanzien van het softdrugsbeleid te behouden en trachten naar het buitenland uitgebreid te krijgen omdat daar tekenen voor zijn die daarop duiden en daarop is door iedereen die bij deze clusterbespreking aanwezig was instemmend gereageerd.

Vervolgens doen we ook een oproep om na de commissies verkiezingsprogramma om over dit vraagstuk te buigen en met goede

tekstvoorstellen die op basis van deze reactie te komen voor het volgend verkiezingsprogramma.

De heer Bas Eenhoorn; buitengewoon helder, hartelijk dank voor deze concluderende rapportage uit deze cluster. Is er iemand uit de zaal die daar nog iets wil aan toevoegen? Ik zie twee mensen die het woord vragen, aan u het woord.

De heer van der Steur, bestuurslid van de VVD afdeling Warmond; ja, voorzitter, we hebben ook een brief aan u aan het Hoofdbestuur geschreven met betrekking tot de problematiek met de gemeentelijke herindeling. We hebben daar buitengewoon plezierig over gesproken en ook inmiddels met de Tweede Kamerleden die dat in hun portefeuille hebben ook buitengewoon plezierig over gesproken. Het is in de Leidse regio een heet hangijzer wat er gaat gebeuren, de commissaris van de Koningin, waarvan je zou mogen verwachten dat die een liberale visie zou hebben op dat soort aspecten, lijkt daar wat minder begrip voor te hebben dan dat je van een liberaal politicus zou mogen verwachten.

Dat betreurt ons overigens zeer want het kost ons gewoon leden, dat kost ons stemmen en dat kost ons uiteindelijk ook onze posities in een aantal gemeenteraden in die regio als het allemaal zo doorgaat.

Één ding is zeker dat de mensen, ik denk dat dat ook heel landelijk zo zou moeten zijn, dat de mensen in gemeentes rondom grote steden die moeite hebben om hun eigen broek op te houden geen zin hebben om daar als oplossing te fungeren door middel van de onroerende zaakbelasting en het bebouwen van dat kleine beetje groen wat we in Nederland nog hebben.

Ik verzoek dan ook om aan het bestuur, en aan iedereen die zich daarbij betrokken voelt, om goed te luisteren naar wat de achterban wil. Vooral in kleine gemeentes geldt nog steeds dat je kunt spreken over een korte afstand tussen bestuurders en de inwoners, en dat is een groot goed, wat wij graag gehandhaafd zouden willen zien, dank u wel.

De heer Hinssen, Waarle; wij hebben over het drugsbeleid hebben wij een motie ingediend. Wij in Waarle waren het absoluut niet eens met het standpunt van Slochteren, dus het legaliseren en nog verder voor de troepen uitlopen dan het geval is. Ik ben blij te horen dat men zegt dan maar liever doorgaan met gedogen maar ook dat gedogen, je hoort iedere keer weer verhalen dat wij beter begrepen worden maar laatst zag ik op de televisie ook weer een uitzending van Duitsland, in Hamburg was het geloof ik, en daar

hadden ze dus goed geluisterd naar de Nederlanders en gezegd van nou dat is het eigenlijk waar je naartoe, moet maar dat is in Duitsland geweldig tegengevallen en men is van plan daar, heb ik begrepen, om toch weer terug te gaan naar de oorspronkelijke positie en niet legaliseren of gedogen of wat het dan ook mogen zijn.

Op dit moment is er in Venlo dus een actie gaande onder research van, Mccdope noemen ze dat dan, een soort van supermarkt langs de weg te installeren, er zijn razende reacties van de Duitsers op gekomen dus ik vraag me af waar zijn we nou mee bezig?

Ik geloof dat we toch een beetje uit moeten kijken met ons beleid en ik geloof dat we veel meer dus proberen de handen ineen moeten slaan en het eens te worden met de omliggende landen voordat we actie ondernemen.

De heer Hans Dijkstal; even kort over het interessante en altijd gevoelige punt van de gemeentelijk herindelingen, er zijn in principe natuurlijk altijd twee trajecten, er is een span, een beleid wat erop gericht is om te kleine gemeenten die niet in staat zijn in voldoende mate het werk naar behoren te doen om daar tot samenvoegingen te komen en er is een hele nieuwe ontwikkeling waarin je ziet dat vrijwillig gemeenten elkaar aan het opzoeken zijn en tot een schaalvergroting willen komen.

Het ligt voor de hand dat dat laatste natuurlijk het mooiste is als dat gebeurt zal ik maar zeggen maar, we moeten ons wel even realiseren dat dat niet betekent dat de VVD in die gemeenten het daarmee eens is, dat verschilt natuurlijk per plaats of per gemeenteraad en zo hoort dat ook in een lokale democratie, daar kan men er op allerlei manieren over denken.

Het is ook volstrekt duidelijk dat gemeentelijke herindeling altijd gepaard gaan met een behoorlijke dosis emoties, daar is ook niks mis mee, daar moet goed naar geluisterd worden, ik kan overigens ter geruststelling zeggen dat van veel emoties die we zo in de jaren '80 en '90 tegen zijn gekomen ook weer heel snel dat weer rustig wegebt en men uiteindelijk ook weer tevreden kan zijn in sommige situaties.

Nou heeft Brul gezegd, en daar ben ik het wel zeer mee eens, dat het in ieder geval, nou praat ik even over onszelf, dat wij moeten zorgen vroegtijdig voor afstemming en coördinatie, ik denk dat dat echt heel belangrijk is dus zodra het in een bepaald gebied langzaam relevant begint te worden dan is het van groot belang dat men elkaar onderling opzoekt en dat men z'n relaties met de provincie en met de kamerfractie ook zo snel mogelijk gebruikt.

Dat is overigens geen garantie op succes, laten we dat eerlijk onder ogen zien, juist in Haaglanden hebben we gezien hoe moeilijk het is, heel veel inspanningen van Bas, heel veel inspanningen van de kamercentralevoorzitters, hoe moeilijk het is om alle partijen op één lijn te krijgen, dar moet je overigens weer niet verbaasd over zijn omdat ieder zijn eigen verantwoordelijkheid heeft in zijn eigen gemeente en er is één punt in ieder geval waar ik u weinig garantie over kan geven, terwijl ik het wel zeer eens ben met de kritiek, is namelijk snelle besluitvorming nou als er één onderwerp is in bestuurlijk Nederland is waar we niet snel over kunnen besluiten dan is dat de bestuurlijke hervorming van Nederland.

Ik vind overigens wel dat dat tempo veel hoger zal moeten maar dat blijkt elke keer weer te stuiten, ook op verschil van mening in de Tweede Kamer dan weer in de Eerste Kamer, dus dat blijft toch een hardnekkig project.

Dan over de drugs, ik zou daar heel kort dit over willen zeggen, ook voor een goed begrip. De allereerste keuze die je hebt bij drugsbeleid in een land is of je het ideologisch benadert of praktisch bestuurlijk. Er zijn een aantal landen in de wereld die met grote ideologie hebben geprobeerd 'a war on drugs' te voeren, dat is allemaal in een enorme mislukking geëindigd.

Dus alstublieft juist bij dit onderwerp niet te veel ideologie maar vooral vanuit de praktische bestuurlijke kant het vraagstuk benaderen.

Er is in Nederland, ik denk halverwege de jaren '80, nadrukkelijk gekozen voor, in tweeërlei opzichten, een tweesporenbeleid.

Het ene opzicht was is dat wij naast een strafrechtelijke justitieel beleid ook altijd een volksgezondheidsbeleid hebben geprobeerd te voeren en het tweede kenmerk van het Nederlands drugsbeleid is dat wij hebben geprobeerd het soft- en harddrugscircuit te scheiden, zoveel mogelijk.

Dat laatste is in zoverre redelijk gelukt dat als het gaat om het aantal doden ten gevolge van harddrugs wij in Nederland relatief beter scoren dan een hoop landen om ons heen. Men begint ook in een hoop landen om ons heen dat niet helemaal intellectueel te begrijpen gedoogbeleid toch langzamerhand ook over te nemen want dat is de manier om met name jonge mensen weg te houden van die hardere circuits.

Nou weet ik wel dat met de nieuwe xtc ontwikkeling, en alles wat daarmee annex is, is er als het ware een nieuwe dimensie bijgekomen die het wel compliceert maar ik geloof niet dat het verstandig zou zijn als wij in Nederland het beleid wat wij tot nu toe voeren los zouden laten tenzij, en dat is ook

terecht gezegd, dat wij in internationaal verband tot andere goed controleerbare arrangementen zouden kunnen komen.

Er is één punt waar ik wel grote zorgen over heb, waar we meer aan moeten doen en dat is niet genoemd door noch Waalre noch Slochteren, dat is Nederland als doorvoerland.

Wij willen de Gateway to Europe zijn, dat zijn we voor allerlei goede producten maar helaas zijn we dat ook voor slechte producten en er is teveel van dit spul wat naar ons toekomt en via ons naar nadere landen gaat en wij hebben natuurlijk wel een verplichting tegenover die andere landen, de opsporing, de controle en alles wat daarmee annex is op dat punt zo scherp mogelijk te doen, dank u wel.

De heer Bas Eenhoorn; ik zou de Algemene vergadering willen vragen om akkoord te gaan met de toezegging van het Hoofdbestuur om de inbreng, die vanuit de cluster is geweest en vanuit de drie afdelingen op dit onderwerp en datgene wat vanuit Warmond is gezegd, mee te nemen en door te sluisen naar de commissie Korteweg, waar een discussie zal zijn over het verkiezingsprogramma, en dat op een evenwichtige wijze straks aan de Algemene Vergadering voor te leggen.

Ik kijk nog even naar rechts, ik zie daar nog een laatste inbreng.

De heer Donner, Rotterdam; voorzitter, is het gepermitteerd om hier iets naar voren te brengen, iets wat hoort bij deze cluster maar wat eigenlijk dus niet is aangeroerd in de vergadering.

De heer Bas Eenhoorn; kunt u dat in twee zinnen doen want anders dan gaan we de hele discussie weer opnieuw houden.

De heer Donner; nou het gaat bij mij, langzamerhand wordt ik zo een beetje ouder omdat ik steeds op het zelfde aambeeld hamer, maar ik hoor dat de Antillianen nog steeds zich verzetten tegen de regelingen die door Nederland zijn voorgesteld om enige orde te brengen in die kwestie van de influx van deze mensen hier te lande.

Ik heb dus begrepen dat deze mensen zich steeds beroepen op het statuut, is er eigenlijk geen mogelijkheid om dus eigenlijk het hele statuut op de helling te zetten?

De heer Bas Eenhoorn; u breekt wel ineens een heleboel open, ik zou willen voorstellen dat wij aan de commissie, aan de partijcommissie vragen, om met u in contact te treden en dat onderwerp bij de kop te nemen tenzij Hans daar nog iets over wil zeggen?

De heer Hans Dijkstal; even heel kort. Het probleem van de statuut is dat we de andere nodig hebben om het op te zeggen dus je kan het niet eenzijdig opzeggen, dat gaat niet dus langs die weg komen we er niet uit. Er zijn twee andere wegen die we moeten exploreren, waar ook Gijs de Vries mee bezig is. De eerste, dat is verreweg de allerbelangrijkste, zorgen dat op de Antillen er meer perspectief is voor die mensen die daar wonen en daarom is dat hele IMF akkoord en de sanering van de financiën daar en economische prikkelingen geven, dat is het allerbelangrijkste en we zitten in een hele spannende fase of de regering daar, die naar zijn aard altijd een beetje labiel is door al die partijtjes die daar zijn, of die in staat is nu werkelijk door te zetten op dat IMF akkoord, dat is het allerbelangrijkste.

Daarnaast zullen we moeten kijken, met name als het gaat over Antilliaanse jongeren, in hoeverre bestaande wet- en regelgeving ons in staat stelt om met name de kansarme niet naar Nederland te laten komen en hier nog kansarmer te zijn als dat ze daar al zijn, dus op welke manier kun je kansarme Antilliaanse jongeren op de Antillen zelf met allerlei programma's perspectief bieden.

Er zijn toch misschien wat meer mogelijkheden dan sommigen denken, niet direct in de termen van visumachtige dingen, dat zijn moeizame trajecten, maar misschien kan het wel in termen van, bijvoorbeeld met minderjarigen is dat we veel nadrukkelijker de voogdijsystemen gebruiken en dat soort dingen meer en daar zijn we volop mee bezig.

Dus dat zijn al die onderwerpen, we praten er veel over in de fractie en in de Kamer dus als u nog nuttige nieuwe ideeën heeft dan houden we ons aanbevolen.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Hans, dan gaan we naar de cluster welzijn, mag ik vragen aan Onno Hoes om daarover te rapporteren?

De heer Onno Hoes; ja, voorzitter, op de eerste plaats een opmerking van organisatorische aard onderwijs, welzijn en gezondheidszorg in een cluster dat redden wij de volgende keer niet meer dus dat doen die mensen ook niet meer dus de volgende keer moeten er keuzes gemaakt worden en die keus is

wat ons betreft gewoon meer groepen en daar moet dan maar tijd voor ingeruimd worden.

Dan voorzitter, als het over onderwijs gaat dan was het centrale thema, meten is weten. Dat is een term die we natuurlijk vaker gebruiken bij een aantal onderwerpen met name hier ging het over de financiering van het onderwijs. Enerzijds als je diploma's wil gaan vergelijken tussen Nederlandse onderwijs instituten en in het buitenland en in Europa, daar werd met name uit de Europese fractie op gereageerd, dan moet je bepaalde meetinstrumenten hebben om te kijken op welke wijze kunnen wij het ene diploma vervangen door het andere, dus dat is één aspect van het verhaal.

Aan de ander kant is het aspect dat in de verschillende onderwijsinstituten goed gemeten moet worden van hoe functioneren ze nou en hoe functioneren de leerlingen maar ook de leerlingen zelf, kijken hoe zitten ze in elkaar, en op basis daarvan moet je de financiering aanpassen, dus veel meer maatwerk dan nu het geval is.

Clemens Cornielje is zelfs zover gegaan, ik hoop dat ik dat hier mag zeggen Clemens, dat als het echt nodig is dan is de VVD fractie ook bereid om meer geld te besteden aan onderwijs- en achterstandenbeleid want als blijkt dat aan inderdaad die basis bij het onderwijs je in feite de verkeerde ingangspoort naar de samenleving hebt dan moet je daar als VVD keihard aan meewerken, dan is ook echt te verantwoorden om op dat punt meer geld te besteden.

Dat geldt ook voor de taalachterstandenbeleid want daar is nog heel veel te doen, enerzijds de situatie bij de mensen thuis, daar kan je als overheid niet zo gek veel aan doen en anderzijds natuurlijk ook in het onderwijs het moment dat kinderen op het onderwijs binnenkomen op een bepaalde leeftijd en er is dan een achterstand dan lopen ze die achterstand heel moeilijk in in de loop van het proces dus je moet zorgen dat je op dat moment extra middelen hebt om het op te lossen.

Dat is wat betreft onderwijs het belangrijkste wat er besproken is.

Dan op het gebied van de gezondheidszorg, waren er twee punten die met name onder de aandacht kwamen. Ten eerste was dat de keuzevrijheid, als we het hebben over de ziektekostenverzekeringen, is het mogelijk in de toekomst om meer keuzes te hebben als ik naar de één of naar de nadere maatschappij wil gaan dan moet het nodig zijn dat er concurrentie is tussen de verschillende ziektekostenverzekeringen, moeten we dus minder onderlinge afspraken maken en moet er meer mogelijkheid zijn om te

concurreren, moet er meer flexibiliteit komen als het ware tussen de verschillende maatschappijen en de consument.

Het betekent overigens wel dat je als overheid heel goed de vinger aan de pols moet houden of die verzekeringsmaatschappijen ook wel doen wat nodig is en of ze dat op een efficiënte manier doen want het schijnt zo te zijn dat er nogal wat gebeurt tegen relatief veel te hoge kosten, en dat wordt overigens een hele interessante en moeilijke discussie, denk ik, die je met elkaar opgaat van zijn bepaalde zaken nog op een reële manier te financieren met elkaar of zou je van bepaalde zaken moeten zeggen ja mensen dat is gewoon te duur dat hebben we er niet voor over? Nou dat is geen makkelijke discussie en daar zijn we ook maar niet aan begonnen.

Het laatste punt, voorzitter, was een medisch ethische discussie die heel interessant was waar Heleen Dupuy en Erica Terpstra wat stenen voor hebben aangereikt en dat ging over het embryonaal weefsel.

Dat is een discussie die nu nog niet zo actueel is, laat ik zeggen, in de publieke opinie maar die het wel gaat worden de komende jaren, als ik het goed begrepen heb, en in met name de discussie op moment dat een embryo ingevroren is en de vader van de embryo overleden is, wat is dan de positie van het weefsel.

Heeft de moeder dan als het ware het recht om alsnog het kind zich te laten ontwikkelen en het kind op te gaan voeden of zou je moeten redeneren het kind zelf zou een betere uitgangspositie in de samenleving hebben ware de vader er nog geweest en dus zou je moeten redeneren er is geen recht meer als het ware voor de moeder om dat kind zich te laten ontwikkelen.

Daar zijn nogal zware discussies met elkaar over te voeren en daar zit dan ook het aspect bij mocht je het kind niet laten ontwikkelen wat doe je dan met die ingevroren embryo? Gooi je dat weg, zeg ik maar even heel oneerbiedig of is dat beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek?

Dat laatste was een voorstel van de ondercentrale Duin en Bollenstreek, die had voor een groot deel te maken met kiezen voor keuze en daarvan werd door het cluster dat als een ondersteuning beschouwd van kiezen voor keuze en het Hoofdbestuur, heb ik begrepen, gemeend dat in grote lijnen te moten volgen, dank u.

De heer Bas Eenhoorn; dank u wel meneer Hoes en wat dat laatste betreft dat onderstreep ik nog maar eens, ik heb daar nog even over gesproken met de heer Vijzelaar, voorzitter van deze afdeling Noordwijkerhout waar we hier

te gast zijn en actief in de Duin en Bollenstreek, hij wilde daar toch nog iets van zeggen, heeft hij gevraagd, zonder de hele discussie over te doen. Het is duidelijk in uw cluster, die u helaas door een misverstand gemist hebt, is het dus aan de orde geweest maar u wilt er nog iets van zeggen.

De heer Vijzelaar; heel graag voorzitter. Als u straks naar huis gaat kijkt u dan nog eens naar buiten dan ziet u dat dit een prachtige streek is. Het is niet alleen een mooie streek maar het is ook een steeds liberalere streek, een streek waar zelfs de agrariërs niet worden gesubsidieerd en dat is de reden waarom wij ons zo ergeren aan het huidige stelsel van de gezondheidszorg, meneer de voorzitter.

De bedoeling van de motie is wat ons betreft tweërlei, aan de ene kant graag, en ik begrijp dat u die toezegging doet, geef het mee aan de commissies verkiezingsprogramma, en twee ik zou Hans Dijkstal willen uitdagen om te zeggen maak daar nou het komend jaar in aanloop naar de verkiezingen een politiek speerpunt van want, het kan toch niet zo zijn, zeg ik dan maar, dat we 55 jaar na de oorlog nog steeds met een Stalinisch stelsel te maken hebben wat wachtlijsten oproept, waar zelfs als je geld hebt je niet bediend wordt en waarbij het ook niet zo mag zijn dat de Melkerts in deze wereld de suggestie wekken dat als we er maar wat miljarden inpompen dat het probleem dan maar wordt opgelost, dat is namelijk niet zo. Het stelsel moet rigoureuus worden gewijzigd, er moet meer ruimte komen voor marktwerking en de overheid, en het collectivisme wat erin zit moet zoveel als mogelijk is worden teruggesnoeid meneer de voorzitter en ik dank u zeer voor de spreekruimte.

De heer Bas Eenhoorn; dank u wel meneer Vijzelaar. Zijn er nog andere toevoegingen? Niet het geval? Dan een reactie vanachter de tafel, Hans Dijkstal.

De heer Hans Dijkstal; ja, eerst even wat het onderwijs betreft, meten is weten, ja zo is het. Het is natuurlijk al een traditie in de VVD als het over onderwijs ging dat wij graag dat hele pedagogische didactische systeem wat zo'n onderwijs is uitgedrukt willen zien in eindtermen, in startkwalificaties, in meetbare resultaten, in diploma's, in vergelijkbare diploma's nou alles wat daarmee annex is, dus ik vind wat daarover gezegd is passeer in een lijn die wij trachten te volgen.

En dat daarbij ook, gelukkig meer dan vroeger, de effectiviteit van dat onderwijs aan de orde is dat is uitgesproken winst van de inspanningen van VVD woordvoerders over een lange reeks van jaren.

Dan heb ik het over de resultaten die de school boekt en ik heb het over de resultaten die individuele leerlingen boeken. Het is overigens interessant om te zien dat de vraag over de effectiviteit van de inzet van mankracht en middelen in allerlei sectoren van de overheid natuurlijk opgeld doet, het is bij de politie ook de actuele discussie, de effectiviteit van de inzet en ook in andere sectoren maar zeker in het onderwijs en voor zover ik het weet, ik zit even naar Clemens te kijken, voor zover ik het weet is Loek Hermans nu juist op dit punt ook zeer nadrukkelijk bezig.

In dat kader is het meer dan interessant dat hele onderwerp van de onderwijsachterstand. Onno Hoes die zei net dat zij vinden dat er wat meer geld naartoe zou moeten, als dat nodig is vind ik dat ook.

Ik vind gewoon, met Haya van Someren nog steeds in mijn gedachten de toespraak met haar indertijd in Breda, vind ik nog steeds dat onderwijs prioriteit is voor liberalen en dat als het gaat om mensen met een achterstand, met geringere mogelijkheden om daar volop van te profiteren, dat we juist die mensen en die kinderen moeten helpen.

En dat is ook de reden, ik zit even naar Clemens te kijken, Clemens en ik zijn al vanaf, denk ik, vanaf '83 of '84 in de Kamer bezig zijn geweest om dat onderwijsachterstandsbeleid veel effectiever te krijgen, laat ik u één voorbeeld geven.

De toedeling van gelden is gebaseerd geweest op de staat waarin de ouders zich bevinden, komen ze uit een ander land of zijn ze langdurig werkeloos dan was dat een titel om geld aan een school te geven. Wij hebben er altijd voor gepleit om bij kinderen te meten wat de onderwijsachterstand is en dan daar het geld op te verschaffen, dat geef je namelijk dan ook meer garanties dat het onderwijzend personeel iets aan die gemeten, meten is weten, achterstand wat doet en het heeft veel te lang geduurd voordat besef is doorgedrongen, nou hebben we de rapporten van de rekenkamer nodig gehad ik geloof een maand of vijf zes geleden die boven water brengen, dat het achterstandsbeleid wat we tot nu toe hebben gevoerd te weinig effectief is.

Het is dus het trieste, wij krijgen altijd wel gelijk maar er gaat altijd wel een generatie jongeren dan even op de verkeerde manier door de molen.

Maar het punt is dus wat mij betreft zeer terecht gemaakt vanuit de discussie die zonet is gevoerd.

Wat de zorg betreft, ja ik heb gisteravond toch Edith, Anke en Paula zeer geprezen maar ze hebben volgens mij een fout gemaakt.

De nota was een jaar te vroeg want u bent het allemaal geloof ik weer vergeten. Er is door de VVD een fantastische nota uitgebracht, kiezen voor keuze, en die ging precies over die punten die zowel door Hoes als door Vijzelaar zijn genoemd, meer zelfbeschikking van de consumenten, de patiënten, die moet kunnen kiezen. Meer concurrentie tussen de aanbieders van zorg, meer concurrentie tussen de verzekeraars, meer eigen risico, meer eigen bijdrage en daar komt nog een heel politiek punt bij, nominalisering van de premies.

En nu we toch onder elkaar zijn, het heeft mij tot grote vreugde gebracht dat het SER advies vrijwel, nou overgeschreven is wat onaardig, maar grote gelijkennis vertoond met de nota Kiezen voor Keuze.

Dus wat dat betreft u bent op uw weken bediend, het materiaal ligt compleet klaar en wat mij betreft gaat die nota bijna, als dat kan althans, zo het verkiezingsprogramma in.

Nou even naar de politieke kant van de zaak want Vijzelaar zegt, wat ik wel snap, wij zouden in de komende tijd meer op dat aambeeld moeten hameren maar ik zit daar met een dilemma, aan de ene kant heeft hij gelijk ook met die toedeling van die extra miljarden nu, dat moeten we toch maar niet in een zo'n onduidelijke grote put storten want we willen toch weten waar dat geld blijft in dat diffuse systeem, daar moeten we op letten.

Gelijktijdig heb ik het gevoel dat nooit eerder, zo in de laatste twintig jaar, de tijd zo rijp is om een doorbraak te forceren ten aanzien van dat zorgstelsel, het lijkt erg op de sociale zekerheidsdoorbraak die we hebben gehad zo eind jaren '80 begin jaren '90, de doorbraak op het belastingstelsel wat ook een gigantische operatie geweest is, en wat interessant is op dit moment is dat de VVD zijn nek heeft uitgestoken met een eerste klas nota, het CDA heeft zijn nek uitgestoken, de SER heeft een gedurfd advies op tafel gelegd, de enige die nog wat achterblijft is de Partij van de Arbeid, ik zeg dit overigens wel met respect want die nominalisering van die premies ligt bij hen bijzonder moeilijk, ze willen garanties hebben dat die nominalisering niet leidt tot inkomensachteruitgang voor relevante groepen wat ik een terechte eis vind van de kant van de Partij van de Arbeid.

En al dat materiaal begint klaar te liggen, het kabinet overweegt of ze nog in deze periode iets van een stap kan zetten of niet, en als het kabinet geen stap kan zetten dan vind ik dat onze inzet moet zijn, bij een nieuw

regeerakkoord aannemende dat wij tot samenwerking met anderen kunnen komen, dat er dan een doorbraak wordt geforceerd op dat zorgstelsel precies in de richting zoals Vijzelaar en Hoes die hebben aangegeven.

Dan tenslotte dat andere vraagstuk, ja, dat is dus ook in de fractie niet gemakkelijk, die medisch ethische problemen zoals in dit geval met het embryonaal weefsel, wij zijn voornemens in de fractie daar veel dieper in te duiken, we zijn daar ook in ondersteund met die themadag biotechnologie want die ging ook voor een deel natuurlijk over dit soort medisch ethische vragen. We hebben gelukkig Erica in de fractie en Thijs Udo die op dat onderwerp ook actief is om te proberen telkens goed beredeneerd tot een standpunt te komen maar het zijn voor ons ook zeer lastige onderwerpen, bestuurlijk lastig, inhoudelijk lastig, juridisch lastig en niet in de laatste plaats ethisch lastig dus wij gaan graag ook het gesprek met u, met die geledingen in de partij die ook daar nauw bij betrokken zijn gaan we gaarne aan.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Hans, dan even een dienstmededeling tussendoor, ik heb een aantal van u bezworen dat wij om precies half vier eindigen, u begrijpt ik heb dan voor de laatste twee clusters nog elk een minuut dus voor degene die ik het heb gezworen we zijn om half vier klaar die geef ik de ruimte om te zeggen dat zij weggaan. U kunt weglopen zonder dat wij daar kwaad over zijn, integendeel, wij begrijp[en dat volledig maar we gaan nu over naar het vierde cluster en het vierde cluster wordt gepresenteerd door Hans Plukkel, één minuut Hans.

De heer Hans Plukkel; gaat net goed. Het cluster leefbaarheid, we hebben gesproken over MKZ, over de MKZ crisis, daar kwam uit de zaal kritiek dat we als VVD eigenlijk toch meer emotie zouden moeten tonen, tegelijkertijd was men het er mee eens dat we geen populisme vertoond hebben zoals het CDA, en dat we ons wat rustig opgesteld hebben omdat tijdens dat de brand geblust wordt kun je nog niet over de toekomst praten.

Dat was kritiek, aan de andere kant is er door Jan Mulder en ook door d heer Oplaat is er gemeld dat er een resolutie in het Europees Parlement is aangenomen met een forse liberale inbreng, ook weer anders dan het CDA blijktbaar in de media heeft doen verschijnen.

Er zaten vier punten in, en die zijn voor de toekomst heel belangrijk, dat het eerste is het onderzoeken, het heronderzoeken van het besluit uit '91 om niet te vaccineren, het tweede punt is de controle van de buitengrenzen dat blijkt een buitengewoon belangrijk punt te zijn waar in Europa geen aandacht voor

is maar wel in Amerika en Canada en daar is ook al heel veel jaren geen mond- en klauwzeer meer voorgekomen. U weet er zijn iets van 80 virussen dus er zijn enorm veel kansen en deze uitbraak is mede ook veroorzaakt door een virus uit een ver land.

Het derde punt dat gaat om transportpolitiek in Europa, het verplaatsen van de dieren en dergelijke daar zou opnieuw naar gekeken moten worden, en tenslotte voor dierentuinen en soorten die met uitsterven bedreigt zijn daar zou een uitzondering voor mogelijk moeten zijn om te kunnen enten.

Wat misschien ook nog belangrijk is hierbij is was de algemene conclusie dat er aandacht moet zijn voor de plattelandsherstructurering, herstructurering voor de plattelandsontwikkeling omdat dit soort zaken maar ook andere onderdelen van de landbouwpolitiek zeer ingrijpend zijn.

Dan voorzitter het onderwerp bereikbaarheid, verkeer en vervoer, altijd zeer intensief beleden in de VVD. Er is nog eens even bezworen dat de VVD ingezet heeft op het vergroten van de capaciteit, zowel bij het openbaar vervoer als bij de weg, dat er ook aanzienlijk meer geld van 35 naar 80 miljard beschikbaar is gekomen tijdens dit kabinet.

Op het moment dat we de belasting weer afhalen van de auto, dus van het autobezit, dat we gaan variabiliseren, dan krijg je weer het risico dat in allerlei straten men probeert van drie auto's één auto te maken nou daar moet je dus een maatregel voor treffen, dat is een praktisch punt voor de leefbaarheid en een tweede punt was dat men zei eigenlijk is het huidig systeem van belasting betalen al heel variabel want de brandstofaccijnzen die betaal je uiteraard naar mate je rijdt en daarbij is onderstreept, en dat schijnt mevrouw Netelenbos ook gezegd te hebben, dat wat we met elkaar voor mobiliteit en accijnzen op dit moment opbrengen dat is in feit e het totale bedrag als we ook de externe effecten meerekenen dus met andere woorden als we naar een flexibel variabel systeem toegaan dan kan de totale opbrengst dus niet omhoog.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel, mooi in de tijd. Ik kijk even of er nog toevoegingen of vragen uit de zaal zijn, Jan Kees, graag.

De heer Jan kees Wiebenga; ja want we hebben inderdaad, zoals al gezegd werd door de rapporteur, in het Europees Parlement ons heel intensief bemoeid met deze crisis en ik zou willen bevestigen als aanvoerder van de

zes Europeanen dat Jan Mulder in de ELD fractie daarin een voorhoederol in heeft gespeeld en dat hij dat ook gedaan heeft, en ik vind het ook goed om dat te melden aan de partij dat hij dat gedaan heeft in nauw overleg met de Tweede Kamerfractie met de heer Oplaat met de boerenstand, en veel oor heeft gehad voor telefoontjes, emails en wat dan ook van de partij en dat zou ik graag als delegatieleider hebben willen zeggen maar ik wou er nog een opmerking aan vastplakken, het mag maar in één minuut geloof ik, dat is dat inderdaad ook vanuit onze VVD Eurofractie, en dat politieke statement wil ik hier gemaakt hebben, dat ik wil constateren dat het landbouwbeleid in het algemeen onder grote druk staat en dat ik denk, en daar zal ik het dan maar bij houden ik zal het nu niet beargumenteren, dat inderdaad een vernieuwing van het Europese landbouwbeleid onontkoombaar en ook noodzakelijk is en dat dat beleid gericht zou moeten zijn op de markt, op de consumenten, op dierenwelzijn, op de wereldhandel, op milieu en op landschap en dat statement zou ik hier willen hebben maken.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel. Dan gaan we naar het laatste cluster, oh sorry ga ik te snel, Hans jij wou er nog iets aan toevoegen? Nee, dan krijg jij vast nog het laatste woord bij het laatste cluster.

FES, Financiën, Economische zaken en Sociale zaken het woord is aan John van Baardwijk.

De heer John van Baardwijk; ja, last but not least, deze commissie heeft gesproken over het beleid wat er in deze cluster in de afgelopen jaren aan de orde is geweest in de partij en de conclusie was eigenlijk dat we daar wel achter stonden, er kwamen weinig kritische geluiden.

Een belangrijk punt wat weer besproken is, wat in deze partij zeer regelmatig besproken wordt, dat is de Zalmnorm, ook daar hebben wij het weer over gehad en we hebben duidelijk gezegd dat we toch heel graag willen dat de partij op deze voet doorgaat.

Het gat wat zo rond 2020 in de financiën gaat ontstaan als we dat niet is behoorlijk groot en we denken dat op deze manier dat redelijk kan worden opgelost, zeker als we dus inderdaad doorgaan met die 1,5 - 2% per jaar ten laste van die staatsschuld brengen maar daar is een ander ding bij nodig. Een ander ding wat we ook heel duidelijk aan de orde hebben gesteld is dat we moeten zorgen dat de arbeidsparticipatie omhoog gaat.

Arbeidsparticipatie, werk moet nodig zijn en werk moet lonen, dat was de kreet die in onze cluster naar voren kwam, en daar staan we van harte achter.

Met name, als we kijken naar de mensen die op dit moment, en dan praten we over de zogenaamde armoedeval, die er niet op vooruitgaan als ze een baan nemen als ze een uitkering hebben nu, daar moeten we wat aan doen met z'n allen.

Een ander punt wat heel belangrijk was wat aan de orde kwam was als we kijken naar het MKB waar veel nieuwe Nederlanders op dit moment bedrijven starten dan lopen die tegen allerlei problemen aan en ook daar vinden we dat we de specifieke problemen van die groepen moeten gaan oplossen om die groep te laten slagen want dat is vreselijk belangrijk voor de nieuwe Nederlanders die daarna volgen.

We hebben verder gesproken over de kennisinfrastructuur, heel belangrijk is dat onze partij ontzettend veel aandacht besteed aan het verbeteren van de kennisinfrastructuur, ICT, dat doen we al maar er moet nog veel meer aan gebeuren, we hebben even gesproken over de zorgen die er zijn op dit moment voor wat betreft de Telecomsector maar we waren van mening dat dat van voorbijgaande aard zou zijn.

Een ander punt wat nog heel belangrijk was was de WAO. Ook een punt wat in die arbeidsparticipatie aan de orde is, het rapport van de commissie Donner waarvan we nog niets hebben gezien maar waarvan we wel in de publiciteit al een heleboel over gehoord hebben, daarvan hebben wij gezegd wij zouden niet moeten gaan voor een stelselwijziging, we willen dat rapport positief kritisch beoordelen maar we willen uiteraard wel gaan voor een sterke verlaging van het aantal mensen in de WAO en dat helpt die participatie te verbeteren, dat was het.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel, ik kijk even in de zaal, daar zie ik de heer Schellekens als enige nog even een toevoeging.

De heer Schellekens; voorzitter, Bas, voordat je het laatste woord hebt denk ik dat het aan ons het voorlaatste woord te hebben en dat is in jou al die medewerkers te bedanken voor dit geweldige congres, reuze bedankt.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel, dan zou ik willen vragen aan de fractievoorzitters om hun laatste statement af te leggen vanaf deze tafel voordat ik officieel, zeg ik dan ook in de richting van de heer Schellekens, het congres zou willen afsluiten. Nicolien mag ik vragen of jij nog iets wilt zeggen?

Ja, voorzitter, mijn stilzwijgen hier achter de tafel staat in geen verhouding tot de activiteiten van de Eerste Kamerfractie gedurende het jaar. Zowel het contentieus behandelen van alle wetsontwerpen als ook de individuele inbreng van heel fractiegenoten in de beleidsinhoudelijke discussie binnen de partij zijn werkelijk gigantisch en dat wou ik hier toch nog wel even melden.

Verder wil ik dit congres toch complimenteren met het feit dat ze hebben gekozen voor het thema keuzevrijheid, de Eerste Kamer loopt soms een beetje voorop. Wij hebben dit thema al gebruikt voor onze Algemene Beschouwingen in oktober en we hebben daar ook een aantal onderwerpen die vanmiddag genoemd zijn heel nadrukkelijk behandeld zoals de, wat wij dus ook belangrijk vinden, dat je mogelijkheid geeft voor talenten om zich te ontwikkelen binnen het onderwijs als ook het volksgezondheid ook bijvoorbeeld het creëren van privé-klinieken waardoor je misschien ook zaken beter zou kunnen regelen.

Verder meld ik u nog dat in de Eerste Kamer blijft heel problematisch de verhouding 37, 38, 38 coalitiegenoten tegenover 37 anderen dus wij zijn op elke minuut van elke dinsdag zijn we zeer alert en we danken voor uw steun bij ons werk.

De heer Bas Eenhoorn; dank je wel Nicolien, voordat ik Hans het laatste woord geef zie ik iemand die daar heel erg hard zwaait en hij wou nog een zin zeggen, graag heel kort want ik begrijp dat ik u heb overgeslagen.

De heer Jurgen Schouten, ik kom uit Den Haag; ik heb gisteren in de Haagse Courant een artikel gelezen over een wet die aangenomen is in het Amerikaans huis van afgevaardigden, dit betreft het permanent strafhof dat gevestigd gaat worden in Den Haag inzake onder andere oorlogsmisdaden. Daar is besloten, een wet aangenomen, dat indien Amerikanen zouden worden aangehouden en voor het Hof zouden komen in Den Haag dat de president alle bevoegdheden krijgt om het leger in te zetten om soldaten, dan wel burgers van Amerikaanse nationaliteit te bevrijden uit Den Haag en ik zou graag willen weten wat dat, nou neem onze soevereiniteit en neem het feit dat wij bondgenoten zijn in de NAVO, wat is de reactie hierop eigenlijk van onze politieke leiders?

De heer Bas Eenhoorn; dank, nou Hans neemt dat in zijn slotwoord mee, dank je wel, Hans aan jouw het slotwoord.

De heer Hans Dijkstal; misschien mag ik beginnen te zeggen om dat, ja dat is onvermijdelijk hoor dat is absoluut geen kritiek, maar in de manier waarop we nou al deze onderwerpen behandelen, daar zit een hoog tempo in zou je kunnen zeggen dus of dat nou evenveel recht wordt gedaan aan elk onderwerp weet ik ook niet zeker maar wat ik wel zeker weet is dat de bereidheid, ik weet onder velen van u en ook aan de kant van de Eerste Kamerfractie, de Tweede Kamerfractie en het Europees Parlement om op allerlei onderwerpen door te praten die is aanwezig, we hebben de partijcommissies, we hebben anderszins onze contacten dus als u het gevoel heeft dat er onderwerpen zijn die niet voldoende nog uit de verf zijn gekomen, de deelnemers aan de clusters vanuit de fracties zullen het zeker in de fractie brengen maar anders moet u gewoon ons aan ons jasje trekken.

Ik wil over een paar punten nog even kort iets zeggen. Wat Jan Kees gezegd heeft over die herbezinning op het landbouwbeleid dat is dringend noodzakelijk, nationaal en vooral op Europees niveau, ik voeg daar nu niks aan toe dat moeten we zien te doen, ik wil wel iets zeggen over die MKZ problematiek.

Ik heb hem zelf beschouwd als toch één van de meest ernstige vraagstukken waar ik, in mijn politieke leven in Den Haag vanaf '82, tegenaan ben gelopen. De aard van de problemen, de omvang van de problemen, de uitstraling van die problemen, ik accepteer van niemand dat de fractie hier niet voldoende emotie voor heeft, u heeft geen idee hoe gepassioneerd wij over dit onderwerp bezig zijn geweest.

Waar u ook geen idee van heeft is dat voor het eerst in de geschiedenis van de Tweede Kamerfractie van de VVD wij op het allereerst begin gealtereerd door Oplaat en Janneke Sniijders, een werkgroep hebben ingesteld, dat hebben we nog nooit eerder gedaan, die elke dag om half tien onder leiding van Clemens Cornielje bij elkaar kwam, waarin alle disciplines, bestuurlijk, juridisch, financieel, landbouw, dierenwelzijn noem maar op, bij elkaar zit, nog nooit hebben we zo zorgvuldig een onderwerp behandeld dus ik hoop dat u dat wilt accepteren dat we dit uitermate serieus hebben gedaan.

De heer Plukkel heeft met zeer veel verstandige woorden gezegd over infrastructuur, openbaar vervoer en wegen, het belangrijkste wat hij zei, daar ben ik het zeer mee eens, daar zijn wij het als fractie zeer mee eens, hoe krijgen we de uitvoering sneller. Als we dan eenmaal eindelijk na al die politieke problemen hebben besloten wat te doen hoe krijgen we het sneller tot uitvoering, dat is een zeer terecht punt en ik heb daar gisteren in mijn speech ook iets over in algemene zin willen zeggen.

In de derde plaats in de richting van de heer Baardwijk, ik vind inderdaad, vinden wij als fractie, die arbeidsparticipatie toch één van de grote sociale vraagstukken die we hebben, zoveel mensen die niet actief aan het arbeidsproces meedoen terwijl ze dat wel zouden kunnen en zouden moeten, en daar speelt natuurlijk die WAO een bijzondere rol in.

Wij zijn natuurlijk zeer benieuwd waar uiteindelijk Donner mee komt, wat het kabinet daarvan vindt en wat het SER advies daarover zal zijn, ook bij dit onderwerp is het natuurlijk hoog tijd dat we tot een fundamentele wijziging van het stelsel komen maar iedereen die iets van de politiek afweet, weet dat de sleutel hier ligt bij de Partij van de Arbeid.

Het onderwerp zelf is natuurlijk met zijn geschiedenis ligt in de Partij van de Arbeid zeer gevoelig, gelijktijdig heb ik enige hoop dat de leiders van de Partij van de Arbeid beseffen dat er een doorbraak moet komen dus laten we maar optimistisch zijn en ervan uitgaan dat dat nog echt in de komende maanden dat daar de aanzet voor zal worden gegeven.

Wat het punt betreft van het MKB daar kan ik heel kort over zijn. Zowel voor de nieuwe Nederlanders belangrijk onderwerp, Stef Blok is daar ook weer met nieuwe initiatieven zeer actief in, maar in algemene zin wordt veel te weinig beseft dat in alle moderne economieën het MKB de motor is van de groei, niet de grote internationals die hebben natuurlijk ook een belangrijke betekenis, maar de mate waarin in een land het midden- en klein bedrijf zich heeft ontwikkeld is bepalend voor de economische potenties van zo'n land dus pleidooi is zeer terecht gemaakt.

Ja, ik geloof dat ik al die onderwerpen nu wel behandeld heb. Blijft over meneer Schouten, ja het eerste wat ik ga doen is straks onmiddellijk de minister van Defensie bellen want wij laten niet zomaar die Amerikanen hier het land binnenvallen. Ik weet niet of het waar is want ik zou me erover verbazen want volgens mij, ik zit even naar de deskundige te kijken, is de plaatsing van een internationaal strafhof in een land, dus in dit geval in Den Haag, ligt daaraan ten grondslag een internationale overeenkomst waarin alle deelnemende partijen rechten en plichten op zich nemen en bijvoorbeeld dan de plicht op zich nemen dat als het één van hun onderdanen zou betreffen dat ze meewerken aan uitleveren of wat dan ook, dus het is of zo dat Amerika dit verdrag ratificeert en meedoet dan is dat ten volle, het kan ook zijn dat ze niet willen dat Amerikanen ooit hier terechtkomen ja dan doen ze niet mee aan dat internationale verdrag zou ik zo zeggen, wat ik overigens zeer zou betreuren en wat me overigens ook zeer zou verbazen.

Dus laten we er maar eens wat dieper induiken.
Ik zeg u gaarne toe dat wij dat zullen uitzoeken en desnoods bel ik Bush zelf.

De heer Bas Eenhoorn; dames en heren, beste vrienden en vriendinnen in de VVD, wij zijn trots op ons allemaal, op onszelf, dat we zo'n congres hebben gehad. Ik ben het eens met Gerard Schellekens als die zegt dank aan al diegenen die dit hebben voorbereid die hiermee aan de slag zijn geweest en het is geweldig om met zijn allen dat VVD gevoel te delen.

Ons thema was keuzevrijheid en dat wil zeggen dat wij ruimte willen creëren voor mensen, ruimte om eigen beslissingen te nemen.

We hebben drie fractievoorzitters, in het Europees Parlement, in de Eerste Kamer en in de Tweede Kamer waarvan we op aan kunnen dat zij met hun fracties ervoor zullen zorgen dat die liberale gedachte verder komt.

We hebben een belofte gegeven dat we daar met zijn allen hard aan zullen werken, die belofte zullen we waarmaken. Maar als we ruimte voor mensen willen hebben dan heb je ook een baken nodig, een baken waar je van op aan kunt, die licht uitstraalt, waarvan we weten daar gaan we naartoe. Dat baken geef ik aan Hans zodat wij weten die ruimte die wij scheppen voor mensen dat Hans ons baken is het komende jaar.

Zet hem op allemaal en we gaan ervoor.